

מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קצ"ג | פרשת שלח | תשפ"ד

ירושלים			בני ברק			ניו יורק			לונדון		
מסע השבוע	א"ת השבוע	ב"מ	מסע השבוע	א"ת השבוע	ב"מ	מסע השבוע	א"ת השבוע	ב"מ	מסע השבוע	א"ת השבוע	ב"מ
19:13	20:31	21:06	19:29	20:34	21:04	20:13	21:21	21:43	21:06	22:35	22:45

זמני כניסת ויציאת שבת קודש:

חשיפה: מה היה סוד החליצה שהתגלה לפראנץ יוזף, וכך השתכנע שלא לאסור את מצות חליצה על אף בקשת המשכילים... | עמ' י"ט

סגולה: סגולת הראייה - על חוטי הציצית | עמ' ב'

אקטואליה: האם יש איסור להפסיק בדיבור עד שיבלע 'כזית' לאחר 'המוציא'? | עמ' י"ד

השבוע בגליון:

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

כשיהודים מתוועדים לכו"ס לחיים - אומר ה' סלחתי כדברך

ויאמר ה' סלחתי כדברך (יד, כ).

שח היהודי הקדוש מפשיסחא זצ"ל: כשהייתי ילד ולמדתי אל"ף ב"ת אצל מלמד אחד, למדתי ממנו לימוד גדול, כי שנים שיושבים יחד לשתות כוס משקה וכל אחד מבטל את עצמו מפני חברו, אז השי"ת סולח להם עוונותיהם. והכי הוי עובדא: בזמן שלמדתי אצל המקרי דרדקי אל"ף ב"ת שאלתי אותו מה הן שתי נקודות והשיב לי שני יודי"ן והוא שם הקודש שם ה'.

אח"כ כשראיתי שתי נקודות בסוף הפסוק, [כזה :] חשבתי ג"כ שזהו שם השם. אזי אמר לי המלמד: כלל זה נקוט בידך, אם כתובים שני יודי"ן ישר ושניהם עומדים בשווה, ולא אחד על גבי חברו זהו שם ה', אבל שני יודי"ן זה על גבי זה אינו שם ה'.

מזה למדתי ששני יהודים הבאים כאחד, וכל אחד אינו מחזיק את עצמו יותר גבוה מחברו, הם בבחינת שם ה', אבל אם אחד רוצה להתרומם ולהתנשא יותר מחברו, זה לא שם ה'.

והנה "כוס" הוא ראשי תיבות ו'יאמר ס'לחתי כ'דברך, ועדיין חסר שם ה' אחרי ויאמר, ושני יהודים הבאים ביחד לשתות הכוס הם ממלאים הפסוק בשם ה' כנ"ל, ואז הפסוק הוא כתיקונו "ויאמר ה' סלחתי כדברך".

לתוך טבורם וכו'.

י"ל הטעם למיתה זו ע"י תולעים עפ"י מה שאמרו חז"ל דתולעת אין כחה אלא בפה, והרי המרגלים עיקר חטאם היה בפה לכן שפיר מתו ג"כ ע"י תולעים.

פרדס שמאי

אין כחה אלא בפה

וימתו האנשים מוצאי דבת הארץ רעה במגפה לפני ה' (יד, לו). וברש"י באותה מיתה ההגונה להם, מדה כנגד מדה, הם חטאו בלשון ונשתרבו לשונם עד טבורם, ותולעים יוצאין מלשונם ובאין

מסר חסידי לפרשת השבוע עמ' כ"ד

פניני אביר יעקב עמ' ו'

"תרימו תרומה לה".

פרדס יוסף - החדש

עין האדם הרי היא כמו מכשיר צילום

ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם (טו, לט).

ברשימה שכתב הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל ראש ישיבת מיר באחת ממחברותיו, חקק עלי גליון את גודל הזכות והחובה התלויים בשמירת העין והלב, וכה כתב:

עין האדם הרי היא כמו מכשיר צילום, היא מצלמת הכל טוב, וגם חלילה להיפך. הלב, זוהי המעבדה הכימית שמייצרים שמה את התצלומים. מוחו של האדם זהו המקום שמציגים שמה תדיר את התמונות המיוצרות על ידי לבו.

לקום מיד בפעם הראשונה שמתעורר משנתו

ראשית ערסתכם חלה תרימו וגו' (טו, כ).

י"ל, עפ"י המסופר שכאשר נגמר בנין הקלויז דחסידי צאנו בעיר טארנא, הזמינו החסידים את הגה"ק ב' הדברי חיים מצאנז זצ"ל שיבוא לטארנא לרגל חנוכת הבית. ודיבר אז הרה"ק מצאנז זצ"ל לפניו דברי הדרכה, ובתוך הדברים אמר, אברכים יקרים, מה מבקשים מכם, שכשתקיצו משנתכם תהיו זהירים שלא להישאר במיטתכם לישן שנית, רק תיכף בהקיצה הראשונה, תהיה באיזה שעה שתהיה, תעמדו ממיטותיכם, ותלכו ללמוד בהקלויז עכ"ד.

ובזה י"ל "ראשית ערסתיכם" מלשון 'עריסה' ומרמז על מיטתו של האדם - דהיינו מיד כשיקום משנתו בפעם הראשונה - ב"ראשית" תיכף ומיד

מוחו של האדם אינו שובת לרגע, ובמה הוא מתעסק? זה תלוי במה שעיניו רואה, אם העין לומדת תורה הקדושה, אזי העין מצלמת את אותיותיה של התורה, של חז"ל הקדושים, נביאים תנאים ואמוראים, ראשונים ואחרונים.

כל משפט ודיבור מחז"ל הקדושים כולל בתוכו את קדושתם של חז"ל, את ריח הגן עדן שהם נמצאים בו עכשיו, כאשר מזכירים דבר משמם שפתותיהם דובבות בקבר, והם מתפללים עבור המזכיר את שמם, להשפיע מקדושתם עליו, וגדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם.

בכל דיבור של תורה שלומדים מתוספות מרגליות בכתרו של רבש"ע כביכול, וכל דיבור שהאדם לומד לוקחו הקב"ה ומנשקו, כן מובא בחז"ל (זוה"ק ח"א ד, ב).

מובן איזה אושר כלול בזה, והכל תלוי בעין, לכן שמור עיניך היטב שתראה רק דברי תורה.

(בנין נחום עמ' תקס"ג)

סגולת השבוע

סגולת הראייה - על חוטי הציצית

ועשׂו להם ציצת על פני בגדיהם (טו, לח).

רבות האריכו בספה"ק על אודות סגולת ראייה בחוטי הציצית, ונצטט לקט קט בסגולתם ומעלתם, ותן לחכם ויחכם עוד.

בספר טעמי המנהגים (ענייני ציצית אות יג, בהערה) כתב בשם עטרת זקנים (סימן ח) וז"ל: "צריך אדם להסתכל בציצית, והיא תועלת גדולה לנשמה שלא יזדמן לידו חטא". והוסיף על כך בקונטרס אחרון (שם אות ה): בספר כתב יושר כתב בשם האר"י ז"ל שצריך בכל רגע להסתכל בציצית וכו' ויועיל מאד להביא לאדם יראת הרומויות ויועיל מאד לפרנסה בסוד הכתוב "עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו" עכ"ל.

מצוות הציצית אף מסוגלת היא בשמירת הקדושה והעיניים. וכך הביא הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב זי"ע בספרו 'מנחם ציון' (דרושים לפסח) וזלה"ק: "כל המצוות הן סגולות כמו ציצית שהיא סגולה לכל, לבל יתורו אחרי לבבם ועיניהם סרסורי דעבירה".

ובאליה רבה (הלכות ציצית) כתב: מנהג כשקורא פרשת ציצית להעביר הציצית על עיניו, כי המעביר אותו על עיניו מובטח שלא יבוא לידי סימוי עינים, וזה הפירוש של הפסוק "והיה לכם לציצית" דקשה פשיטא דחוטין הם לציצית, אלא הכי קאמר שיהא לכם להסתכלות, כי ציצית מלשון הסתכלות מלשון הכתוב מציץ מן החרכים. גם הוא טוב להשגה גדולה ומביא לידי יראה, כי ראי"ה אותיות ירא"ה. גם הסתכלות בכנף של ציצית טוב להסיר הכעס כי כנ"ף גימטריא כע"ס עכ"ל. כדברים הללו נמצא בדברי הגה"ק 'החפץ חיים' בחתימת ספרו 'שמירת הלשון', עורר עצות סגוליות להתגברות היצר הרע, ובנצל יהיה לו לאדם לתקן את מידותיו כראוי וזה לשונו: "מה נכון הוא לראות הציצית כמה פעמים ביום, ובפרט בעת שעולה איזו מחשבה שאינה טהורה על ליבו או כעס, טוב מאוד להסתכל אז בציצית, ואז יפקע היצר".

בענין זה סיפר הרה"ק השפע חיים מצאנז זי"ע: זכורני מימי ילדותי כשרצה מלמד להעניש ילד היה תופס את הציצית ומכה קלות על גב הילד, והיה די בעונש זה שהילד יתבייש ויזכור זאת לזמן ארוך. בעצם הדבר שהיו המלמדים מכים קלות דווקא עם הציצית, אפשר לומר טעם על פי המובא מהאר"י הק' (פרי עץ חיים פרק כו) שסגולה לבטל הכעס על ידי מצוות ציצית וכיון שהמלמדים היו צריכים להעניש קצת את הילד, לא רצו לעשות זאת מתוך כעס, לכן אחוז בציצית כדי שיענישו מתוך ישוב הדעת ולא ח"ו בלב רגז.

גם מצאנז שהיא סגולה נפלאה להינצל מפחד. כה סיפר ראש ישיבת מיר הגרנ"צ פינקל זצ"ל: פעם נגש אלי אברך מבני הישיבה עם ילדו בן ט' שנים, וסיפר לי שבנו פוחד בלילות. שאלתי לילד מדוע הוא פוחד, והשיב לי שאינו יודע. אמרתי לו שיתבונן בציציותיו ויראה שהן מוטלת כנגד ארבעת צידי גופו, והטעם לזה הוא שהציצית שומרת על האדם ומגינה עליו מפני המזיקים, ולפיכך בכל עת שיפחד, עליו להביט בציצית ולהיזכר שהיא שומרת עליו, ואכן עצה זו הועילה לו.

מחבירים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים
את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

וְהַתְחַזְקֶתָּם וְלִקְחֶתָּם:

המתווך לא הסכים לעבוד ביום שישי אחר הצהריים, דחה הצעה מפתה של עבודה למרות שהיה לחוץ מאוד בכסף, ביום ראשון סגר עסקה בריווח של מאות אלפי שקלים, הסכיתו ושמעו:

מסופר על מתווך דירות פשוט ברמת גן, יהודי ירא שמיים העובד למחייתו, שהיתה לו שנה קשה מאוד, ולא רק לו אלא לרוב בעלי העסקים, עקב הגבלות הקורונה דאז הפסידו בעלי העסקים כספים מרובים, ורבים פשטו רגל, וגם הוא היה באותה הסירה, אין תיווכים ועסקאות וכמעט שנה שלמה שהוא לא סגר עסקה אפילו על דירה אחת.

הוא צבר חוב של כמאה אלף שקלים, ולקח הלוואות לכל צרכי הבית במשך שנה שלמה, ובכל זאת בטח בקב"ה ולא דאג. והנה בתחילת חודש ניסן, התקשר אליו יהודי עשיר מקפריסין ואמר, אני צריך דירה, ולא סתם דירה אלא וילה גדולה, ודווקא ברמת גן. זו צריכה להיות דירה מיוחדת עם נוף שפוחת את הלב, אני מבקש ממך, אתה הרי גר בעיר ומתמחה בנושא הדירות ברמת גן, אני איש עסקים ואין לי הרבה זמן פנוי, אני מוכן לבוא לארץ מיום שישי בבוקר עד יום ראשון בערב. תכין רשימה של דירות שנלך לראות, התקציב שלי הוא עד שמונה מיליון.

המתווך שמח, סוף סוף אחרי שנה שלמה ללא עסקאות, הגיע לקוח רציני ובעזרת ה' הוא עתיד להרוויח בעזרתו סכום גדול. הוא החל בזריזות להכין רשימה של תריסר דירות, ותכנן ביום שישי בבוקר להראות לו הדירות אחת אחרי השניה.

הגיע יום שישי, ובשעה שמונה בבוקר התקשר אליו העשיר בעודו בקפריסין, וסיפר שיש לו עיכוב קל, ושהיו לו בקפריסין כמה עניינים לטפל, ולכן לא יוכל להגיע עכשיו, אלא רק אחרי הצהריים. השיב לו המתווך, ההלכה אומרת שמי שעושה מלאכה ביום שישי בצהריים אינו רואה סימן ברכה, ואני לא מתעסק בדברים כאלה, אני רוצה שתהיה לי ברכה, עד חצות היום אני מוכן, אבל לאחר מכן לא אוכל ללכת איתך. השיב העשיר בזעם, וכי אתה המתווך היחידי, ישנם עוד מתווכים בעיר - אפנה אליהם.

ענה לו המתווך, מי שמפרנס זה הקב"ה, הוא לא צריך מתווכים אחרים בשביל לתת לי כסף, אני סומך על כך שאם לא אעשה מלאכה ביום שישי אחרי חצות, תהיה לי ברכה, וכך הסתיימה שיחתם.

ביום ראשון בבוקר התקשר המתווך אל העשיר, לתהות האם בסופו של דבר הוא מצא דירה מתאימה. העשיר ענה לו שעדיין לא מצא, הוא פנה לכמה מתווכים שהראו לו מספר דירות, ולאחר שתיארם התברר שהעשיר

הגיע יום שישי, ובשעה שמונה בבוקר התקשר אליו העשיר בעודו בקפריסין, וסיפר שיש לו עיכוב קל, ושהיו לו בקפריסין כמה עניינים לטפל, ולכן לא יוכל להגיע עכשיו, אלא רק אחרי הצהריים. השיב לו המתווך, ההלכה אומרת שמי שעושה מלאכה ביום שישי בצהריים אינו רואה סימן ברכה, ואני לא מתעסק בדברים כאלה, אני רוצה שתהיה לי ברכה, עד חצות היום אני מוכן, אבל לאחר מכן לא אוכל ללכת איתך.

הגיע יום שישי, ובשעה שמונה בבוקר התקשר אליו העשיר בעודו בקפריסין, וסיפר שיש לו עיכוב קל, ושהיו לו בקפריסין כמה עניינים לטפל, ולכן לא יוכל להגיע עכשיו, אלא רק אחרי הצהריים. השיב לו המתווך, ההלכה אומרת שמי שעושה מלאכה ביום שישי בצהריים אינו רואה סימן ברכה, ואני לא מתעסק בדברים כאלה, אני רוצה שתהיה לי ברכה, עד חצות היום אני מוכן, אבל לאחר מכן לא אוכל ללכת איתך.

הגיע יום שישי, ובשעה שמונה בבוקר התקשר אליו העשיר בעודו בקפריסין, וסיפר שיש לו עיכוב קל, ושהיו לו בקפריסין כמה עניינים לטפל, ולכן לא יוכל להגיע עכשיו, אלא רק אחרי הצהריים. השיב לו המתווך, ההלכה אומרת שמי שעושה מלאכה ביום שישי בצהריים אינו רואה סימן ברכה, ואני לא מתעסק בדברים כאלה, אני רוצה שתהיה לי ברכה, עד חצות היום אני מוכן, אבל לאחר מכן לא אוכל ללכת איתך.

הגיע יום שישי, ובשעה שמונה בבוקר התקשר אליו העשיר בעודו בקפריסין, וסיפר שיש לו עיכוב קל, ושהיו לו בקפריסין כמה עניינים לטפל, ולכן לא יוכל להגיע עכשיו, אלא רק אחרי הצהריים. השיב לו המתווך, ההלכה אומרת שמי שעושה מלאכה ביום שישי בצהריים אינו רואה סימן ברכה, ואני לא מתעסק בדברים כאלה, אני רוצה שתהיה לי ברכה, עד חצות היום אני מוכן, אבל לאחר מכן לא אוכל ללכת איתך.

הגיע יום שישי, ובשעה שמונה בבוקר התקשר אליו העשיר בעודו בקפריסין, וסיפר שיש לו עיכוב קל, ושהיו לו בקפריסין כמה עניינים לטפל, ולכן לא יוכל להגיע עכשיו, אלא רק אחרי הצהריים. השיב לו המתווך, ההלכה אומרת שמי שעושה מלאכה ביום שישי בצהריים אינו רואה סימן ברכה, ואני לא מתעסק בדברים כאלה, אני רוצה שתהיה לי ברכה, עד חצות היום אני מוכן, אבל לאחר מכן לא אוכל ללכת איתך.

הגיע יום שישי, ובשעה שמונה בבוקר התקשר אליו העשיר בעודו בקפריסין, וסיפר שיש לו עיכוב קל, ושהיו לו בקפריסין כמה עניינים לטפל, ולכן לא יוכל להגיע עכשיו, אלא רק אחרי הצהריים. השיב לו המתווך, ההלכה אומרת שמי שעושה מלאכה ביום שישי בצהריים אינו רואה סימן ברכה, ואני לא מתעסק בדברים כאלה, אני רוצה שתהיה לי ברכה, עד חצות היום אני מוכן, אבל לאחר מכן לא אוכל ללכת איתך.

הגיע יום שישי, ובשעה שמונה בבוקר התקשר אליו העשיר בעודו בקפריסין, וסיפר שיש לו עיכוב קל, ושהיו לו בקפריסין כמה עניינים לטפל, ולכן לא יוכל להגיע עכשיו, אלא רק אחרי הצהריים. השיב לו המתווך, ההלכה אומרת שמי שעושה מלאכה ביום שישי בצהריים אינו רואה סימן ברכה, ואני לא מתעסק בדברים כאלה, אני רוצה שתהיה לי ברכה, עד חצות היום אני מוכן, אבל לאחר מכן לא אוכל ללכת איתך.

טעמו וראו כי טוב ה':

כך משך מרנא החזו"א בחור ע"י מתיקות התורה להיחלץ מתוך חבורת חברים לא טובים, כהיום הבחור ת"ח מובהק:

כעבור שבועיים קם הרב קובלסקי ונסע לפתח תקווה, שכן חש אחריות וביקש להיוודע על מצבו

של הבחור. ואשר יגור ממנו - מצא. הנהלת הישיבה כבר הביעה את מורת רוחה, והעבירה אזהרות והתרעות למענו של הבחור החדש. ההיסטוריה עומדת לחזור על עצמה... חרד הרב קובלסקי מפני הבאות, והפציר בבחור להלוות אליו אל החזון איש.

נסיעה מפתח תקווה לבני ברק לא היתה מן הדברים הקלים באותם הימים. היו נוסעים עד לכביש ז'בוטינסקי, ועולים ברגל את כל רחוב רבי עקיבא. הגיעו לביתו של החזון איש, והרב קובלסקי אמר לבחור: המתן רגע, אכנס ואראה אם הרב מוכן לקבלנו. נכנס וסיפר את הסיפור.

הבחור, שהוצא משיבת פוניביז' בגלל חברותו הפעילה בקבוצה זו, התקבל לשיבת לומז'א על סמך המלצתו של הרב, אבל הוא עומד במריו, ממשיך בחברותו הפעילה, ומעורר מורת רוח גם בישיבתו החדשה. הוא עומד כאן, בחוץ, אולי הרב מוכן לשוחח עמו, לשכנעו להפסיק ללכת עמהם? כן, אמר החזון איש, אמור לו שייכנס.

יצא הרב קובלסקי אל דלת המבוא, והכניס את הבחור. פנה אליו החזון איש במאור פנים ושאלו מה נשמע, איך התאקלם בישיבה, איזו מסכת לומדים, באיזו סוגיא אוחזים. ביקש לשמוע מחידושי ראש הישיבה, ומה חידש הבחור בלימודו.

קשר עמו שיחה מלבבת, והמריצו לבוא בשבוע הבא ולהשמיע מחידושו. פניו של הבחור קרנו מאושר כאשר נפרד מן החזון איש וממכרו, ופנה לשוב לישיבתו.

נשאר הרב קובלסקי בבית החזון איש, וילדות היתה בו בהעיון לשאול: ילמדנו רבינו, הן אני הבאתי הנה במטרה אחת ויחידה, שהרב ישוחח עמו וישכנעו לנתק את קשריו עם אותה קבוצה.

לפני שנכנס הנה הקדמתי וסיפרתי על כך לרב, וביקשתי שייחד את דבריו לנושא זה. הרב שוחח עמו ארוכות - ולא הזכיר את קבוצת הנוער ולו במילה אחת!

תשובתו של החזון איש נחרטה בלבו לכל ימי חייו, וכך אמר לו: יש לו סיפוק מחברותו עמם, ואי

אפשר לקחת מהזולת את מה שיש לו בלי לתת לו תמורה. ודאי, יש לנו מה להציע, תורת חיים היקרה לאין ערוך, נחמדה מזהב ומפז רב, ומתוקה מדבש ומנופת צופים. אבל הבחור עוד לא הגיע אל הטעם, טרם אורו עיניו. הסברתי לו פנים, הזמנתי לשבוע הבא. הוא ישתדל לחדש חידוש, להעמיק בסברא. אדבר עמו בלימוד, יטעם טעמה של תורה, וכשיאורו עיניו בתורה, יברח החושך מאליו, יתפוגג מיקסם השוא... שבועיים לאחר מכן נפטר החזון איש.

אבל הבחור כבר מצא את האור, והחל ללמוד בחשק רב. קבוצת החברים נזנחה מאליה, וכיום - סיפר הרב קובלסקי - הוא אחד ממצוייני תלמידי החכמים בבני ברק...".

(גליון מאורות הדף היומי)

לרגל יום השנה לפטירתו של הגה"ח ר' שמואל צבי קובלסקי זצ"ל, רב בית המדרש דחסידי סוכטשוב וראש הכולל, הננו להגיש לפני הקוראים אחד מן הסיפורים המופיעים בספר "אנא עבדא", בעריכת הרב שלום מאיר הכהן וולך שליט"א.

"סיפר הג"ר נחום רגוזניצקי שליט"א, ראש ישיבת "מאורות התורה" בטלז סטון: שח לי הרב קובלסקי, כאשר היה בחור צעיר בישיבת פוניביז', הגיע לישיבה בחור, אשר התרועע עם קבוצה אשר התנהגות חבריה לא תאמה את אורח חיי התורה.

הוא רצה לאחוז בזה, וגם מזה לא להניח ידו. חפץ ללמוד בישיבה, ולהמשיך להשתתף בפעולותיה של אותה קבוצה.

המשגיח של ישיבת פוניביז', הרב דסלר זצ"ל, שוחח עמו ארוכות וקצרות, וללא הועיל. הבחור לא שינה, לא את דעותיו ולא את ארחותיו, ואף לא ניסה להצניעם. החליט הרב דסלר, שאסור לישיבה להשלים עם כך. קרא אליו את הבחור ואמר לו: אין לפסוח על שתי הסעיפים. עליך לבחור בין הישיבה לבין השתייכות לקבוצה זו. אין האור והחושך דרים כאחד. אמר הבחור: אני בוחר להמשיך בדרכי זו. השיב המשגיח: אם כן, אין מקומך בישיבה. סבר הבחור וקיבל.

יצא הבחור את חדרו של המשגיח ועיניו נתכסו בדוק של דמעות. עצבות ירדה עליו. ברגע זה ניתן לו גט כריתות משיבת פוניביז' המעטירה. במר ליבו, התיישב הבחור על מדרגות הישיבה, עזב לנפשו ונעצב אל רוחו. הוא חש עצמו מושפל ונדכה ליד מאות הבחורים שפסעו נמרצות לידו, בדרכם אל חדר האוכל. אותה שעה, חלף במקום הבחור שמואל צבי קובלסקי, שהיה אז בחור צעיר כבן שש עשרה שנה, והבחין בנער אשר ישב על המדרגות ונפשו אינה עמו.

"בוא נרד לשוחח עם החזון איש", פנה אליו שמואל צבי ברחמים. באו לפני החזון איש, ושח לו הרב קובלסקי אותו המאורע. שוחח החזון איש עם הבחור, ולבסוף אמר לרב קובלסקי: סע עמו לפתח תקווה, אל הרב גורדון, שיבחן אותו ויקבל אותו לישיבת לומז'א. בטביעות עינו ידע החזון איש מהם סיכויי הבחור להצליח במבחן, והורה לרב קובלסקי: אל תניח שיבחנו אותו. בכל שאלה שישאל - תענה במקומו. בעינו החדה ידע החזון איש, שהרב קובלסקי יידע את התשובות... נוסף לכך, ציידו החזון איש במכתב המלצה.

וכך הווה. קיבלם הרב גורדון במאור פנים, כדרכו, קרא את מכתב ההמלצה והחל לשאול שאלות. על כל שאלה, קפץ הרב קובלסקי וענה. אמר לו הרב גורדון: נאה, הוכחת שיש לך "ראש טוב", א-גוטא קעפעלע, אבל הן לא אתה הוא המבקש להכנס לישיבה... בוא ונשמע מה בפי חברך - ושאל שאלה נוספת. אולם, לרב קובלסקי היתה הוראה מהחזון איש, והוא שב וענה במקום חברו... בסופו של דבר, נראה שהמלצת החזון איש הכריעה את הכף, והבחור התקבל לישיבת לומז'א. דא עקא, שגם בפתח תקווה לא זנח הנער את חבריו. וגם ישיבת לומז'א לא היתה מוכנה לסבול הנהגת הכלאיים...

סִלְחֵתִי כְּדַבְרְךָ:

יהודי מבוגר שעבר את מוראות השואה, חיפש נער יהודי (שהיה כבר אברך) בשביל לבקש סליחתו על שדרך לו בטעות על רגלו, סיפור מרטיט:

יוצאת מתוך השתפכות נפש רבה ואת מנגינותיו הערבות - שהיו שופעות עידוד ונוחם על לב שומעיהן.

רב היה הדוחק, נדחקתי גם אני אך בלי משים - דרכתי בשגגה על רגלו של אחד הנערים, שגם הוא עמד בין קהל הצובאים.

הנער, שכנראה כאבה לו רגלו, התפרץ בזעם: "לעולם לא אסלח לך!" לשוא ניסיתי לשדל את הנער בדברים רכים, ולבקש את סליחתו - אך הוא בשלו: "לא אסלח לך!" הנער חלף מעל פני ולא יספתי לראותו עוד. הנער הזה היית אתה - הכרתיך. אמנם - ממשיך חברי בסיפורו - נזכרתי בעובדא זאת. מובן מאליי כי לא יכולתי להכיר בשום אופן את האיש שראיתיו לפני הרבה שנים בסקירת עין בעודנו בגיל העמידה וזקנו שחור. נזכרתי גם שלאחר מעשה הכני לבי: וי! העלבתי איש מבוגר!

והנה הנני שומע את דבריו של הזקן אלי: זכיתי בעזרת השם להינצל מהתופת ולהסתופף בחצרות ד' בעיר הקודש, מאז הייתי דואג: הן הנער לא אבה סלוח לי ועל עוונות שבין אדם לחברו

הלא אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חברו. התפללתי תמיד לד': זכני למצוא את אותו

הנער - ולזכות בסליחתו.

כעת - מסיים הזקן את דבריו - זימנך ד' לפני. אנא, סלח לי! לא יכולתי להתאפק: דמעות נגרו מעיני. בקשתי את סליחת הזקן.

(גליין איש לרעהו)

סח לי חבר: גבר בגוברין הנני. אינני מן הפחדנים. אף לא מן המתרגשים על כל דבר קטן. רבות עברו עלי בימי חלדי.

בילדותי נתימתתי מאבי ואמי ונתגדלתי בבתי קרובים. סבלתי סבל רב מתגרת ידי הנאצים בפלשם לאוסטריה - יליד וינה הנני - בשימם אותי במחנה הסגר על עווני הגדול מנשוא - כי נולדתי יהודי.

אך ברגעי סבלי הכי קשים - דמעות עיני לא הוזילו. סבלתי את עולי בשתיקה אילמת, אך לבכות - לא הייתי מסוגל מימי) אף כי יתכן שלו היו נגרות דמעותי היה רווח במקצת ליגוני שקנן עמוק בקרבי פנימה).

אך, פעם אחת נגרו דמעות מעיני, ועל זה אספר לך עתה: היה זה לפני חדשים מספר. טיילתי בחוצות ירושלים עיר הקודש, כשהסבותי את פני אחורנית, בהרגישי ביד רכה הטופחת לי בחיבה על שכמי. לפני - יהודי בגיל הזקנה; את פניו וזקנו המכסיף עוטר חן יהודי מקורי. על שפתיו מרחפת בת צחוק קלה.

האינך מכירני אברך? פונה הזקן אלי. הסתכלתי בו ארוכות וקצרות, אך בשום אופן לא יכולתי להיזכר מתי ואיפה נפגשתי עם יהודי זה....

***

ובכן, אזכירך חביבי, מתחיל הזקן רכות. היה זה בוינה לפני כמה שנים. החזן ר' יוסלה רוזנבלט ע"ה, בא לעיר. עבר לפני התיבה באחד מבתי כנסיות הכי מפוארים והמונים צבאו על פתחי בית הכנסת לשמוע את תפלתו שהיתה

נביאים וכתובים מאירים בברדלח

להגדיל תורה ולהאדירה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

פנינים על הפרשה:

כראוי. וזהו ואלה שמותם למטה ראובן, זה רומז לעינים כמשמעות לשון ראיה, ודהינן זה הצדיק שומר עיניו ואינו מבט בשום דבר רע, רק מקים מה שכתוב בפרשת ציצית (להלן טו לט) 'וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' [ועשיתם אתם] ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם', דהמבטי בציצית וזכר מצות ה' בזה לא יבוא לידי ראיה רעה. וזהו שאמר, זה הצדיק שומר עיניו בשביל ששומע לדבר ה' שאמר 'וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'', וזהו בן זכור, דהינן זכור תמיד לזה הדבר ואינו פוגם עיניו:

ישמור אזניו

למטה שמעון שפט בן חורי. שמעון הוא כנגד האזנים שבהם תלוייה השמיעה, דהינן זה הצדיק תקן אזניו כראוי, לדברי ה' מטה אזניו לשמע, ולדברים בטלים וכיצא עושה עצמו כחרש לא ישמע ואטם אזניו משמע רע. והנה מצינו כל מצות התורה תלוייה כי אם בשמיעה, 'שמע ישראל' (דברים ו ד), 'אם שמע תשמעו' (שם יא ג), 'ואם לא תשמעו' (ויקרא כו יד), כל דיני התורה תלויים בשמיעת האזן, וזהו שפט בן חורי, דהינן כל דיני התורה הנקראת 'תורות' בשמיעה תלויים, וזה הצדיק קים זה הדבר ותקן אזניו:

ישמור פיו מדיבורים אסורים

למטה יהודה כלב בן יפנה. כאן בא לרמז על הפה, דיהודה לשון הודאה, וההודאה היא בפה. ובא לרמז כאן, דהצדיק הזה שומר פיו עם בני אדם, הן שלו צדק ולא שלו צדק, משאו ומתנו באמונה, אינו דובר שקרים ואינו מתלוצץ. וזהו שאמר למטה יהודה, הינו הפה שבו תלוייה ההודאה, כלב בן יפנה, כלב ראשי תבות כח של צננות בדות, דהינן, זה הצדיק, הפחש והליצנות והבדות, יפנה, דהינן מפנה ומרחיק:

תמיד יעסוק בפיו בתורה ויוסיף בלימודו

למטה יששכר יגאל בן יוסף. גם זה בא לרמז על השפתים, וזה בא לרמז על עסק השפתים בתורה. וידוע דהעוסק בתורה צריך להוסיף מדי יום ביומו, וכמאמר התנא (אבות פ"א מ"ג) ודלא מוסיף יסף. ועוד צריך העוסק בתורה לומר דבר בשם אומרו, שהאומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם (שם פ"ו מ"ו). וזהו למטה יששכר, יששכר גימטריא 'שפתים', ויששכר נמי תמיד היה עוסק בשפתיו בתורה, ובא לרמז דזה הצדיק עוסק תמיד בשפתיו בתורה, ובכל יום מוסיף, ועוד אומר דבר בשם אומרו שבוה מביא גאולה לעולם, וזהו יגאל בן יוסף. ואף על גב דכבר רמזנו הפה ב'למטה יהודה' (לעיל פסוק ו), שם רמזנו בעניני העולם שהוא שומר פיו ולשונו, והכא בענין עסק התורה שהוא עוסק בה לשמה עד שראוי להביא גאולה לעולם:

ישמור בריתו ויזכה בזה לאור חמישים

שערי בינה

למטה אפרים הושע בן נון. בא לרמז כאן על

דביקות האדם בשכינה

שלח לה אנשים ויתרו את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל איש אחד אחד למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בהם (במדבר יג ב). או יאמר בצדקתו כל הפסוקים שאחר זה. אפשר דבא לרמז התדבקות האדם עם השכינה, דהרצאה להתדבק בשכינה להיות משושבני דמטרוניא, צריך לתקן עצמו יותר שלא יהיה בו שום פגם, ויהיה נזהר שלא לעבר על שום מלא תעשה ולקיים כל מצוה שתבוא לידי ממצות עשה, ובפרט שיהיו אבריו מתקנים כראוי, כי זה העקר הגדול, דאין השכינה שורה במקום פגום, ואם אין אבריו מתקנים כראוי שאין שקד שומר, לכן צריך שיתקן אבריו כראוי, ויעשה כל תקון השכינה. והנה כל ההשגה שמשגים הצדיקים, הכל מכח משה רבנו עליו השלום שמתנוצץ בהם, כמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה (מכילתא מס' דעמלק א) שקול משה כנגד כל ישראל:

הדביקות בשכינה מכחו של משה

וזהו כונת הפסוקים, ה' אמר למשה שלח לה אנשים, דהינן מכחך שיתלחו האנשים, ויתרו את ארץ כנען, היא השכינה, אשר אני נתן לבני ישראל, כי בני ישראל האמתים הם המתדבקים בה. וזהו איש אחד, דהינן המיוחד בעם במעשיו הטובים הוא הראוי להתדבק בה. למטה אבותיו תשלחו, הוא האוחז במעשי אבותיו הטובים שהם אבות העולם. ומה שאמר תשלחו לשון רבים, כמו שכתבנו בסמוך, דרומז על כל כחות משה רבנו עליו השלום שהם נפש רוח נשמה חיה וחייה, שמוכחם משתלחת הקדשה לישראל, כל נשיא בהם, לרמז דהמתדבקים בשכינה בעיניו שיהיו בעלי תורה, והזוכה לתורה נקרא מלך ושר ונשיא, כמו שנאמר (משלי ח טו) 'בי מלכים ימלכו וגו'', וכמו שנאמר (שם ל לב) 'אם נבלת בהתנשא'. וזהו שאמר כאן כל נשיא בהם, דהינן שהוא נשיא בדברי תורה, אלה הם הראויים להתדבק בשכינה:

וישלח אתם משה ממדבר פארן [על פי ה' כלם אנשים ראשי בני ישראל המה]. בא לרמז, דהר סיני נקרא אפארן, כמו שאמר בתלמוד (שבת פט). משום שפרו ורבו ישראל עליו, וכל מי שזוכה בישראל, מהר סיני באה לו הזכות ועל ידי משה (שמו"ר כח ו), כמו שנאמר (דברים כט יד) 'פי את אשר ישנו פה עמנו עמד היום לפני ה' אלהינו ואת אשר איננו פה עמנו היום'. וזה שאמר וישלח אתם משה ממדבר פארן, זה השליחות מהר סיני היא על פי ה'. כלם אנשים ראשי בני ישראל המה, דהינן כל אלה המתדבקים בשכינה כלם אנשים דהינן צדיקים, ראשי בני ישראל המה בתורה ובמעשים טובים:

הדבק בשכינה צריך שיהיו אבריו מתוקנים

ואלה שמותם למטה ראובן שמוע בן זכור. עכשיו בא לרמז שכל אבריהם מתקנים כראוי, דזהו העקר הגדול, דאין השכינה שורה במקום פגום. לפיכך קאמר, בוא וראה מה מעשיהם של הצדיקים הראויים להתדבק בשכינה, שהם מתקנים אבריהם

עצות וסגולות:

אכילה בקדושה (ב')

זהירות בנטילת ידים לפני אכילה

מזהרת התורה שיקדש האדם את גופו ויכון בשעת אכילה. תחלה יעשה נטילת ידים כראוי, כי כל הנוטל ידיו ברובי מים מבטח לו שלא יחסרו מזונותיו, רק יהיו ברוח, ואם בהפך גורם לו עניות (שבת סב: זוהר ח"א פז:). וזה רמזו בראשי תבות 'על נטילת ידים', 'עני'.

(פיתוחי חורם פרשת עקב, ד"ה ארץ)

לא נבוא הפרי אלא כדי שיברך עליו

צריך האדם לזהר אזהרה גדולה בכל הברכות שהוא מברך, שיברך כראוי. ובפרט בברכות הנהגיו, כי לא ברא הקדוש ברוך הוא אותה הפרי, כי אם בשביל האדם הישראלי שיבוא ויודה לו ויברך ברכה הראויה לאותו פרי.

(אלף בינה מזמור קיא ב)

בברכה על מאכל בודד מעורר כל העולמות

ומי הוא האיש הירא המתבונן בנסח מטבע ברכה זו, ולא יחרד לבבו ותסמר שערות בשרו, כמה עמקו נפלאותיו יתברך, דעל אכילת פרי אחד או ירק אחד אנו מעוררים כל העולמות כלם, דקשאנו זוכרים עשר ספירות כל העולמות נקללים בהם. וממה שאנו זוכרים עשרה ספירות בברכות, הוא כדי להשפיע שפע וברכה בכל העולמות, על כן צריך האדם לזהר בכל ברכותיו, דדבר גדול הוא.

(אלף בינה שם)

בברכת המאכל מעורר גם עולמות עליונים

כשתדרש ותחקור בכל דבר ודבר עד שתדע שרשו וסודו, בזה תרוה צמאונך ותמצא כי הכל עשאו יתברך על שרש ועקר עולמות עליונים למעלה, כי אין לה דבר של מטה שאין דגמתו למעלה, וכל דבר ודבר קשמתעורר למטה מעורר דגמתו של מעלה (ח"ג קנב). ולכן צריך לזהר לשבח ולברך על כל דבר ודבר בכונה בשמחה ובטוב לבב.

(אלף בינה שם)

יברך בכוונה ובמתינות

לא יברך בחפזו רק במתנו, כדי לכוון דעתו ולידיע מה מוציא בשפתיו, ולמי הוא מברך, ולא כמצות אנשים מלמדה. (גנוזי המלך, תיקון התשובה אות ל)

תפילתו היא בלב שלם בלי פניות

אי נמי, דרחמנא לבא בעי, ובעינן שיהיה השואל דבר מלפניו פיו ולבו שוין, לא כמו שגאמר (תהלים עח לו-לז) 'וּפְתוּחוֹ בְּפִיהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יִכְבְּדוּ לוֹ, וְלִבָּם לֹא נָכוֹן עִמּוֹ, וְכִמּוֹ שִׁמְצִינוּ (ברכות כח). מי שאין תוכו כבדו אל יכנס לבית המדרש, דבעינן הפה והלב יהיו שוין. וזהו שאמר קראתי בכל לב, גלוי ונדוע לפניך שפי ולבי שוין, ואדרבא, יש חשק בלבי יותר ממה שאני שואל בפי, ולהכי נקט בכ ל לב, וכיון דהכי הוא, גנני. וכמו שלבי שלם כל כך בשאלתי בלי שום מערכת מחשבה ופניה אחרת, אמת עזרני שחקיקה אצרה, שאהיה שומר מצותיך פראוי ולא יתערב זר בהם: (אלף בינה, תהלים קיט אות ק)

דבקות בה' - מידה כנגד מידה

דבקותי בעדותיך ה' אל תבישני (תהלים קיט לא). זה מדבר על המעלה שזוכה בדבקות בו יתברך, ואומר לפניו יתברך עשה לי מדה כנגד מדה, כשם שאני דבקותי בעדותיך ואיני מתפרש מהם, גם אתה עשה לי התדבקות בך, וזהו ה' אל תבישני, דהינו מלהתדבק בך, וזו היא מעלה שביעית:

(מחשוף הלבן פרשת צו)

וחסיד אני, רק יתלה הכל בחסדו יתברך שמו ששזרו עליו, כמו שכתוב (שם לו לג) ה' לא יעזבנו בידו' (סוכה נב). וזה שאמר אף אלהים יפדה נפשי מיד שאול, ותני והדר מפרש, מדע במה יפדנו משאול, כשיעשה לו זאת, והוא כ' יקחני סלה, דהינו יקחני לחלקו, ולא תהיה מחשבתי ועסקי כי אם עמו, על דרך 'שויתי ה' לנגדי תמיד'. ואף על גב דהדבר הזה דהתדבקות תלוי בידו אדם, מאחר דהענין תלוי בידו יתברך, מלה הדבר בו ואמר כי יקחני סלה:

(דרוש טוב, דרוש ו' לנפטרים)

יתפלל לזכות להתדבק לגמרי בהשי"ת

קראתי בכל לב, ענני ה', חקיקה אצרה (תהלים קיט קמה). באות זה בא לומר, דאם השאלות שהוא שואל אינם מתקבלות עד שיהיו בצעקה וזעקה ושועה (דב"ר ב א), הנה הוא מקים גם הדבר הזה. והנה הקריאה בקול גדול, הכל נכלל בה, בין צעקה, בין זעקה, בין שועה, בין נאקה, הכל נכלל בקריאה בקול גדול. וזהו שאמר קראתי בכ ללב, דהינו, בכל מיני קריאה אני קורא לפניך, ואני שואל מלפניך ענני. וכל מגמתי לא לכבוד עצמי אני דורש, רק חקיקה אצרה, עזרני י' לדע ת מצות עשה שהם חקיקה על אמתתם, ואעשה להם שמירה שלא (תשג) [תשפח]:

הברית, שבו תלויה פריה ורביה. והנה הברית נקרא 'שלום', והשומר עושה שלום למעלה ולמטה. ועוד, הברית נקרא 'כל' כידוע, ו'כל' גימטריא נ', לרמז דהשומר יזכה לאור חמשים שערי בינה, וזהו למט האפרים, אפרים לשון פריה, דהינו הברית שבו תלויה הפריה, והרמז הוא דזה הצדיק שומר בריתו כי אם לפריה ורביה דוקא. וכיון שכן הוא, על ידו הני השלום, וזוכה לחמשים שערי בינה, וזהו הושע, גימטריא 'השלום', נון הוא חמשים, רמזו לחמשים שערי בינה:

(פיתוחי חותם פרשת שלח)

להיות דבוק תמיד בכל עת בהשי"ת

אף אלהים יפדה נפשי מיד שאול כי יקחני סלה (תהלים מט טז). בא דוד המלך עליו השלום לבקש על עצמו ולהורות גם לבני אדם הדרך שבה נצולים משאול, והיא כמו שכתב במקום אחר ושהנה, כי לא שיה' שינצל האדם מדיו גיהנם ויזכה לגן עדן, זולת בהתדבקותו בה' יתברך תמיד, ולא יפנה מחשבתו ממונו בכל עת, וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים טז ח) 'שויתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט'. כי אם לא יעשה כן האדם, בהכרח שישנה ויחטא, וכשיעשה כן ולא יפריד מחשבתו מהבורא יתברך שמו כלל, אפלו הכי לא יתלה הגדלה בעצמו ויאמר כמה גבור

ישועות יעקב

דקה מתורתו של האביר יעקב

לשמיעת השיעורים 02-803-9999

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

ישירות למייל האישי

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

הגה"צ רבי מיכל זילבר ראש ישיבת זוועהל: הסבלנות משתלמת, ועל ידי הענווה והסבלנות נגאל. שכן אנו מצפים לביאת משיח צדקנו, וכאשר ננהג בסבלנות אחד לשני, הקדוש ברוך הוא ינהג בנו מדה כנגד מדה וינהג בסבלנות עמנו ויגאלנו.

זרועו מושלה לו, ולבבו הטוב הוא הזן אותו לא מחסדי ה' אשר שם חנו בעיניו, וזהו בגדר ארור הגבר אשר יבטח באדם, אמנם לא כל הבוטח באדם הוא ארור, אלא אותו אשר שם בשר זרועו של אותו האדם שאומר שאותו האדם איננו נושע בה' אלא כח בשרו הושיעה לו, ומן ה' יסור לבו של אותו האדם שאומר, אין לבו מסור בה"ת שנאמר ה' נתן בלבו רחמים לפרנסני לא כן הוא, אלא מעצמו עושה כך, זה הוא האיש הארור, ואך ברוך הגבר אשר יבטח בה' ולא כל הבוטח בה' הוא ברוך, כי אם והי' ה' מבטחו בלי שום אמצעי כלל כמו רשב"י וחביריו, אמנם שארי אנשים המה ממוצעים בין המדרגות כנ"ל.

שכן האדם צריך לדעת שהקדוש ברוך הוא מסבב כל הסיבות, וכל מה שהוא זוכה בו, הוא מה' יתברך, והשלימים במידת הבטחון, יודעים וחיים את המציאות שה' יתברך הוא זה שדואג להם לכל מחסורם, ואינם מחפשים אפילו השתדלות אצל בני אדם. ורבי שמעון בר יוחאי היה שלם במדת הבטחון, כמפורש בירושלמי ברכות (פ"ט ה"ב דף סה, א): "רבי חזקיה בשם רבי ירמיה כן הוה רבי שמעון בן יוחאי אומר בקעה בקעה התמלא דינרי זהב והיתה מתמלאה".

ברם יסוד גדול במדת הבטחון הוא גם להיות שפל ועניו, כמו שנאמר בתהלים (מ, ה): "אֲשֶׁרִי הַגִּבֹּר אֲשֶׁר שָׁם ה' מִבְּטָחוֹ וְלֹא פָנָה אֶל רִגְבִּים וְשֹׁטֵי קֶבֶץ". ופירש רש"י: "רהבים - לשון גסות, כמו (ישעיה ג, ה) ירהבו הנער, שהם הרהיבוני (שיר השירים ו, ה)". וכן במלך, אף על פי שנאמר (דברים יז, טו): "שׁוּם תִּשִּׁים עֲלֶיךָ מֶלֶךְ", ודרשין (כתובות יז, א): "שתהא אימתו עליך". מכל מקום ציווהו הכתוב (דברים יז, כ): "לְבַלְתִּי רוּם לִבִּי מֵאֲחֵיו". וכן נאמר על משה רבינו (במדבר יב, ג): "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עֲנִיו מֵאֵד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה". ופירש רש"י: "ענו - שפל וסבלי".

שכן מי שאין לו סבלנות, הוא מתעס מיד וגאוותו גדולה. אמנם אמר רבי יוחנן (גיטין נו, א): "ענוותנותו של רבי זכריה בן אבקולס, החריבה את ביתו, ושרפה את היכלו, והגלינו מארצנו". ופירש רש"י: "ענוותנותו - סבלנותו שסבל את זה ולא הרגו". אך שם היתה זו סבלנות שלא במקומה, אבל בדרך כלל הסבלנות משתלמת, ועל ידי הענווה והסבלנות נגאל. שכן אנו מצפים לביאת משיח צדקנו, וכאשר ננהג בסבלנות אחד לשני, הקדוש ברוך הוא ינהג בנו מדה כנגד מדה וינהג בסבלנות עמנו ויגאלנו. ואל יתיאש אדם לומר מה יועיל שאני אנהג בסבלנות אם אחרים אינם סבלנים, שכן כתב הדגל מחנה אפרים (פרשת בלק): "מקובל מאד" זללה", שכל אדם חייב לגאול את נפשו על דרך קרבה אל נפשי גאלה". וכשכל אחד ואחד מקרב נפשו לגאולה, מקרב את ביאת המשיח.

(הגה"צ רבי מיכל זילבר ראש ישיבת זוועהל - בים דרך)

**הכל מצפצפים בפיהם בטחון
(עין אמונה ובטחון להחזו"א פרק
ב אות ב), אך הבטחון נטוע רק
בלב יחידי סגולה. וענין הנטיעה
הוא כמו שמברכים על התורה:
"וחיי עולם נטע בתוכנו", אך עדיין
כל אחד מישראל יכול לזכות
להיות מהיחיד סגולה, כי הקב"ה
נטע בלב כל אדם מישראל את
הכח להתקדש**

יִבְטַח בְּאָדָם וְשֵׁם בְּשׂוֹר זָרְעוֹ וּמִן ה' יִסּוֹר לְבוֹ. ואעתיק כאן דברי אבא מרי זצ"ל כי לולא המלים 'יסור לבו' היו כלולים (בקללה) זו רוב בני האדם ואפילו כמעט כולם, כי הן בוטח על אביו והאשה על בעלה והשותף על שותפו וכדומה, ואילו הקללה (נוגעת) אך ורק למי שמצמצם בטחונו על בלעדי ה' יתעלה, ולא למי שבוטח בפנימיותו בה' יתעלה ורק נעזר בבני אדם או משתמש באמצעים רגילים, כמו שנבאר בעניין הסוג השלישי.

וכן מבואר גם בספר חתם סופר על התורה (שטרן - ויקרא כז, כט) שכתב לפרש האי קרא: "בְּרוּךְ הַגִּבֹּר אֲשֶׁר יִבְטַח בֶּה' וְהָיָה ה' מִבְּטָחוֹ - יראה לי, כי הנה יש הבוטח בה' כרשב"י ואין לו משען ומשענה על שום אדם כי אם חרוב ואמת המים, והוא המדה הגדולה שבבטחון, ויש הרבה צדיקים וישרים הבוטחים על אדם או סבה מהסבות או על ציבור שהם המפרנסים אותם, ואמנם מודים ומשבחים להי"ת שנתן כן בלבו של זה, ואמרו חז"ל ר"פ כיסוי הדם, כיכד אדם את אשתו ובניו יותר מגופו מפני שהם תלויים בו, והוא תלוי במי שאמר והי' העולם, וה"נ כן, אמנם אין זה כל כך במעלה ומדרגה כמו רשב"י, אלא הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם (כברכות לה, ב) דלאו כל אדם זוכה".

אמנם כתב החתם סופר: "יש רשעים גמורים שאינם מאמינים בתשועת ה' כלל, אלא בהאדם המשולח לזונם ולפרנסם ואומרים כי זה האדם

ביטחון ואמונה משולב עם מידת הענווה
כתב רבי אברהם בן הרמב"ם בספרו המספיק לעובדי השם (תחילת הפרק על הבטחון):

"הבטחון בה' יתעלה ויתברך שמו הוא אחת המידות התרומיות ואפילו יסוד מיסודות התורה, ולכן לא חלק על חיובו אף אחד ממחוקקי התורה. והוא שגור על לשון הכלל ונטוע בלב יחידי סגולה, וספרי הנביאים מלאים אותו ופסוקי התורה מורים עליו" עכ"ל.

ומה שכתב: "שגור על לשון הכלל ונטוע בלב יחידי סגולה" יתבאר, שכן הכל מצפצפים בפיהם בטחון (עין אמונה ובטחון להחזו"א פרק ב אות ב), אך הבטחון נטוע רק בלב יחידי סגולה. וענין הנטיעה הוא כמו שמברכים על התורה: "וחיי עולם נטע בתוכנו", אך עדיין כל אחד מישראל יכול לזכות להיות מהיחיד סגולה, כי הקב"ה נטע בלב כל אדם מישראל את הכח להתקדש, ומצד עצם הנפש אין לך אדם העדיף על חברו, וכמו שמצינו בגמרא פסחים (כה, א-ב) שדנה בחיוב יהרג ואל יעבור דג' עבירות עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, ומביאה ראיות לכך שצריך למסור נפשו ולא לעבור. ולגבי שפיכות דמים אומרת הגמרא: "סברא הוא. כי ההוא דאתא לקמיה דרבא, אמר ליה מרי דוראי אמר לי זיל קטליה לפלניא, ואי לא קטלינא לך. אמר ליה ליקטלוק ולא תיקטול. מאי חזית דדמא דידך סומק טפי, דילמא דמא דההוא גברא סומק טפי". ופירש רש"י: "מי יאמר שנפשו חביבה לפני המקום יותר משל זה, דילמא של זה חביבה טפי עליו, ונמצא עבירה נעשית ונפש אבודה". ומפורש להדיא דמצד שורש הנשמה כל בני ישראל באותה מדרגה.

מוסיף רבי אברהם בן הרמב"ם בענין הבטחון: "ודיינו אם נזכיר את מאמרו (דברים ח, ג) פ' על פל מוצא פי ה' יחיה האדם". ואדם שיש לו כמה ילדים להאכיל הוא דואג, וכיצד יזכה בבטחון בה', לפיכך אמר 'על כל מוצא פי ה' יחיה האדם', שלא ידאג שכן ה' יתברך יפרנסו לחם לפי הטף. וכתב: "וגם ציוויו יתעלה להימנע מזריעה וקצירה ולהפקיר את יבול הארץ בשנה השביעית ובשנת היובל, מושתת על יסוד הבטחון, ומפורש בלשון התורה (ויקרא כה, כ - כא) וְכִי תֹאמְרוּ מֶה נֹאכַל בְּשָׁנָה הַשְּׁבִיעִית הֵן לֹא נִזְרַע וְלֹא נִקְטָף אֶת תְּבוּאָתֵנוּ וְצִוִּיתִי אֶת בְּרִכְתִּי לָכֶם וכו'".

ועיקר הבטחון הוא חיזוק האמונה כי ה' יתעלה הוא הבורא והמפרנס, המחיה והממית, המחליא והמרפא, המעשיר והמרושש, וכל מקרי העולם הכלליים והפרטיים חוזרים אליו, והוא היוצרם וגוזרם ומוציאם לפועל - מלבד יראת שמיים שאיננה בידי שמיים, כידוע לכל וכמבואר להלן באחד מפרקי החלק הזה.

ובהמשך כתב: "ועל הדבר הזה אמר הנביא בלשונו יתעלה (ירמיה יז, ה) אָרוּר הַגִּבֹּר אֲשֶׁר

אוצרות הפרשה

הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א ר"י עטרת שלמה: "הא דבפרשה שניה הוזכרו גם כלב וגם יהושע, ובפרשה הראשונה נזכר רק כלב, דהגזירה שבפרשה השניה הייתה על כל מבין עשרים ומעלה, גם מי שלא היה עמהם בעצה, על כן הוצרך הכתוב להוציא מכלל הגזירה גם את כלב וגם את יהושע, אבל בפרשה הראשונה שגזירה זו הייתה רק לאותם שהיו עמהם בעצה, בגזירה זו אין צריך להוציא את יהושע, שהוא הרי לא היה עמהם בעצה, וממילא אינו שייך לגזירה זו כלל, אבל כלב בן יפונה, כתב ברש"י שהיו לו שתי רוחות, אחת בפה, ואחת בלב, למרגלים אמר אני עמכם בעצה, ובלבו היה לומר האמת, עכ"ד רש"י, ואם כן נמצא דבפיו היה עמהם בעצה, על כן היה צריך להוציאו מכלל הגזירה של מי שהיו עמהם בעצה..."

גזירות נפרדות, וכל אחת נכתבה בפרשה בפני עצמה, דבפרשה הראשונה נאמרה הגזירה על מי שהיה עמהם בעצה, וכמו שנאמר שם, 'כי כל האנשים וגו'', וגזירה זו היא גם על פחות מבין עשרים, וזהו שסיים הכתוב 'וכל מנאצי לא יראוה', דר"ל דגם הפחותים מבין עשרים, אם היו עמהם בעצה, והיו בכלל המנאצים, ה"ה בכלל הגזירה. ואח"כ נכתבה עוד פרשה נוספת בפני עצמה, שכל מבין עשרים ומעלה, לא יכנס לארץ ישראל, שזהו גזירה נוספת בפני עצמה על כל מבין עשרים, בין היה עמהם בעצה ובין שלא היה עמהם בעצה, וזהו הפרשה השניה, שחזר הכתוב ואמר, 'אמור עליהם חי אני נאום ה' וגו' במדבר הזה יפלו פגריכם וגו', שבוזה נאמרה הגזירה על כל מבין עשרים, גם אם לא היה עמהם בעצה, וכמו שכתוב בסוף פרשה זו בפסוק כ"ט 'במדבר הזה יפלו פגריכם וכל פקודיכם לכל מספרכם מבין עשרים שנה ומעלה'.

ולפי זה נראה לבאר, הא דבפרשה שניה הוזכרו גם כלב וגם יהושע, ובפרשה הראשונה נזכר רק כלב, דהגזירה שבפרשה השניה הייתה על כל מבין עשרים ומעלה, גם מי שלא היה עמהם בעצה, על כן הוצרך הכתוב להוציא מכלל הגזירה גם את כלב וגם את יהושע, אבל בפרשה הראשונה שגזירה זו הייתה רק לאותם שהיו עמהם בעצה, בגזירה זו אין צריך להוציא את יהושע, שהוא הרי לא היה עמהם בעצה, וממילא אינו שייך לגזירה זו כלל, אבל כלב בן יפונה, כתב ברש"י שהיו לו שתי רוחות, אחת בפה, ואחת בלב, למרגלים אמר אני עמכם בעצה, ובלבו היה לומר האמת, עכ"ד רש"י, ואם כן נמצא דבפיו היה עמהם בעצה, על כן היה צריך להוציאו מכלל הגזירה של מי שהיו עמהם בעצה, וגם נתן הכתוב טעם לזה, 'עקב היתה רוח אחרת עמו', דאע"פ דבפיו היה עמהם בעצה, מכל מקום בלבו היתה רוח אחרת, ולא היה עמהם בעצה, על כן אינו בכלל הגזירה.

(הגאון רבי חיים פיינשטיין ראש ישיבת עטרת שלמה - שיעור חומש)

יש לומר, דלכן נכפלה הגזירה ונכתבה בשתי פרשיות חלוקות, דבאמת היו כאן שתי גזירות נפרדות, וכל אחת נכתבה בפרשה בפני עצמה, דבפרשה הראשונה נאמרה הגזירה על מי שהיה עמהם בעצה, וכמו שנאמר שם, 'כי כל האנשים וגו', וגזירה זו היא גם על פחות מבין עשרים, וזהו שסיים הכתוב 'וכל מנאצי לא יראוה', דר"ל דגם הפחותים מבין עשרים, אם היו עמהם בעצה, והיו בכלל המנאצים, ה"ה בכלל הגזירה

ואולם חי אני וגו' כי כל האנשים וגו' וכל מנאצי לא יראוה ועבדי כלב וגו'. אם אתם תבאו אל הארץ וגו' כי אם כלב בן יפונה ויהושע בן נון וגו' (יד, כא-לה).

הנה לכאורה נכפל ענין הגזירה שתי פעמים, ונאמרה בשתי פרשיות, דבתחילה כתוב 'ואולם חי אני וגו', כי כל האנשים וגו', וכל מנאצי לא יראוה', שבפסוקים אלו נאמרה הגזירה שלא יכנסו לארץ, ואח"כ בפסוק כ"ו, שוב חזר הכתוב על הגזירה ואומר 'אמור עליהם חי אני נאום ה' וגו' במדבר הזה יפלו פגריכם וגו', וצריך ביאור למה נכפלה ונכתבה הגזירה בשתי פעמים.

והן אמנם דבפעם השניה נתפרש יותר כל הפרטים על מי נגזרה הגזירה, וכמפורש בפסוק כ"ט ובדברי רש"י שם, שהגזירה היתה על אותם שנמנו, ולאפוקי שבטו של לוי וכו', אבל עדיין אינו מובן מדוע נאמר כן בחזרה מיוחדת על כל ענין הגזירה.

עוד צריך ביאור מאי טעמא בפרשה הראשונה הכתוב מוציא מן הכלל רק את כלב, כדכתיב 'ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וגו', ואילו בפרשה השניה הכתוב מוציא מהכלל גם את כלב. ונראה בביאור הדברים עפ"י מה דאיתא במדרש (תנחומא י"ג) דמבין עשרים שנה ומעלה, בין שהיה עמהם בעצה, בין שלא היה עמהם בעצה, לא נכנס, אבל פחות מבין עשרים והביא ב' שערות רק אם היה עמהם בעצה לא נכנס.

הרי מבואר דהיו כאן שתי גזירות נפרדות, גזירה על כל מבין עשרים, וזה היה בין היה עמהם בעצה, ובין לא היה עמהם בעצה, וגזירה נפרדת היה על מי שהיה עמהם בעצה, גם אם הוא פחות מבין עשרים. ועיין בחידושי מרן ר"ז הלוי שביאר לפי דברי המדרש הא דכתיב (יד, כג) 'וכל מנאצי לא יראוה', דבא לרבות דגם הפחותים מבין עשרים, אם הם בכלל מנאצי, אז הם בכלל הגזירה שלא יראוה, וזהו כונת הכתוב 'וכל מנאצי'.

מעתה יש לומר, דלכן נכפלה הגזירה ונכתבה בשתי פרשיות חלוקות, דבאמת היו כאן שתי

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א: בהזדמנות הראשונה שהיה רבי מאיר אצל רבו הגדול הרה"ק מלכוביץ סיפר לו את סיפורו של הצדיק הנסתר אותו גילה באכסניה, כשבזכותו ניצלו מאיסור חלה, ועד לסכום הכסף הגדול שנתן לו לצדקה במעמקי היער. - התפלא הרה"ק מלכוביץ ואמר לרבי מאיר: וכי אינך יודע מי הוא צדיק נסתר זה? הלוא הוא הרה"ק רבי לייב שרה'ס. אשריך שזכית לכל זה.

הפרשת חלה, פרשת נסכים ומצות הצדקה

חושיו המחודדים של הסוחר הנודע החסיד רבי מאיר ממיר לא אכזבו אותו כמעט מעולם. אמרו עליו שעניי נשר יש לו, כאלו היודעות לזהות ממרחקים עסקאות טובות ומניבות. מהלך היה רבי מאיר בירידים הגדולים ובוחן את הסחורות השונות והמגוונות המוצעות למכירה. משוחח קצרות עם הסוחרים והאיכרים, עומד מעט על המקח, ועד מהרה מגיע לעמק השווה. בלחיצת יד היה מסכם את העסקה, והפועלים של המוכר היו ממחרים להעמיס את הסחורה על אחת מעגלותיו של רבי מאיר העושות את דרכם אל המחסן הגדול.

עוד סוחרים רבים היו מהלכים בשבילי היריד, מחפשים את הסחורות הטובות והמשתלמות. אך כמעט תמיד היה רבי מאיר היחיד שידע לזהות ראשונה את הפונטציאל. הוא ידע למצוא את אותה סחורה רצויה ואיכותית במחירים נמוכים, ולמכור אותה לאחר מכן ברווחים גבוהים ביותר. והייתה לו גם סייעתא דשמיא מיוחדת לקרוא היטב את לב הקונים, להבין את רצונם, ולהכין להם סחורה כאוות נפשם.

חסיד מופלג היה רבי מאיר לרבו הגדול הרה"ק רבי מרדכי מלכוביץ זיע"א ודבק בו בכל ליבו ונפשו. עובד ה' מופלג וירא שמים מרבים. את רוב שעותיו הקדיש לתורה ולתפילה, אלא שמפעם לפעם היה שולח את ידיו בעסקאות שונות וברכת ה' הייתה שלוחה בכל מעשיו. הצלחה רבתית ליוותה את כל אשר עשה במסחרו עד שהיה לנגיד בעמיו. גם כשהיה יוצא לעסקיו השונים ידע רבי מאיר היטב מאין הוא בא ולהיכן הוא הולך והיה מקדש שם שמים ושם החסידות בכל הליכותיו.

גם באותו פעם שרבי מאיר הזדמן לאותה אכסניה קטנה בצדי הכביש הראשי ושהה שם למנוחת הלילה, הוא התנהג בחסידות כהרגלו בביתו. קם השכם בבוקר ולאחר טבילת טהרה בנהר הסמוך נעמד לתפילת שחרית במתינות, כמונה מעות. עם סיום התפילה, בעודו כורך את תפיליו ומניחם בתיק הקטיפה המהודר, הבחין בקבוצת קבצנים נודדים שהגיעה אל הפונדק וביקשה לאכול ארוחת בוקר.

שתי מידות יש בקבצנים המחזירים אל הפתחים: יש כאלו שבגפם יבואו ובגפם ילכו. חיים הם לעצמם, ולבדם ילכו מבית לבית לקבץ נדבות מנדיבי הלב ומעקרות הבית. מעדיפים הם להיות ברשות עצמם ולהתנהל כרצונם. ויש כאלו שחיים בקבוצה מגובשת ויחידיו הולכים הם ממקום למקום. בקבוצות אלו איש את רעהו יעזור ולאחיו

יאמר חזק. החיים אכן לא האירו להם פנים, אך הם מוצאים רוגע ונוחם באחדותם ובאחוותם. נוח להם להיות כך יחד מאשר להסתובב גלמוד על פני הארץ. ויש מאותם הקבוצות שאף שותפים הם בפדיון, כל אחד מהם מכניס את הכסף שאסף אל תוך הקופה המשותפת, ובסופו של יום או של שבוע מתחלקים כולם שווה בשווה.

הקבוצה שנכנסה לאכסניה הייתה מאותם קבוצות הקבצנים שחבריה התאחדו יחדיו בכדי ללכת בצוותא, ועתה, לאחר שסיימו הליכת לילה מתישה ביקשו להטיב את נפשם בארוחה פשוטה שתתן להם את הכוחות להמשיך בדרכם. בעל האכסניה ידע את אשר לפניו והכיר בקבצנים שאין הם מהלכים בגדולות ובנפלאות. אין הם

**במראהו החיצוני ובלבושיו
אמנם דומה היה הקבצן לשאר
הקבצנים, פניו היגעות ובגדיו
הקרועים היו דומים אחת לאחת
לשאר בני מרעיתו, אך תווי פניו
של אותו קבצן הסגירו את השוני
בינו לבינם. רבי מאיר התבונן
שוב ושוב, וכל שהרבה בכך הוא
הגיע למסקנה כי הוא אכן צודק:
זיו איקוניו של אותו קבצן האיר
באור של חכמה ודעת, ניצוץ
עילאי האיר מתוך עיניו העמוקות
והשקועות, ועדינות רבה אפפה
את כל תנועותיו.**

מבקשים אלא לחם צר ותבשיל חם. תיכף ערך להם שולחן בפאתי האכסניה, הניח לפנייהם פרוסות עבות והגונות של לחם כפרי, ולאחר כמה דקות הגיש להם צלחות מרק חמיצה עם קוביות חתוכות של תפוחי אדמה.

רבי מאיר הביט ולא הביט אל עבר הקבצנים. מבטו ריחף עליהם, משל מבקש הוא לרדת לנבכי נפשם, וליבו התמלא ברחמים על אותם אנשים אומללים וקשי יום, שלא זכו להקים בית נאמן משלהם, אין להם בית מגורים לחיות בו, וכל חייהם נעים ונדים על פני הארץ כשהם מקבצים פרוטה לפרוטה שאינם מצטרפות לחשבון גדול.

לפתע קלטה עינו חדת המבט של רבי מאיר

שאחד מאותם הקבצנים מתנהג באופן שונה משאר אחיו הקבצנים. אותם חושים מחודדים בהם היה רבי מאיר משתמש כדי לזהות מה היא סחורה נבחרת ומיוחדת מבין הררי הסחורות ועשרות הדוכנים היא זו שעמדה לו גם כעת, להכיר ולראות שאותו קבצן אינו כשאר הקבצנים, וראוי הוא לבחון את דרכיו והליכותיו.

במראהו החיצוני ובלבושיו אמנם דומה היה הקבצן לשאר הקבצנים, פניו היגעות ובגדיו הקרועים היו דומים אחת לאחת לשאר בני מרעיתו, אך תווי פניו של אותו קבצן הסגירו את השוני בינו לבינם. רבי מאיר התבונן שוב ושוב, וכל שהרבה בכך הוא הגיע למסקנה כי הוא אכן צודק: זיו איקוניו של אותו קבצן האיר באור של חכמה ודעת, ניצוץ עילאי האיר מתוך עיניו העמוקות והשקועות, ועדינות רבה אפפה את כל תנועותיו.

במחשבה שניה ושלישית הגיע רבי מאיר למסקנה ברורה, כי אותו קבצן הוא אחד מליו הצדיקים ששתלם הקב"ה בכל דור ודור ומצניעים את עצמם ואת מעשיהם למען לא יכירו אותם. לא שיודע היה רבי מאיר בסודם של צדיקים נסתרים ובדרכי גילויים, אלא שקול פנימי לחש לו שמטב לו אם לא יאבד את ההזדמנות הנדירה להכיר מקרוב צדיק נסתר, וכיון שכן החליט רבי מאיר כי הוא יעשה הכל בכדי להתחקות אחר עקבותיו. מני אותו רגע שכח רבי מאיר את העסקים המסועפים אותם הוא מנהל ושלמענם בא הנה, והיה מרוכז במטרה אחת ויחידה: להתחקות אחר טיבו של קבצן מסתורי זה ולדעת האמנם הוא שייך לאותה קבוצת צדיקים עילאית המסתירה את עצמה מעיני זרים. כיון שכן, בחר לעצמו רבי מאיר את מקום מושבו בשולחן סמוך לשולחנם של הקבצנים, הזמין גם לעצמו ארוחת בוקר, והיה משים את עצמו כמי שעסוק באכילה גרידא בעוד שעניינו לא סרו לרגע מאותו קבצן, עוקבות אחר כל תנועה ותנועה שעשה.

המעקב הצמוד חזק יותר ויותר את השערתו הראשונה. רבי מאיר הבחין בהבדל התהומי הפעור בין אותו קבצן לחבריו, שבעוד שהם כבר אכלו ברעבתנות רבה, בתנועות גסות ואופייניות לגמו את המרק מהצלחות ובלעו את ככרות הלחם בלהט עצום, הרי שאותו קבצן בקושי הצליח להתארגן לקראת האכילה. ראשית כל, הוא נטל את ידיו בכוונה עצומה, לא לפני שבדק את כשרות הספל ושלמותו, ובירך על נטילת ידיים בדביקות. אחר כך, בצעדים מדודים ובמתינות רבה פסע הקבצן אל עבר השולחן. התיישב בקצהו, בזק לעצמו מעט מלח, ונטל אחת מפרוסות הלחם שהוגשה לפנייהם, מתוך כוונה לברך עליה. אלא שלפתע הקבצן ננער ממקומו, השיב את פרוסת

***

בהזדמנות הראשונה שהיה רבי מאיר אצל רבו הגדול הרה"ק מלכוביץ סיפר לו את סיפורו של הצדיק הנסתר אותו גילה באכסניה, כשבזכותו ניצלו מאיסור חלה, ועד לסכום הכסף הגדול שנתן לו לצדקה במעמקי היער.

התפלא הרה"ק מלכוביץ ואמר לרבי מאיר: וכי אינך יודע מי הוא צדיק נסתר זה? הלא הוא הרה"ק רבי לייב שרה'ס. אשריך שזכית לכל זה.

***

חלפו שנים רבות ורבי מאיר נקלע למלכות מסוכנת של שודדי דרכים שידעה כי רבי מאיר הוא סוחר מצליח, בעל ממון רב באמתחתו וסחורה יקרה בעגלתו. השודדים התנפלו עליו וביקשו לעשותו כמצולה שאין בה דגים. אלא שלפתע הגיעה ובאה קבוצה גדולה של סוחרים שראו את הנעשה והסתערו על השודדים בכל כוחם, עד שידם הייתה על העליונה. השודדים נפלו שדודים ורבי מאיר זכה בחייו וברכשו.

לפני שהסוחרים נפרדו ממנו לשלום, הם אמרו לו בקול רם: דע לך כי כלל לא היה בתוכניתנו לעבור דרך מקום זה, בדיוק כפי שמעולם לא עשינו כאן. הרגשנו כוח ממרומים המצווה עלינו ללכת דווקא בדרך הזו, וכעת אנו רואים כי אכן הייתה זו השגחה פרטית כדי להצילך.

הבין רבי מאיר כי עליו לעצור בדרכו ולפנות אל רבו הרה"ק מלכוביץ. משהגיע ללכוביץ, פנה אליו הרבי, עוד לפני ששמע מה בפיו, ואמר: דע לך שמידת הדין הייתה מתוחה עליך, אלא שעמדה לכם הזכות של אותה צדקה שנתת להרה"ק רבי לייב שרה'ס ובזכותה ניצלת ונקרע רוע גזר דינך.

***

על הפסוק (קהלת ט ז): 'לֵךְ אַחַל בְּשִׁמְחָה לַחֲמֹךְ וְשִׂתָּה בְּלֵב טוֹב יִינֶךָ כִּי כִכָּר רֵצָה הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֶׂיךָ', דורשים חז"ל במדרש בפרשת השבוע, כי הפסוק מרמז על שתי המצוות שיש בפרשתנו: מצות הפרשת חלה ומצות הנסכים בקרבנות: אכול בשמחה לחמך - זו פרשת חלה, ושנה בלב טוב יינך - זו פרשת נסכים.

ופירש רבינו הרה"ק השפת אמת זי"ע"א (תרנ"ב), שבשעה שאדם מפרש מרכושו את החלק לגבוה, אם בהפרשת חלה ואם בנסכים, הרי שהחלק הנותן לו הוא אכן החלק שלו, הלחם הוא שלו והיין הוא שלו, והרי הוא כעשיר השמח בחלקו, ושפיר אומר לו הכתוב שאם עשה כן והפריש את החלה והנסכים לגבוה, הרי שהנותן לו הוא 'לחמך' ו'ייןך', ויש לו לשמוח בחלקו, לאכלו בשמחה ולשתותו בלב טוב.

ויתכן לומר שזהו עומקו של שלשת החלקים בסיפור זה של רבי לייב שרה'ס והחסיד רבי מאיר, שעל ידי הוזהירות במצות החלה שבאה על ידו לאפרושי מאיסורא, זכה כמצוה גוררת מצוה גם ליתן צדקה הגונה וכשרה, כשהצדק השווה שבוה הוא העניין שהאדם מפרש מעצמו ונותן לחלק גבוה. וכשאדם זוכה לכך הרי שהחלק הנותן לו הוא אכן רכושו שלו, ולכן היה בכוח מצות הצדקה להגן על רכושו של רבי מאיר שלא ישלטו בו השודדים.

(הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א - ספיר ויהלום)

זה שבועות מספר שהוא הצטרף לקבוצתנו, אלא שבמקום שיתנהג כמותנו, יש לו מנהגים זרים ומשונים שאין הדעת סובלתם.

ביקש רבי מאיר שיתנו לו דוגמא אחת מהליכותיו, ואחד מהקבצנים שניחון בשפת חלקות החל להסביר בפרוטרוט: הנה למשל, לפני שבוע היה יום חורף קשה מאוד. חלפנו ליד נהר קפוא, ואילו הוא לא מצא לנכון כי אם לקחת גרזן ולקדוח לו חור בתוך עובי הקרח. אם חשבנו שזה לבד שגעונו, התברר לנו שזה הרבה יותר מכך: לא נחה דעתו מאותו חור עד שהוא השתחל לתוכו וטבל במי הנהר הקפואים טבילות רבות, עד שלא הבנו כיצד הוא נשאר בחיים.

שמע זאת קבצן אחר ואמר לרבי מאיר: ומה דעתך על מנהגו הקבוע להעלם בתוך סבך עצי היער ולהעלם למשך שעה ארוכה, כשרק קולות שוד ושבר אנו שומעים ממעמקי היער. בוודאי, סיים הקבצן ואמר, כך הוא גם עשה עכשיו, ברח לו אל עצי היער הסמוך ועוד שעה ארוכה יחזור הנה.

**במחשבה שניה ושלישית הגיע
רבי מאיר למסקנה ברורה,
כי אותו קבצן הוא אחד מל"ו
הצדיקים ששתלם הקב"ה בכל
דור ודור ומצניעים את עצמם ואת
מעשיהם למען לא יכירו אותם.
לא שיודע היה רבי מאיר בסודם
של צדיקים נסתרים ובדרכי
גילויים, אלא שקול פנימי לחש
לו שמוטב לו אם לא יאבד את
ההזדמנות הנדירה להכיר מקרוב
צדיק נסתר, וכיון שכן החליט רבי
מאיר כי הוא יעשה הכל בכדי
להתחקות אחר עקבותיו.**

הבין רבי מאיר שאכן הקבצן עשוי להמצא כעת בתוך היער הסמוך לאכסניה והוא החליט למצוא אותו, ויהי מה. ואכן מאמציו לא היו לשווא, לאחר כמה דקות מצא רבי מאיר את הקבצן עומד בין העצים אחוז בשרעפי קודש ומצוי בדביקות עילאית. מתנועע הוא כשפיו רוחש תפילה חרישית.

ביראת הרוממות ניצב רבי מאיר בסמוך לקבצן שהתגלה כצדיק נסתר והמתין בחרדת קודש עד אשר כילה את עבודתו בקודש. משהחל הצדיק לשוב על עקבותיו ולחזור אל האכסניה, ניגש אליו רבי מאיר ואמר: רבי, בבקשה מכם, האצילו לי מברכתכם. הביט בו הצדיק הנסתר וביקש מרבי מאיר שיאיל לתת לו סכום כסף לצורכי צדקה. לא המתין רבי מאיר אפילו רגע, שלף מיד את ארנקו ומנה את המעות היישר לידיו של הצדיק שהרעיף עליו ברכות לרוב.

הלחם לסלסלת הלחמים, והוציא מאמתחתו פרוסת לחם יבשה, צנים שנראה כעתיק יומין, עליה בירך ואכל ממנה לאיטו.

רבי מאיר הבין כי לא דבר ריק הוא. אם הקבצן לקח את פרוסת הלחם והחזירה למקומה, מבכר עליה לחם ישן ועתיק מצקלוננו, בוודאי שדברים בגו, ועליו לברר מה הם אכן אותם דברים. הציץ רבי מאיר וראה כי האורח אוכל את לחמו יחד עם מעט ממרק החמיצה, והבין כי יש לו מספר דקות בהם הוא יכול לברר את טיבו של הלחם.

מוכר היה רבי מאיר באותה אכסניה הן כחסיד מופלג והן כסוחר גדול ומשכנס אל המטבח של האכסניה, מאורע שהוא לא היה רגיל לעשותו, נרעשה הפונדקית, עזבה את סירי הבישול ומחבתות הטיגון, ושאלה את רבי מאיר במה היא תוכל להיות לעזרתו. האם זקוק הוא לככר לחם טרי שזה עתה נרדה מהתנור או שמא יש את נפשו לקבל עוד צלחת מרק מהבילה.

בתנועת יד סימן רבי מאיר כי עניינים כיוצא באלו אינם מטרידים אותו, אלא שבא להתעניין אודות סדרי הכשרות הנוהגים כאן. בוודאי שאין הוא מטיל חלילה דופי בכשרות המאכלים, אלא שעם זאת עדיין יש ברצונו לדעת את סדרי הכנת הלחמים: האם הקמח נופה כדת וכדין, האם אין חשש כשרות בחיטים, והאם יהודי הוא זה שאפה אותם. פרט אחרי פרט עבר רבי מאיר ושאל את בעלת האכסניה, והכל התברר להיות ביתרון הכשרות.

אולם משהגיע רבי מאיר לשאלה: האם הופרשה חלה כדת מהעיסה, נודעקה בעלת האכסניה בקול לא לה וצעקה: רבונו של עולם! אללי לי! שכחתי להפריש חלה מהעיסה כהרגלי מדי יום ביומו. דבר מה הסיח את דעתי וחשבתי שהנה עוד רגע אפריש חלה, אלא שמלאך השכחה השתלט עלי ולא עשיתי זאת. איני יודעת מה קרה לי שנתגלגל לידי מכשול חמור שכזה, ויירש כוחך שבזכותך אלך עתה ואפריש מהאיסור את אלו שעדיין לא אכלו מהלחם.

כעת כבר לא היה זקוק רבי מאיר להוכחות נוספות על טיבו של הקבצן. יודע היה בוודאות כי מדובר בצדיק נסתר, איש משכמו ומעלה, והוא ביקש תיכף לקבל את ברכתו של הצדיק. אלא שעם שובו מהמטבח אל חדר האוכל באכסניה הופתע רבי מאיר לגלות כי הקבצן נעלם כאילו בלעה אותו האדמה. הוא כבר לא ישב יחד עם הקבצנים, מקומו היה ריק, ואף תרמילו לא היה שם. רבי מאיר הבין שבאותם רגעים שהוא שהה במטבח הספיק הקבצן לסיים את ארוחתו, לברך ברכת המזון ולהעלם.

לא איש כרבי מאיר יותר על הזדמנות פז שנקלעה לדרכו. החליט רבי מאיר לקנות את ליבם של חבריו הקבצנים ולדלות מפייהם ידיעה על חברם הנעלם. ניגש אליהם רבי מאיר וחילק לכל אחד נתינה הגונה כיד ה' הטובה עליו, כמו כן מוג לכל אחד כוסית הגונה של יי"ש חריף על חשבוננו, ופתח עמיהם בדברים.

אדהכי והכי התקרבו הלבבות ורבי מאיר ניסה לדובבם אודות בן חבורתם שישב כאן מקודם, כביכול יש ברצונו לתת גם לו מטבע יפה וכוסית של יי"ש. נענו הקבצנים ואמרו פה אחד: עליו אתה שואל?! חי נפשנו שאין הוא אדם מהשורה.

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

צירוף לחמים כשכל אחד עטוף בניילון בפני עצמו | עיסות שמקפיד על נשיכתן רק מחמת דין לחם משנה | חיוב עיסה שאפאה בתוך נייר כסף בסיר עם תבשיל | האם כוונת טעם המצוה בציצית - מעכבת לצאת ידי חובה אף בדיעבד | האם יש איסור להפסיק עד שיבלע 'כזית' לאחר 'המוציא'?

הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א
ראב"ד העדה החרדית מח"ס תשובות והנהגות

שונה מחברתה זהו נקרא מקפיד על נשיכתו, אבל אם אופה ב' העיסות באותו אופן, שבעלמא אינו מקפיד בכה"ג על נשיכתו, אלא כשאופה זאת לשבת הוא מקפיד על נשיכתו מחמת סיבה צדדית שצריך שיהיה ללחם משנה, בזה מסתברא דכיון שאין לו קפידא בעצם אי"ז נקרא מקפיד על נשיכתו וחייב בחלה לדעת החזו"א.

חיוב עיסה שאפאה בתוך נייר כסף בסיר עם תבשיל

ג. מה ששאל אודות העיסה שמכניסים לסיר הצ'ולנט ועוטפים אותו בנייר כסף סביב סביב, ושואל היאך הדין כשהכניסו עיסה שיש בה שיעור חלה, האם כיון שהוא בתוך קדירה עם רוטב דינו כבישול והוא כעשה עיסה ע"ד לבשלה (ומפריש חלה רק לחומרא בלא ברכה), או נימא דכיון שהנייר כסף מפסיק בין העיסה לרוטב ואין העיסה נוגעת ברוטב, הרי"ז כאפיה וחייב להפריש חלה בברכה. הנה לענ"ד נראה דבכה"ג דינו כאפיה וחייב בחלה בברכה.

רק משום שרוצה שיהיו פיתין קטנים ולא יקפיד על נשיכתו גם אחר חלוקה אי"ז נקרא ע"מ לחלק. ונשאלתי מה הדין כשמקפיד על נשיכתו משום שצריך ללחם משנה ב' חלות נפרדות וע"כ מחלק העיסה לחלקים ומקפיד שלא תנשוך זב"ז. ולענ"ד מסתברא דרק כשמקפיד מצד העיסה עצמה והיינו שמקפיד משום שרוצה לעשות כל עיסה באופן

צירוף לחמים כשכל אחד עטוף בניילון בפני עצמו

א. בדין צירוף סל לחיוב חלה מחמירין שאין מועיל צירוף סל אלא כשנוגעים זל"ז (עיין משנ"ב סי' תנ"ז סק"ז). ולענ"ד פשוט וברור שאם הלחמים או העוגות עטופים בניילון שצמוד ללחם, אין מועיל מה שמקרב הלחמים זה לזה, דהעטיפה הוי הפסק. (וראיתי בשם אחד מגדולי ההוראה שהורה שהעטיפות אינו מפסיק כיון שהן טפילות ללחם, ולענ"ד הוא תמוה לחדש כן ופשוט וברור דהוי הפסק).

עיסות שמקפיד על נשיכתן רק מחמת דין לחם משנה

ב. דעת החזו"א (יו"ד סי' קצ"ח סק"ג) שעיסה ע"מ לחלק שפטורה מחלה, זהו דוקא אם אחר חלוקתה מקפיד על נשיכתו, וכגון שדעתו לחלק משום שרוצה לעשות לכל עיסה דפוס בפנ"ע או כדי למשוך קצתן בביצים, אבל אם דעתו לחלקן

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

בס"ד
קו 'מחברים'
שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי יעקב גרינוואלד שליט"א
רב ביהמ"ד בעלזא "זכרון רפאל" בני ברק
וחבר הביד"צ דקהל 'מחזיקי הדת' באר"י

כונה, אלא אפילו למאן דאמר שבכל המצוות אין צריכות כונה, היינו שאף אם לא כיוון כלל לשם מצוה יצא, מכל מקום במצוות אלו צריך לכוון הטעם, ואם לא כיוון לא יצא. עיין שם היטב.

אולם בלשון הדרך פקודיך שם משמע שזהו רק למאן דאמר מצוות צריכות כונה. שלדעתו הוא פרט בדין מצוות צריכות כונה, שבכל המצוות צריך לכוון לשם חובת המצוה, ובמצוות אלו צריך לכוון גם הטעם, אבל אם בכל המצוות אינו מעכב שיכוון, כל שכן שאין מעכב אם לא כיוון הטעם.

והנה בלשון השלחן ערוך (או"ח סי' ח סעי' ח) מבואר: "כיוון בהתעטפו, שצונו הקדוש ברוך הוא להתעטף בו כדי שזכור כל מצותיו לעשותם". ומשמע שכוונתו כדברי הב"ח, שמלבד מה שצריך לכוון לקיים מצות ציצית, צריך גם לכוון טעם המצוה משום 'למען תזכור'.

אמנם בביאור הגר"א (שם) כתב על דברי המחבר אלו: "כמו שאיתא בנדרים (סב.) עשה דברים לשם פעלם, ולא יהא מאותם שנאמר עליהם (ישעיה כט, יג) ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה". ולפי דבריו ודאי אין זה דין מיוחד למצות ציצית והדומה לו, אלא דין בכל המצוות. עוד מוכח מדבריו שודאי אין זה לעיכובא, אלא חומרא ומנהג טוב בעלמא.

אם לא כיוון את טעם המצוה יצא ידי חובתו. אך הבכורי יעקב (סי' תרכ"ח ס"ק ג) חולק על הפרי מגדים, ולדעתו מכיון שהתורה כתבה 'למען', הרי התורה מצוה שיכוון, ולכן אפילו בדיעבד לא יצא ללא כונת טעם המצוה. וכן כתב הדרך פקודיך (הקדמה א אות ו).

מדברי הבכורי יעקב (שם, בתופסת בכורים) מבואר, שנקט בפשיטות שענין זה שהמצוות שכתוב בהם 'למען' צריך לכוון הטעם ואף מעכב בדיעבד, אינו רק למאן דאמר מצוות צריכות

האם כוונת טעם המצוה בציצית - מעכבת לצאת ידי חובה אף בדיעבד

שאלה: האם לפי דברי הב"ח שבמצוות ציצית שהתורה כתבה טעם המצוה, צריך לכוון אף ללמ"ד מצוות אין צריכות כוונה, האם בדיעבד שלר כיוון האם יצא ידי חובת המצוה?

תשובה: ידוע מה שכתב הב"ח (או"ח סי' ח סעי' ז; סי' תרכ"ח סעי' א), שאף שבכל המצוות יוצא ידי חובתו אף אם לא כיוון את טעם המצוה, מכל מקום בשלש מצוות שבהם כתבה תורה 'למען', והם, ציצית: 'לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתַי' (בפרשתנו טו, מ), תפילין: 'לְמַעַן תִּהְיֶה תִּזְכָּרָתִי ה' בְּפִיךָ' (שמות יג, ט), סוכה: 'לְמַעַן יִדְעוּ דִּרְתִּיכֶם' וגו' (ויקרא כג, מג), הרי מרומז בכתוב שצריך לכוון בשעת קיום המצוה את טעם המצוה.

בדיעבד אם עשה מצוות אלו ולא כיוון לטעם המצוה, כתבו הפרי מגדים (או"ח סי' כה א"א ס"ק ו) והמשנה ברורה (סי' ח ס"ק יט), שגם לב"ח אינו אלא דין לכתחילה, שבמצוות אלו יש לכוון לכתחילה גם את טעם המצוה, אבל בדיעבד גם

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמצית עשרה ממדורי הביאור 'מאורי אור' וילקוט מאורי החיים
ביאור משולב שזור באומנות בינות המילים
'אור תורה' | 'תורת חיים'
הערות, ציונים ומקורות
עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

אור החיים המבואר

10 כרכים של מתיקת נצחית:
הביאור המקיף על כל ספר האור החיים" הק
'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד
'מאורי החיים' - מקורות מחול
ביאור רש"י
עימוד מרהיב עין

אירוע: 44-20-8806-0176 | אירוע: 437-0054 (718)
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הרה"ג רבי נתן גוטליב שליט"א
מו"ץ בהעדה החרדית ובק"ק תולדות אהרן
ומח"ס מגדים חדשים ואוצר מחמדים

ולזה נתכוין האליה רבה שלא מצא מפורש בדברי השל"ה שאסור להשיח קודם שאכל כזית.

כשאין אוכל כזית פת אינו פוטר הברכה של שאר מאכלים

אך הנה מצינו להנודע ביהודה שכתב בהגהותיו בדגול מרבבה שם, שיש לזוהר לאכול כזית תיכף אחר ברכת המוציא.

וכתב הטעם לזה, שאם אין אוכל כזית פת מיד אחר ברכת המוציא, יש לחוש שאין הפת יכול לפטור.

הברכה משאר מאכלים שאוכל בתוך הסעודה. וז"ל, עיקר ברכת המוציא קאי על מה שאוכל תיכף לברכה וכו', איכא למימר שאם אכל בשעת המוציא פחות מכזית, אין אכילה זו חשובה שיגרר אחריו מה שיאכל אחר כך לפטור מן הברכה, עכ"ל.

לכתחילה אין קפידא בשיחה שאין בה היסח הדעת

ובאשל אברהם בוטשאטש שם, העתיק דברי הנודע ביהודה, וכתב וז"ל, אך כשאין נקל כל כך לאכול כזית קודם שיחה, נראה שאין קפידא כל כך בזה. וגם לכתחילה אין קפידא בשיחה שאין בה היסח הדעת מאכילה, עכ"ל. והיינו שאף לכתחילה אין לחוש רק כששח ומסיח דעתו מסעודה, אבל שיחה מועטת של כמה תיבות אין לחוש.

אך הנה בשלחן הטהור קאמרא (סי' קעז סעיף א) חושש לסברת הנודע ביהודה, והוסיף עוד שלכתחילה יש לזוהר שלא להפסיק בשיחה עד אחר שיאכל פת בשיעור כביצה. וז"ל שם, צריך לזוהר שיאכל תיכף כביצה פת ויפטור כל התבשילין, ועכ"פ לא פחות מכזית, דאם לא כן אוכל את התבשילין בלא ברכה. וכן נהג הגאון מורינו רבי יעקב לובערבוים מליסא [בעל החוות דעת זצ"ל] שלא הפסיק עד שאכל כביצה פת, עכ"ל.

לשון השל"ה שנחלקו עליו האחרונים

וכדי להיכנס לתוך הענין נציע לשון השל"ה (שער האותיות, קדושת האכילה, בהג"ה) ומה שיש לפרש לשונו. וז"ל, הכניס פרוסת הבציעה לתוך פיו ולועסו, אינו רשאי לדבר עד שיטעום החיך האוכל ויבלענו. כי קודם לזה עדיין נקרא הפסק כשמדבר, שהרי עדיין נקרא קודם אכילה, עכ"ל.

ורואין בלשון השל"ה שכתב דבריו לענין אחד שהכניס פרוסת הבציעה לתוך פיו, ולכן הורה שאסור לדבר עד שיבלע, אבל יש לומר שאף לדעתו אין צריך לבלוע כל הפרוסה כולה, ודי בזה שבולע מעט מהפרוסה וכיון שבלע מעט מותר לדבר.

וכן באופן שלא הכניס כל הפרוסה לתוך פיו ובלעו, מותר לדבר אף כשלא אכל עדיין שיעור כזית.

האם יש איסור להפסיק עד שיבלע 'כזית' לאחר 'המוציא'?

שאלה: האם יש איסור להפסיק בשיחה עד שיבלע 'כזית' לאחר 'המוציא'?

תשובה: ידועה הדעה שהאוכל פת ומברך המוציא, לא ישיח עד אחר שיגמור לאכול כזית פת. וצריך לדעת מי הם הסוברים כך, ומה הטעם לדין זה.

כתב המחבר סי' קעז (סעיף ו) ולא ישיח בין ברכה לאכילה. והוסיף המגן אברהם (סקט"ז) בשם השל"ה וז"ל, ולא יסיח עד שיבלע הפרוסה עכ"ל. וכתב המחצית השקל שכיון ששיעור פרוסת המוציא: היינו כזית פת, וכמו שכתב המג"א (שם סק"ז) נמצא שאין להשיח עד שיבלע שיעור כזית פת, דהיינו שיעור הפרוסה.

וכן כתב העולת תמיד (שם סק"א) בשם השל"ה שאין לדבר עד שיאכל כזית פת. וכן הבאר היטב (סק"ט) כתב בשם השל"ה והמג"א, שאין להשיח עד שיאכל כזית פת.

אך הנה האליה רבה (סק"ז) כתב שלא מצא כן כלל בדברי השל"ה שצריך לזוהר שלא לדבר קודם שאכל כזית. והעתיקו הפרי מגדים (א"א סי' קעז סקט"ז) להלכה.

דעת השו"ע הרב והמשנ"ב

וכן בשו"ע הרב לא העתיק כלל דין זה שצריך לאכול כזית קודם המוציא, ועל כרחך שלדעתו אין לחוש על זה.

וכן נוטה דעת המשנ"ב (שם סק"ה) לפסוק כדעת האליה רבה שאין צריך להחמיר בזה, אלא שכתב שטוב לחוש לדעת המחצית השקל שצריך לאכול כזית קודם שמפסיק בדיבור.

אבל בקיצור שולחן ערוך (סימן מא סעיף ה) כתב, שיש לזוהר לאכול כזית בלי הפסק שיחה ביניהם.

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

מסכת בבא בתרא דף ה-יא

הפתח יושב שם בצל מרחיק את בני רשות הרבים מלהציץ בחצר.

והקשו בגמרא, למימרא דבית שער מעליותא היא והא ההוא חסידא דהוה רגיל אליהו דהוה משתעי בהדיה עבד בית שער ותו לא משתעי בהדיה. ופירש רש"י לפי שהבית שער מפסיק לפני העניים הצועקים ואין קולם נשמע.

ותירצו בגמרא, לא קשיא הא מגואי הא מבראי, ופירש רש"י: מגואי - לחצר גריעותא הוא לפי שדלת החצר נעול והעני צועק ובית שער שבפנים מפסיק הקול. מבראי - אינו מפסיק בפניו שהרי נכנס לתוכו וכשאלו לו דלת עסקינן. והיינו כשהבית שער מבפנים והעני צועק ובית שער מפסיק הקול אין זה מעליותא, ודברי המשנה בבית שער מבחוץ שאינו מפריע לקולו של עני, ובוז כופין את בן החצר שאינו רוצה לסייע.

בחזון איש (ב"ב סי' ד אות ז) הקשה לשם מה היה זקוק המקשה להסתייע מ'ההוא חסידא', הרי בלא זה יש מקום לשאל כיצד אפשר לכוף לבנות בית שער בשעה שהדבר מפריע לעניים. וכתב לבאר 'ואפשר דאי לאו ההיא עובדא יש לומר שאין אדם חייב לסבול היזק ראייה מפני טובת העניים ואין זו מחוב הצדקה, ואם טובת בעל הבית בפותחת מפנים אינו חייב להמנע בשביל העניים וזו היתה דעתו של ההוא חסידא, אבל אליהו הורה לו שממדת חסידות שלא לעשות 'בית שער', ומכל מקום פריך בגמרא דכיון דממדת חסידות שלא לעשות בית שער אין אחד יכול לכוף תבירו לעשות בית שער'.

נמצינו למדים מדברי החזו"א שאע"פ שטובת הדיירים דורשת להתקין בית שער וממדת הדין מותר והראיה שהחסידי עשה כך, בכל זאת אם הדבר מנוגד למדת חסידות אי אפשר לכוף בן חצר המתנגד לכך.

עפ"י כתב בספר אבני חושן (ח"ב עמוד תפא) שאין לכוף בן חצר המתנגד להעמדת מראה בחדר המדרגות כאשר יש בדבר חשש איסור (עי' שו"ע יו"ד סי' קנו ס"ב), ואף במקום שמנהג המדינה הוא להעמיד מראה אי אפשר לכוף בן חצר החפץ במדת חסידות, וביחוד כאשר יש בדבר חשש איסור.

גאולה בזכות לימוד תורה

בגמ': גַּם כִּי יִתְּנוּ בְּגוֹיִם עֵתָה אֶקְבָּצֶם וְגו' (הושע ח י), אמר עולא פסוק זה בלשון ארמית נאמר, אי תנו כולהו עתה אקבצם. (בבא בתרא ח, א).

בסוגיין. גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם וְגו' (הושע ח י), אמר עולא פסוק זה בלשון ארמית נאמר, אי תנו כולהו עתה אקבצם. ופירש רש"י: אם תנו כולם, וכן רובם יהיו שונים ועוסקים בתורה כשיגלו בעמים. עתה אקבצם, בקרוב אקבצם.

ובאור החיים הק' (ריש פרשת תצוה ד"ה ויקחו אליך) הביא מזהר חדש כי ד' גליות של ישראל כל אחד מהם נגאלו בזכות אחד, הראשון נגאלו בזכות אברהם אבינו ע"ה, ב' נגאלו בזכות יצחק, ג' נגאלו בזכות יעקב, והד' תלוי בזכות משה, וכתב

ההוא דמטייה תרביצא וקא בני אשיתא אפומא דאספלידא א"ל קא מאפלת עלי, א"ל בדידי קא בנינא, א"ר חמא בדין קא אמר ליה וכו' (בבא בתרא ז, א).

בשו"ת תורה לשמה (סי' צד) נשאל בדבר כמה אנשים שקנו מפטיר של כל השנה בשותפות, ובמפטיר של פרשיות השבוע נתרצו ביניהם על החלוקה לפי הגיל בסדר שנותם, אבל המפטיר שבמועדים שהוא שוה לאין ערוך ממפטיר של כל השנה איך יתחלקו ביניהם.

והשיב עפ"י מה שאמרו בסוגיין, הנהו בי תרי אחי דפלגי בהדי הדדי חד מטייה אספלידא וחד מטייה תרביצא, אזל ההוא דמטייה תרביצא וקא בני אשיתא אפומא דאספלידא א"ל קא מאפלת עלי, א"ל בדידי קא בנינא, א"ר חמא בדין קא אמר ליה וכו'. ומסיק שם טעמא דרב חמא נהי דעלו להדדי דמי ליבני כשורי והדורי אבל דמי אורה לא עלו להדדי עיי"ש. וכתבו הראשונים עיקר טעמא משום דהעלוי והשומא שעשו ביניהם הוא רק על אבנים וקורות ולא בשביל האויר.

והשתא הכא נמי, אם נתרצו בתחילה להזכיר שמותם על סדר שנותם היינו לענין המפטירים הקטנים של פרשיות השבוע שאין ביניהם הפרש בדמים זה על זה ורק הפרש מועט שזה מקדים למצוה קודם חבירו נתרצו שיהיה זה לפי סדר שנותם, אבל בענין המפטירים הגדולים של ספר שני שיש בהם הפרש רב בדמים וגם עוד שיש הפסד בעין לאחד הרבה שלא יגיע לחלקו כי אם מעט וכן האחר ג"כ יפסיד לגבי שניים האחרים ודאי על זה לא נתרצו לוותר כ"כ בחינם בלתי עלוי דמים בין חלק לחלק, ולכן יפה טוענים שצריך לעשות למפטירים הגדולים חלוקה בפ"ע ויטילו גורל או יטילו דמים לכל חלק, כפי מה שראוי לו ויתרצו ביניהם.

כפיית שכן להתקין מראה בחדר מדרגות

במשנה: כופין אותו לבנות בית שער (בבא בתרא ז, ב).

בסוגיין. כופין אותו לבנות בית שער. ופירש רש"י כופין את בן החצר שאינו רוצה לסייע את בני החצר לבנות להן בית שער להיות שומר

שיעור ד' אמות של הכותל, הם שני מטר או שנים וארבעים

בגמ': עד ארבע אמות וכו' (בבא בתרא ה, א). שאלה. ישנם הנוהגים למדוד את האמה כחצי מטר, וישנם הנוהגים למדוד כששים ס"מ. נמצא שד' אמות של הכותל דתחילת בבא בתרא, לשיטה הראשונה הוא כשני מטר, ואילו לשיטה השנייה הוא כשני מטר וארבעים ס"מ. ויש לדון מה הדין כששותף אחד נוהג כמו השיטה הראשונה, ורוצה לבנות כותל בגובה של שני מטר, ומאידך השותף השני נוהג כמו השיטה השנייה, ודורש משכנו שישתתף עמו בבניית כותל בגובה של שני מטר וארבעים ס"מ?

תשובה. נראה שלא ניתן להוציא מהשכן הראשון יותר ממחצית של שני מטר, ואילו השני יצטרך להגביה לבדו את חלקו עד שני מטר וארבעים. ואף על פי ששכנו יתן רק חצי של שני מטר, חייב הוא ליתן יותר, כי כל אחד נותן חלקו כדי שהוא לא יזיק. ולכן הגם שהראשון נותן פחות, צריך השני ליתן יותר, כדי להימנע מלהזיק, והוא לשיטתו הרי חייב ליתן ד' אמות גדולות של שני מטר וארבעים.

אך יתכן דפטור, כי יכול לומר לשכנו, מאחר ואתה נותן לי חצי משני מטר, הרי אתה מוודה שאין נזק ביותר משיעור זה, לכן גם אני נותן לך חלקי לפי השיעור שלך. אך צ"ע לשיטת הרמב"ן שכתב בדף נט ע"א (ד"ה וזה טעמו) וז"ל: דאפילו מחל הניזק, כיון דודאי אסור למזיק להזיקו בראיה ולהסתכל בו לדעת, ואין אדם יכול להיזהר בכך, לעמוד כל היום בעצימת עינים, על כרחנו נאמר לזה סתום חלונך ואל תחטא תדיר, יעו"ש. ואם כן אם האמת שארבע אמות הם שני מטר וארבעים, לא מהני מחילתו של השני.

אמנם כבר קבעו לנו חז"ל שמה שנפסק בארץ, נפסק גם בשמים, ויעוין בחזו"א (או"ח סימן לט ס"ק טו) שדן במחלוקת לגבי שיעורין של טפה, כיצד יתכן שבי"ד יטריף בהמה שנפלה י' טפחים, ואצל הבי"ד השני תהיה כשרה כיון שאצלם הוא פחות מ' טפחים, וכתב שם שאפשר שהחכם שבאה אליו השאלה הוא קובע את המציאות אם תחיה, יעו"ש. וכעין זה מבואר בירושלמי (נדרים פ"ו סוף הלכה ח) "א"ר אבין אקרא לאלקים עליון לקל גומר עלי בת שלשה שנים ויום אחד נמלכו בית דין לעברו בתולין חוזרין ואם לאו אינן חוזרין". ויעוין גם בדרשות הר"ן (דרוש יא) מה שהאריך בנידון זה. ואם כן אף על פי שמחילה לא מהני, הני מילי כשאין כאן ד' אמות, אבל כשהשותף סובר שיש כאן כותל של ד' אמות, הוא ודאי לא ינזק, ואם כן השני לא חייב לבנות כותל יותר מזה, וצ"ע. (חשוקי חמד).

חלוקת 'מפטיר' שקנו לשנה שלימה

בגמ': הנהו בי תרי אחי דפלגי בהדי הדדי חד מטייה אספלידא וחד מטייה תרביצא, אזל

פניני הלכה מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

מענינותיך חוצה.

ואילו בספר שפתי כהן על התורה, (לרבי מרדכי הכהן מארס צובא, הקדמה דף ג) כתב שהמונע מלכתוב חדושי תורה הוי בכלל כובש נבואותו שהוא בחיוב מיתה.

ובפלא יועץ (ערך חידוש) כתב בשם המפרשים, עכשיו שאין ביהמ"ק קיים ואין קרבנות הכותב חידושי תורה מכפר עליו כאילו הקריב קרבנות, ואסמכוה אקרא (תהלים מ, ז) - 'עולה וחטאה לא שאלת אז אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי'. ועתיד אדם ליתן את הדין על שגילו לו חידושי תורה ולא כתבם, שלא גילו לו אלא על מנת שיכתבם ויהנו ממנו, ועי' עוד שם במעלת ענין זה. ובאורחות צדיקים (שער טו) כתב, וצריך זריזות לכתוב ספרים אשר הוא צריך ללמוד מהם, או כשיראה או כשישמע דבר חידוש יהיה זריז לכתובו ולא ימתין עד שישכח מלבו.

והפמ"ג בספרו נטריקון (ריש קו ג) כתב, מי שזכה וחננו הקב"ה בשכל צח וניצוץ טהור כברק אחר ברק רוח נבואה המאיר עליו משמים ומעוררו על איזה חקירה וחידוש דין, אם לא ירשום מיד ויתעצל ודאי ישכח ופסידא דלא הדר, כי דברים גשמיים אם ישכח יצויר שיזכור אח"כ בזמן מה בראותו אותן הדברים בעיניו ודמיונם, משא"כ בשכל הקודש רוחני במה יזכור אם לא ירשום מיד, ואם יזדמן בשבת קודש עכ"פ יעשה סימן בספר בקומו קצת זכרון וטוב לו.

ובס' קב הישר (פנ"ג) כתב, 'קנה לך חבר' (אבות פ"א מ"ו), רמז על הקולמוס יהא לך חבר שתכתוב מה שתחדש. ובאור צדיקים למהר"מ פאפירש (סי' כב אות טו) כתב, כאשר כותב את תורתו קונה הוא קנין בתורה עד שאין לך קנין עיקרי גדול מזה. ועי' בכת"ס (יו"ד סי' קו).

ובשו"ת משיב דבר (ח"ב סי' קד) כתב בפירוש תיבות 'ללמוד ללמד לשמור ולעשות', 'לעשות' הכוונה לכתוב חידושי תורה. ועי' שו"ת נפש חיה (סי' עה) שבכתיבת חידושי מקיים מצות כתיבת ס"ת.

וכתב החזו"א באגרות (ח"א אגרת ד) שכתב, קבע נא הערותיך בספר מכורך למען תהיינה לך למשמרת וזה חזק לעיון וכו'.

ומוציאין על הסגולות כמה וכמה רובל כסף, ויש שמוציאין למאות ולאלפים כל אחד לפי עשרו, יותר טוב שיעשו סגולה הנמצאת בחז"ל, היינו שיתעסקו תמיד במדת הצדקה לעזור לעניים במה שיוכלו להיות מן מעשים שהוא גדול מן העושה [הן בענין פרנסת חיותם, הן לגדל את בניהם ולהכניסם לתלמוד תורה שבעבור זה יזכו לבנים בעלי תורה וכמו שנתבאר] או שיעשו גמ"ח קבוע מממונם או שיוזרו אחרים שיעשו בענין זה, ובזכות זה יתנהג הש"י עמהם ג"כ במדת צדקה וחסד וימלא רצונם בזה, כמו שאחז"ל דווכה עבור זה להיות לו בנים וכו' וכן עשו הרבה אנשים בזמננו והצליחו בזה, ואפילו אם ח"ו נסגר הדלת עליו מן השמים בענין זה, עכ"פ מצותיו שעשה לא יאבדו והן הן תולדותיו כמו שאחז"ל שתולדותיהן של צדיקים הוא המעשים טובים שלהן כי הן תולדות נפשו, משא"כ אם מוציא מעותיו לטמיון על סגולות חיצונות שלא יועילו ולא יצליחו הוא מכלה כוחותיו לריק, והמשכיל יתן כ"ז על לבו, וכל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים ועי' נדה (ע"א). שאמרו שם על זה שיתפלל למי שהבנים שלו וידוע מה שאחז"ל שהגומל חסד תפלתו נשמעת, עכ"ל.

מעלת כתיבת חידושי תורה

בגמ': 'אשרי שבא לכאן ותלמודו בידו' (בבא בתרא י, ב).

בסוגיא 'אשרי שבא לכאן ותלמודו בידו'. במהרש"א (ח"א ד"ה שהיו) כתב, יש לפרש כי עיקר הלימוד ושנעשה בו רושם הוא הלימוד הבא מכתיבת יד, אשר על כן נקראו החכמים סופרים. וכן כתב בספר 'יוסף אומץ' (יופא, ח"ב שער התורה) בשם המטה משה, עיקר הלימוד המקוים ביד האדם הוא כשכותב דבריו, ורמז לדבר 'כי תשמרם בבטנך', ראשי תבות 'כתב'.

ובספר חסידים (סי' תקל) הפליג בענין זה יותר וכתב, כל מי שגילה לו הקב"ה דבר ואינו כותבה ויכול לכתוב הרי גזול מי שגילה לו, כי לא גלה לו אלא לכתוב דכתיב (תהלים כה יד) 'סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם', וכתב (משלי ה' טז) 'פוצו

האור"ח הק' שלכן נתארך גלותו כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצות אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה.

וכ"כ הגר"א (בפי' על תיקו"ז, הובא באורות הגר"א תורה פ"ד אות לח) כתב, ג' גלויות נגאלו ע"י זכות אבות, וגלות הזה נגד משה ולכן יגאלו בזכות התורה.

על כוחו של הלומד תורה האריכו הרבה בספרים הק', והוסיפו שכשם שבזכות התורה יגאלו עם ישראל כולו, כך גם כל לומד תורה זוכה בעצמו לגאולה פרטית, ובאור החיים (שמות יד כז) כתב, 'התנה ה' על כל מעשה בראשית להיות כפופים לתורה ועמליה, ולעשות כל אשר יגזור עליהם, וממשלתם עליהם כממשלת הבורא ברוך הוא, ולזה תמצא כמו כן בשמים ובארץ ובכוכבים ובשמש וירח שלטו עליהם הצדיקים יחידים, ואין צריך לומר מרובים, כאשר חקק ה' להם בעת הבריאה'.

ועיין בנתיב מצותיך (קאמרנא, נתיב התורה שבי"א אות כז) שכתב, עיקר עסק תורה ותפלה כי בכל דבור ודבור ומוצא שפתיך תכוין לייחד וידבק את עצמו אל פנימיות ורוחניות אור אין סוף שבתוך אותיות החורה והתפלה בביטול והכנעה, אין ממש, וכל יותר שתשיג הכנעה וביטול יותר תבוא לדביקות והתפשטות החושים גשמיים ותהיה דבוק באור אין סוף שבתוך האותיות של מוצא שפתיך של תורה ותפלה, וכו', וכשיזכה באמת להבין ולהתדבק בהאותיות יוכל להבין מתוך האותיות ממש אפילו עתידות, ולכן נקראת התורה מאירת עינים שמשמא מאירה עיני המתדבק באור שלה בקדושה וכטהרה ובשמחה ובהכנעה, וידע איך להתנהג בכל מדה טובה ובכל עניניו, מלבד שרואה עולמות של מעלה ושומע הכרוזין של מעלה, וכל זה על ידי תורה לשמה באמת כל חד לפום דרגא דיליה, ויוכל להיות מעורב דעתו עם הכריות במתיקות ולייחד יחודים בספורי דברים עם המון עם ויאבה כל ישראל כבבת עינו וכו'.

צדקה סגולה לבנים

בגמ': רבי יהושע אומר כל הרגיל לעשות צדקה זוכה לבנים בעלי חכמה בעלי עושר בעלי אגדה בעלי חכמה, דכתיב (משלי כא, כא) 'ר'דף צדקה וחסד ימצא חיים'. (בבא בתרא ט, ב).

בסוגיא, רבי יהושע אומר כל הרגיל לעשות צדקה זוכה לבנים בעלי חכמה בעלי עושר בעלי אגדה בעלי חכמה, דכתיב 'ר'דף צדקה וחסד ימצא חיים', ופירש רש"י, וכתב גבי חכמה 'כי מוצאי מצא חיים'.

החפץ חיים בספרו אהבת חסד (פ"ה הגה"ה) ביאר מאמר רבי יהושע, שהרגיל לעשות צדקה, אם עדיין אין לו בנים, יזכה בשכר הצדקה שיוולדו לו בנים בעלי חכמה, שהרי על התורה נאמר 'כי מוצאי מצא חיים'. שמה תאמר שהכוונה שהוא עצמו יתחכם בתורה, ומנין שיזכה לבנים, אי אפשר לומר כן, שהרי מי שאין לו בנים חשוב כמת וע"כ שכוונת הכותב שיוולדו לו בנים שייקרא עי"ז בשם ח', ויהיו בניו חכמים בתורה, ועל זה נאמר 'ימצא חיים'.

על כך הוסיף הח"ח וכתב, ומן התימה על האנשים שמחפשי סגולות שיוולדו להם בנים

ש"ס עוז והדר מניחא

מהדורה מיוחדת, תלמוד בבלי מעקר בתוספת מדור שינוי 21 כרכים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

הגאון הצדיק רבי שמעון סופר זצ"ל הי"ד בעל 'התעוררות תשובה' ו'שיר מעון' כ"א סיון תש"ד

הקהלה כגון שוחטים, לומדים, דיינים, שמשים, אשר מחייתם מסתם בעלי בתים, ונוהגים בשלום עמהם, כדי שיהא לבם שלם ושוה עמהם למען יחזיקו ויתמכו אותם מפני זה במתנותם, עינם צופות לשמים שישלח פרנסתם ע"י בעלי הבתים. אבל בדבר הנוגע לדבר ה' חלילה לעמוד מנגד מסיבת יראתם, אולי כאשר יוכיחו יתקוטטו עמהם ויחסירו להם הסתפקותם ולחמם, רק יבטחו בשם השי"ת הזן ומפרנס.

וזהו אך ב'ה' אל תמרונו להחניף להמון הפושעים ושלל להוכיחם, יען כי תחשבו שההשפעה הבאה לכם מהם הוא, ותיראו מהם שיחסרו לכם השפעתם, לכן קאמר וְאַתֶּם אֵל תִּירָאוּ אֶת עַם הָאָרֶץ למען כי תחשבו כִּי לַחֲמִנּוֹ הֵם, רק הקדוש ברוך הוא זן ומפרנס לטוב.

(שיר מעון - פר' שלח)

הגה"צ רבי שמעון נולד בפרשבורג בשנת תר"י לאביו בעל ה'כתב סופר', בנו של ה'חתם סופר'. כאביו וסבו הקדושים גם הוא היה מגדולי מנהיגי יהדות הונגריה.

במשך למעלה משישים שנה כיהן כאב"ד ערלוי ולצד רבנותו כיהן גם כראש הישיבה הגדולה שם. נודע בצדקתו ובקדושתו והיה נערץ על כל החוגים והעדות.

האדמו"ר מהר"י מבעלזא היה מכנה אותו 'שמעון הצדיק'.

בקיץ המר של שנת תש"ד, בהיותו זקן מופלג כבן תשעים וארבע שנה, עלה על המוקד בגיא ההריגה אושוויץ, בראש יהדות הונגריה, כשגורו זקוף וקריאת שמע ישראל על שפתיו. בזקנו הלבן והארוך היה מראהו כמלאך האלוקים.

אם מותר בשבת לקרא לאור הנר של עלעקטרישע

נסתפקתי אם מותר בשבת לקרא לאור הנר של עלעקטרישע, ראו נא בזה בס' התעוררות תשובה ח"ש סי' ס"ח ועכשיו שמעתי שהמציאו שיוכל ג"כ בעלעקטרישע להרבות את האור ע"י המשכת חוט הברזל הנקרא שאלטער, וא"כ פשיטא ששייך גם בזה החשש שמא ימשך להרבות או למעט האור, ואם בתחלת ההדלקה ידלוק כל כך שאין להגדיל יותר האור א"כ לפ"ז ה' מותר לקרות אצלו אבל אסור משום לא פלוג שאם ה' הנר גבוה עשרה קומות שלא יכול להטות מ"מ אסור משום לא פלוג כש"כ בזה שאם יש להגדיל עוד האור אסור ע"כ יש בו משום לא פלוג (גם יש לחוש יען כי אור הלעקטרישע מפני חוזק האור מזיק לעינים אפי' לבריאים אם רואים זמן הרבה אצלו יש לחוש שימשיך למעט האור הגם שלא מצינו שחוששין לגזירה זו כי למי שיש עינים חלושות ומזיק לו האור שיהא לו אסור לקרות אצל האור משום חששא זו, כי יש לומר יען שידוע לכל האיסור לכבות בשבת ע"כ לא חששו לזה משא"כ להמעיט קצת האור לאו כ"ע ידעי ויש יותר לחוש).

והנה במג"א סי' תרע"ג ס"ק א' הגם שמותרין בשבת להדליק בשמנים ופתילות הגרועים אבל השמש שמדליקין בו הנרות ורשאין להשתמש לאורו צריך להיות שמן טוב וזה יציבא בארעא וגירא בשמי שמיא שהשמש שהוא רק להדליק הנרות צריך להיות שמן טוב ולהנרות שהמה עיקר המצו' מותר ליקח גם שמן גרוע, גם יש להסתפק אם מותר להדליק נר חנוכה בנר עלעקטריש, אם

צריך להיות דוקא בשמן ופתילה דומיא דנרות של מקדש, גם בנר יאצ"ט יש להסתפק כן, הדבר פשוט אצלי לאסור להוציא בשבת ניצוץ של העלעקטרישע כי הוא איסור דאורייתא עפ"י שאיתא במס' פסחים שהוציא אדה"ר במוצ"ש האור ע"י ששחק ב' עצים זל"ז ויצא מהם ניצוץ אור וברוך בורא מאורי האש.

(שו"ת התעוררות תשובה - שו"ע אורח חיים סימן תרעג)

כשמגיע ליראת ה' לא יחניפו לבעלי בתים

אך ב'ה' אל תמרונו וְאַתֶּם אֵל תִּירָאוּ אֶת עַם הָאָרֶץ כִּי לַחֲמִנּוֹ הֵם (יד, ט).

י"ל דרך מוסר, דהנה משועבדי

בסימן טוב ובמזל טוב

מהרי יהודה ומהיכלי התורה נרימה כוס לברכת ידידים
עת נשמע קול רננים, ומולא טבא נשפע ממרומים
מתכבדים הגנו בזה לשנר ברכת מזל טוב נאמנה קדם
למעלת ידידנו ומכובדנו היקרים והנעלים
באי בית מקדש מעט "באר ישראל"

להולדת הבן
הרה"ג ר' משה קאהן שליט"א
להולדת הבת
הרה"ג ר' שמחה בונים רוזנבוים שליט"א
הרה"ג ר' זושא דינקלס שליט"א
לנישואי הבן
הרה"ג ר' ראובן קנופף שליט"א
להולדת הנכד
הרה"ג ר' משה יהודה גינזבורג שליט"א בן לחתנו הרב יוסף פלד הי"ד
להולדת הנכדה
הרה"ג ר' מרדכי שלמה גרשון גפרטסק שליט"א בת לחתנו הרב שמחה בונים רוזנבוים הי"ד
הרה"ג ר' ישראל אלימלך דילובסקי שליט"א בת לחתנו הרב יחיאל מרקסון הי"ד
הרה"ג ר' ישראל הלפגוט שליט"א בת לבנו הרב שמחה בונים הי"ד

יזכו לראות נחת ושמחה לאורך ימים ושנים טובות
מתוך אושר וכבוד, בריות גופא ונזקא מעליא

הרה"ק רבי איתמר מנדבורנא זי"ע כ"ב סיוון תשל"ג

בהם היו לאבא חסידים ומקורבים, היה עלי לבחור בין קולומיא שבגליציה לטשרנוביץ שברומניה. עמדתי בתחנת הרכבת, והחלטתי שהרכבת שתגיע ראשונה, עימה אסע. והנה הגיעה הרכבת המוליכה לטשרנוביץ, נסעתי איפוא לשם, ופתחתי בה את בית מדרשי.

מקורב ומרחוק החלו לנהור לטשרנוביץ, בכדי להפקד בדבר ישועה ורחמים, תכונותיו היו נעלות ואצילות, ולבו הרחום מלא באהבת ישראל, ומאידך, ידע להכיר את תוכיות האדם במבט ראשון, שהיה נוקב וחודר כליות ולב.

מעשיות לרוב סופרו בחצרו אודות ברכותיו שלא שבו ריקם, עד שהיו לדבר רגיל, שהרבי בבחינת צדיק גוזר והקב"ה מקיים.

גודל אמונתו ודביקותו בהשי"ת

על גודל אמונתו ודביקותו בהשי"ת סיפר חתנו הרבי מפייסבורג, שנה אחת קודם סוכות לא נמצאו אתרוגים בכל האיזור כולו, כמה פעמים שלח את משמשו, ובכל פעם חזר עם תשובה שאינו רואה אף לא אתרוג אחד.

רבינו לא התייאש ושלחו שוב ושוב שיחפש ביתר שאת, כשנשלח באחרונה, פגע המשמש בילד ששאלו האם הוא מחפש אתרוג. המשמש הנדהם ענה הן, והשיב הילד, הנה אבי מוכר אתרוגים, בא ואקחך אליו, בהגיעו לבית אבי הנער, ראה שם אתרוג מהודר בתכלית, והוא הסכים לתיתו לו במחיר הרגיל, ויהי לפלא.

הגבאי לקח את האתרוג ורץ חזרה אל רבינו בשמחה עמוזה, ביקשו רבינו שיקרא לילד בשביל לשלם לו על האתרוג, מיד יצא הגבאי לבקשו, אך לא מצאו, הוא חפש עד המקום שזכר שהיה ביתו של אבי הילד, ולא מצא הבית, אז הבין ששלחו לו מן השמים.

נהג בצנעה רבה, ורבים לא עמדו על טבעו המיוחד, כן היה מנהגו שבעת עריכת השלחן היה נמנע מלומר תורה, לעומת זאת בעבודת התפלה היה מתמלא יקוד ולהט פנימי בלתי מצוי, והיתה תפלתו בהתלהבות ובתמימות.

ואחזו באבנטי, משכו ומשכו, אמרתי להם איני מתערב בעניינים, אל תתערבו בעניני, הילדים עודם זקוקים לי, אבל הם מושכים עדיין".

בעש"ק פר' שלח כ"ב בסיון תשל"ג זמן קצר טרם כניסת השבת, בהיותו בן פ"ז שנים, נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש.

ביום ראשון יצא ארונו לעיה"ק ירושלים, במסע הלווייתו השתתפו רבבות בני ישראל שבאו לקבל פני ראש גולת אריאל, מנוחת כבודו במרומי הר הזיתים.

הנהגתו בגיל צעיר בגזרת אביו

כעבור כשנתיים מנישואיו בשנת תרס"ב, פקד עליו אביו לקבל עליו עול הנהגה כשהוא מברכו, "יהי רצון שהשי"ת ישמע לקולך".

לימים שח רבינו, הייתי אז אברך צעיר כבן ט"ז שנים, עמדתי משתומם כשעה חדה על דברי אבי, אך פקודתו הקדושה היתה לי להוראה וציווי, והרהרתי על דרכי, על הפרק עמדו שתי עיירות

נולד ביום ה' תמוז תרמ"ו, בעירה מהאלן שברומניה, לאביו הרה"ק רבי מאיר מקרעטשניף שהיה בנו של הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא. רבינו שהיה בנו השני, נקרא על שם רבי איתמר הכהן מטשיזקוב, חותנו של זקינו הרה"ק רבי איציק'ל מקאליש.

כבר בילדותו ראו כי לגדלות נוצר, בהיותו כבן חמש ביקש מאמו לאכול, והיא הכינה לו אוכל ויצאה, בשובה, ראתה כי הילד יושב ליד האוכל ואינו אוכל, שאלה אותו על כך, והוא השיב, הלא אבא אמר שעל האדם לרסן תאוות האכילה. (ימי זכרון)

בהיותו כבן י"ד, היה לחתן הרה"ק רבי אשר ישעיה מקאלבסוב, בבית חותנו ישב על התורה והעבודה בקדושה ובטהרה, כשהוא אינו יוצא מד' אמותיו.

שבעים שנה הנהיג, בטשרנוביץ כיהן במשך ארבעים וחמש שנים, בשנת תש"ז אחר מאורעות השואה היגר לארה"ב וקבע משכנו בווינגטון הייטס, שם השפיע מהודו עשרים ושתים שנה, עד שבשנת תשכ"ט עלה לארה"ק והשתקע בשכונת יד אליהו שבתל אביב, שם עשה את שנותיו האחרונות עלי אדמות.

כאשר דברו בארץ אודות מלחמה העומדת לפרוץ אמר רבינו, כל עוד אני חי, לא תהיה מלחמה, ואכן היא פרצה כשלושה חודשים אחר הסתלקותו.

שמו יצא לפניו כזקן האדמורי"ם בדורו, הנהיג עצמו בענוה יתירה, ובכל מקום בואו היה יורד אל העם ומראה להם את חבתו, ומקרבם לאביהם שבשמים. בבואו ארצה נתקשר בקשרי ידידות עם הרה"ק הבית ישראל שהעריצו ביותר ואמר עליו, "אינני משיג כיצד בעל מח ועובד ה' כמוהו, יכול להשפיל עצמו, כאילו היה עפר ואפר".

כשאירע פעם ויצאה הרבנית את הבית, והוא שם לב לפתע שנשאר לבדו עם עוזרת הבית, קפץ מחלון הדירה מרוב חרדתו, הגם שהוא לא היה אז בצעירותו.

ביום רביעי בשבוע האחרון לחייו אמר, "באו אלי דודי רבי מאיר מפרמישל, וסבי זקני רבי נפתלי מרופשיץ, וזקני רבי חיים מטשרנוביץ,

מחבורים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

הגה"ק רבי יהודה אסאד זי"ע

אב"ד סארדאהלי- בעל 'שו"ת מהרי"א' ו'יהודה יעלה'
כ"ג סיון תרכ"ו

מחייבים אותה לירוק בפני כולם. עפרא לפומייהו. וכמבאר בחז"ל (תנחומא פר' משפטים) שאודות מצוות חליצה אומות העולם מונים [מצערים] את ישראל, מה מצוה זו ומה טעם יש בה.

המשכילים הגישו בקשה בפני המלך פראנץ יוזף, שיאסור את קיום המצווה. שלח המלך משלחת מלכותית לביתו של המהר"י אסאד והזמינה אותו להתייצב בפני המלך, לתת את תגובתו לטענות המשכילים.

להפתעתם הציע הרב, שהמלך יבוא אליו וישתתף בעצמו במעמד חליצה שייערך בבית דין שבראשותו, ואז ייווכח לראות במו עיניו במהות פעולת החליצה ובתוצאותיה הברורות, והמלך הסקרן סבר וקיבל. חלפה תקופה, ולפתח בית דינו של מהר"י אסאד התגלגל מעמד חליצה באלמנה מפורסמת שהמלך הכיר היטב את בעלה המנוח מחמת היותו קרוב למלכות.

לצד מקומם של דייני ישראל, הציבו כיסא מתאים למלך אוסטרו הונגריה האדיר. מתורגמן מיוחד ניצב, והסביר למלך כל שלב ושלב של המעמד, החל מקבלת העדות שזו אכן האלמנה שבעלה נפטר ללא בנים, דרך הכנת שטר החליצה, נעל החליצה, ומסירת המודעה של היבם. לקראת סיום ניגשו חברי הבי"ד לקיים את החליצה עצמה, כולל את מצוות הרקיקה שנעשתה לעיני כולם. צמרמורת עזה חלפה בלב כל הנוכחים, כאשר בשלב זה ניגש מהר"י אסאד אל המלך ירום הודו וביקש ממנו להתלוות עמו צעדים ספורים עד למקום הרקיקה. בהגיעם לשם התבקש המלך להביט היטב לתוך הרוק ולספר מה הוא רואה שם.

המלך הביט נדהם, ונרתע לאחוריו. דמותו של המנוח, אותו הכיר בחייו, נשקפה אליו מתוך הרוק. "מה זה?" שאל המלך בתדהמה, הסביר המהר"י אסאד, שמובא בתיקוני זוהר (תיקון כב, דף עב) שסוד החליצה הוא חליצת נפש המנוח והבאתה למנוחתה, וזהו הסימן שיש בידינו תמיד שנעשתה החליצה כדת וכדין, עיין שם.

זהו גם פשר הסוד שבחליצה הנגלה לחכמים - כמבאר בתרגום יהונתן בן עוזיאל שפירש "ונגשה יבמתו וירקה בפניו" (דברים כה ט) ותירגם רבנו יונתן בן עוזיאל: "תירוק קדמוי רוקא נפישא דמתחמי לחכימא". כלומר אלו חכמי התורה שלעיניהם נראה ונתגלה 'ברוקא דנפישא' כל הנעשה והנפעל במעשה החליצה בהעלאת הנשמה למקום מנוחתה. (חשוקי חמד - מסכת תמורה, הקדמה)

וכתב בדברי מהרי"א (ליקוטים מדברי המהר"י אסאד) על המשנה, השותה מים לצמאו אומר שהכל נהיה בדברו, רבי טרפון אומר בורא נפשות רבות.

נראה לי דהנה הלומד תורה לשמה, מכל דבור ודבור נברא מלאך, וגם על ידי זה יזכה שיהיה בבחינת צדיק גוזר והקב"ה מקיים כדכתיב באיוב (כב, כח) "וַתֵּגֶזֶר אֱמֹר יְיָ וַיִּקֶּם לָךְ", והנה התורה נמשלה למים, כדאיתא (ב"ק יז ע"א) אין מים אלא תורה, שנאמר "הוֹי כָּל צֶמָא לָכוּ לַמַּיִם", וז"ש "השותה מים לצמאו" דהיינו שלומד תורה בחשקות ולשמה "אומר שהכל נהיה בדברו", דהיינו שיוזכה שהקב"ה יקיים מה שייגזר, "רבי טרפון אומר בורא נפשות רבות" ר"ל שע"י למוד התורה הוא "בורא נפשות רבות" דמכל דבור ודבור נברא מלאך.

סוד החליצה שהתגלה לפראנץ יוזף

סיפר הגאון רבי דוד יונגרייז זצ"ל, ראב"ד בד"ץ 'העדה החרדית', שהיה מקובל בידו ממעמד חליצה אחד שהתקיים בבית דינו של הגה"ק המהר"י אסאד זצ"ל, שפעם אחת חברו להם המשכילים למיניהם במלחמה כנגד מצוות חליצה, וטענו שאין זה טקס יפה שהאלמנה המסכנה צריכה לחלוץ את נעלו של היבם בתוך היכל בית הדין קבל עם ועדה, ואם לא די בכך עוד

רבי יהודה אסאד נולד בעיר אסוד שבהונגריה בשנת תקנ"ד.

הוא למד בישיבתו של מהר"ם בנעט, גדול רבני מורביה (צ'כיה), ובהמשך שימש כדיין בעיר סרדהל (סערדאהלי; כיום - דונאויסקה סטרדה, דרום סלובקיה). העיר שכנה במחוז פרשבורג (היום ברטיסלבה), והתקיימה בה קהילה גדולה וחשובה במשך מאות שנים, עד השואה הארורה בה נרצחו כל יהודיה שהיוו כמחצית מתושבי העיר. מאוחר יותר שימש רבנו במשך כמה שנים כרב בכמה עיירות, ובשנת תרי"ד שב לסרדהל ושימש כרבה במשך כשתים עשרה שנה, עד לפטירתו בשנת תרכ"ו, לפני קנ"א שנים. הוא הקים בה ישיבה גדולה והפך את העיר לתל תלפיות, עד שסרדהל נחשבה מהקהילות החשובות בהונגריה.

בין השאר היה רבנו מגדולי המשיבים בדורו, והשיב אלפי תשובות גדושות חריפות ובקאות יוצאות-מהכלל לשואלים מקרוב ומרחוק. רבנו שמר העתקים של חלק מתשובותיו, ומהם הכין לדפוס בנו וממלא מקומו, רבי אהרן שמואל אסאד (תק"ץ-תרס"ה), ששימש כרב העיר במשך ל"ט שנים, את שו"ת מהרי"א 'יהודה יעלה'.

רבינו נתבקש לישיבה של מעלה ביום כ"ג סיון תרכ"ו.

לא די בזה שעושין סוכה נאה ולולב נאה, אלא צריכין גם לתת צדקה

בשבת (קלג, א) דרשו חז"ל על פסוק "זה אלי ואנוהו", התנאה לפניו במצות, עשה סוכה נאה ולולב נאה וכו'. אבא שאול אומר, 'ואנוהו' - הוי דומה לו, מה הוא חנון ורחום אף אתה היה חנון ורחום, עיין שם.

וראיתי בשם הגאון מהר"י אסאד ז"ל שפירש, דהנה אם אחד עושה סוכה נאה ולולב נאה, ידמה בדעתו הנה יצאתי ידי חובתי בזה, ומתוך כך יקמץ ידיו ולא יתן עוד צדקה, ע"ז בא אבא שאול ואומר כי לא די בזה שעושין סוכה נאה ולולב נאה, אלא צריכין לדבק במדת הש"י, מה הוא חנון ורחום וכו', וא"כ צריך ליתן גם צדקה כפי יכולתו, עכ"ד. ודפח"ח.

(משנה שכיר - מועדים, הושענות)

הלומד תורה לשמה - זוכה שהקב"ה יקיים מה שייגזור

הגה"צ רבי ישראל חיים פרידמאן זצ"ל בעל ליקוטי מהרי"ח כ"ד סיון תרפ"ב

אויבן איז מסכים צו דעם" (=מתחשק לי לומר חידוש אבל אני מקוה שזה יהא 'למעלה' מסכים לחידושי) והביט אל רבינו שעמד שם למעלה.

תרי צדיקי

כיון שהיה רבינו אדוק ומקושר גם לרבו הייטב לב וגם לבעל הדברי חיים, כפי שאמר רבינו בלשון קדשו: "איך האב געהאט צוויי רבי'ס", הוא מביא לפעמים את הנהגות שני הצדיקים יחד, כך לדוגמא בסדר הנחת תפילין מביא רבנו באדם שטעה והניח תפילין דר"ת במקום תפילין דרש"י ובירך עליהם וקרא בהם קריאת שמע ותפלה, תחילה מביא רבינו לשון החיד"א שצריך לחזור ולהניח תפילין רש"י ולברך עליהם, ורבינו מוסיף מיד: "אך עיין בתשובת דברי חיים ממרן הגה"ק מצאנז זצלה"ה שמי שדרכו להניח תמיד גם תפילין דר"ת אין לו לברך אח"כ שנית, ואדמו"ר הגה"ק מו"ה יקותיאל יהודא ט"ב זצלה"ה מסיגוט בתשובת אבני צדק דעתו שאפילו מי שאין דרכו להניח תפילין דר"ת מ"מ לא יברך אח"כ רק "להניח תפילין" ולא "על מצות תפילין". כמו כן בהנהגת חודש ניסן לגבי המפקקים על המנהג לקרוא פרשת הנשיא בספר תורה גופא בלא ברכה, כותב רבינו: "אך ראיתי שני גדולי הדור שנהגו כן ה"ה מרן הגה"ק מו"ה חיים האלבערשטאם מצאנז ואדמו"ר הגה"ק מו"ה יקותיאל יהודא ט"ב מסיגעט זי"ע, ובודאי גם רבותיהם היו נוהגין כן".

(גל' שבת בשבתו)

וסיפר רבינו לנכדו כי דרכו היה בימי צעירותו כשהיה בחור כבן ט"ז שנה שבסיום השיעור של רבו הייט"ל היה מפלפל עמו הרבה בענין השיעור, ומנהגו היה לעמוד בעת השיעור מאחורי גבו של רבו באופן שהיה עומד למעלה מרבו, פעם בדרשת שבת הגדול אמר רבו בזה"ל: "עס גלוסט זיך מיר צו זאגען א חידוש, אבער איך האף אז דער פון

הגה"צ רבי ישראל חיים פרידמאן זצ"ל בעל ליקוטי מהרי"ח, נולד בשנת תר"ט לאביו הרה"ח ר' יהודא פרידמאן זלה"ה, ואמו החשובה מרת מרים ע"ה. מאז ילדותו היה ניכר רבינו בכשרונותיו הנדירים כי לגדולות נוצר, והיה מצויין בין חבריו לשבח ולתהלה בתורה ובמדות טובות.

בימי בחרותו עלה רבינו ללמוד בישיבת מרן הרה"ק הייטב לב זצ"ל והיה מתלמידי המצוינים והחביבים עליו, ומאז קשר קשר אמיץ וחזק עם רבו שלמדו תורה והיה מחסידי המובהקים.

בשנת תרמ"ד נתקבל רבינו להיות אב"ד העיר ראחוב, עיר קטנה במארמרוש, רומניען. ניהל את ענייני העיר ביד רמה ובד בבד המשיך לעסוק בדברי תורה ולהרביץ תורה ויראה לעדרים, והיתה לו קבוצה של תלמידים עמהם למד מדי יום ביומו.

רבנו הוציא לאור את ספרו המפורסם "ליקוטי מהרי"ח" על נוסחאות התפילה והתנהגות האדם בכל יום מימות השנה בסדר נפלא ובחיפוש מקורות מנהגי ישראל, בידיעה מופלגת ובבקיאות עצומה, ועוד בחייו זכה ונתקבל הספר בחבה אצל גדולי ישראל ואצל כל מבקשי תורה, וחיבה זו נותרה עד היום הזה.

פטירתו של רבינו היתה באופן עצוב ביותר, היה זה כאשר נסע רבינו לצרכי כשרות, אשר העגלה עליה ישב נסחפה למים הזידונים, ונסתלק לבית עולמו במים רבים אדירים משברי ים, לאחר שלשה ימים נמצאה גופתו הקדושה של רבינו ונערכה לויה גדולה כראוי למעמדו הרם, והביאוהו למנוחת עולמים בעירו ראחוב. (גל' שבת בשבתו - אנטוורפן)

הסכמה מלמעלה

רבנו היה דבוק ומקושר עד מאוד לרבו הגה"ק בעל ייטב לב זצוק"ל, כפי שראה ולמד בבית אביו שהיה מגדולי חסידי הייטב לב, וכן הרה"ק הייטב לב החזיר לו אהבה וחביבו מאד, ומסופר כי בעת

שהיה הייטב לב מוסר שיעורו בישיבה לתלמידיו היו התלמידים מתפלפלים ומקשים על השיעור, היה פונה להלקוטי מהרי"ח ואמר קודם כל נראה מה הוא אומר על חידושי, ואחרי זה נתפלפל אם אני צודק בזה.

הרה"ק רבי דוב בעריש מביאלה זי"ע

בעל מגיד דבריו ליעקב

כ"ה סיון תרל"ו

קבלה ב'שור שנגח את הפרה'

ושמעתי ממורי מר אבא ז"ל, אשר מסר מפי הגאון בעל 'אבני נזר', אשר היה לו דבר קשה בקבלה ורצה ללמוד זאת נסע לרבי ר' בעריש מביאלא, אשר שמע עליו מהרבי מקוצק אשר לו ידיעה רבה בקבלה.

והרבי מביאלא ענה לו בדברים כאלה: אתה גדול בתורה, ומי שלומד תורה בשמחה - יכול למצוא דברי קבלה גם בלימוד של 'שור שנגח את הפרה'.

(ספר 'באהלי צדיקים' עמ' 20)

נסעו עמו קהל חסידים גדול כהרגלו ערך להם שולחן. והנה אנשי טשכנוב ראו זאת בעין רעה שבן מנהיג בעיר של אביו והתלוננו על זאת לאביו, מיד אמר להם "בבקשה מכם לכו אצל בני והעמידו על השולחן יין בשמי".

עם הכתרתו לאדמו"ר נהרו אחר רבינו כל גדולי חסידי ווארקא ביניהם האדמו"ר הזקן מאלכסנדר ובנו בעל ה"שמח ישראל" מאלכסנדר האדמו"ר בעל ה"ישרש יעקב" מנאדרזין חתן האדמו"ר רמ"מ מווארקא. כן גדל בבית רבינו האדמו"ר רבי שמעון מסקרנביץ בן האדמו"ר רמ"מ מווארקא.

לדאבון לב החסידים וכל בית ישראל הסתלק רבינו בגיל צעיר בן חמישים ושש שנה, כשנה ומחצה לאחר פטירת אביו רבי אברהם מטשכנוב, לאחר כשמונה שנות הנהגה.

ביום שב"ק כ"ה סיון תרל"ו נתבקש רבינו לשיבה של מעלה ונטמן בבית העלמין בביאלה, זי"ע.

(התודה והברכה לידידנו הרב חיים צבי שיינבך שליט"א על סיועו בעריכת מדור זה)

רבינו האדמו"ר רבי דוב בעריש מביאלה נולד בשנת תק"פ (לערך) לאביו הרה"ק רבי אברהם מטשכנוב אשר נודע כגדול הדור.

רבינו קדוש מרחם היה, עוד בילדותו קידש וסיגף את עצמו, נוסף על התמדתו הנדירה וכשרונותיו הבלתי רגילים. כבר אז נתפרסם כעילוי ולמדן גדול וכבר בשנים אלו החשיב אביו שר התורה את חידושיו וכותב: בזה "עמוד" בני הנבון כמר דוב בעריש שיח"ה, והשיב לי בני המופלא כמר דוב בעריש שיח"ה וכדומה.

שמו של רבינו נודע לתהילה עד כי בהגיעו לפרקו בגיל י"ד לקחו הרה"ח המפורסם רבי ארטשע מגריצא לחתן. (רבי ארטשע זכה להשתדך פעם נוספת עם הצדיק מטשכנוב בלוקח את צעיר בניו רבי יעקב מיעזוב לחתן).

לאחר פטירת האדמו"ר רמ"מ מווארקא נתנה העדה את עיניה ברבינו והכתירוהו לאדמו"ר ומנהיג. אף מצאו לכן סימוכין מדברי האדמו"ר מווארקא שאמר לרבינו זמן קצר לפני פטירתו כששאלו לבריותיו התאונן לפניו על מכאוביו נענה האדמו"ר מווארקא ואמר "אתה בריא בכל אברייך".

רבינו החל להנהיג את העדה ביד רמה בעיר ביאלה. היה עורך את שולחנו מידי יום ואמר בו דברי תורה בהלכה וחסידות לפעמים ה'ה מאריך מספר שעות בעניני קבלה עמוקים.

אף הרבנית מווארקא הביאה לרבינו את בנה הקטן (לימים האדמו"ר רבי שמעון מסקרנביץ) ואמרה לו הרבי נפטר מה יהיה איתו עכשיו אצל מי הוא יגדל, מי יחנך אותו? אתם הרבי, אתם תגדלו אותו אצלכם, והשאירה אותו בביאלה שם נשאר עד חתונתו, ובכל פעם שרבינו קנה לעצמו בגד חדש היה קונה גם עבורו בגד חדש.

כנזכר היה רבינו עורך שולחן בכל יום ויום כשהגיע פעם בליקור אצל אביו הרה"ק מטשכנוב

הגה"צ רבי יהושע בוקסבוים זצ"ל הי"ד

אב"ד גלנטה בעל אור פני יהושע

כ"ו סיון תש"ב

שלו. הם כינסו את כל דברי התורה (כולל על התורה) בספר: "אור פני יהושע" (שני כרכים).

רמז נפלא לחזרת הלימוד

על הפסוקים בפרשת נח (בראשית ח ג-ה):
 'וישב המים מעל הארץ הלוך ושוב... והמים היו
 הלוך וחסור...' ציינו בעלי המסורה, כי המילה
 'לוך' מופיעה ארבע פעמים בתורה: 'הלך ושוב
 - הלך וחסר; הלך וגדל - הלך ונסע'.

והיה הרה"ק רבי יהושע בוקסבוים וצ"ל הי"ד אב"ד גלנטה דורש את המסורה במקראות אלו במין חומר: שלימות התורה היא על יד חזרה שוב ושוב, שכן כשאדם לומד וחוזר על משנתו הרי תורתו מצויה אצלו כמונה בקופסא, אולם אם האדם מבקש ללמוד רק לימודים חדשים, הרי שעליו אמרו שהלומד ואינו חוזר כזורע ואינו קוצר. וזהו מה שנרמז במסורה על התורה, שהלוא אין מים אלא תורה: 'הלך ושוב' היינו, מי שחוזר ושב על תלמודו שוב ושוב, הרי הוא 'הלך וגדל' להתעלות בתורה ויהיו דברי תורה מחודדים בפיו בידיעת התורה. אמנם מי שהוא 'הלך ונסוע', שאינו חוזר על משנתו אלא שלומד בכל עת דברים חדשים, הרי שרע ומר חלקו להיות 'הלך וחסר' לשכח תלמודו ולהיות קרח מכאן ומכאן.

(ספיר ויהלום נח פ"ב - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

ה' צבקות.

כאשר התחילו לנסוע ברכבת התבטא הרב שנוסעים "ל"ג עדן". הוא ביקש מתלמידיו להצטרף עמו לשירת "אני מאמין", ולקראת חניית הרכבת באושוויץ קרא להגביר את עצמת השירה. הרב נספה בכ"ו בסיון באושוויץ, והשאיר אחריו מאות ואולי אלפי תלמידים מעריצים.

לאחר המלחמה אספו תלמידיו את שרידי חידושי בהלכה ובאגדה, וכן שאלות ותשובות

רבינו רבי יהושע נולד בב' שבט שנת תרל"ז לאביו ר' יוסף שהיה שוחט בעיר פאפא בהונגריה. לאחר שנכנס לעול מצוות סייע לפרנס את הוריו בחנות. בערבים ובזמנו הפנוי למד אצל הדיין ר' משה יוסף הופמן, מחבר הספר "מי באר מים חיים" על מסכת ברכות.

בגיל 16 נשלח ללמוד בישיבת אונסדורף אצל הגאון רבי שמואל רזנובר, בעל שו"ת באר שמואל. שם שקד על לימודו מתוך חיי צמצום (עד כדי שינה על ספסל), עד שהפך לאחד ממצויני הישיבה. כעבור שש שנים הוסמך להוראה ע"י ראש הישיבה ועל ידי רבה של מאאד, בעל "לבושי מרדכי".

בגיל 22 נשא אישה והיה סמוך על שולחן חנות, ר' מאיר חיים בלוק, בעיר אויהל, במשך עשר שנים. בתקופה זו ישב ולמד והרבה את ידיעותיו גם בתנ"ך. הספיק לכתוב עשרות קונטרסים של דברי תורה, ויחד עם זאת התקרב לחסידות והסתופף במחיצתו של האדמו"ר משינאווא.

בשנת תר"ע התמנה לרבה של מגדורף, בהמלצתו של רבו הרב שמואל רוזנברג. שם הוא הקים ישיבה שמשכה אליה תלמידים רבים. בשנת תרפ"ב קיבל הצעה לשמש כרבה של גלנטה, במקומו של הגה"צ רבי יוסף צבי דושינסקי. שיקול חשוב בהחלטתו לקבל את ההצעה היה העובדה שבגלנטה יוכל להקים ישיבה גדולה יותר. אכן, הרב יהושע הצליח להרחיב את ישיבתו, ובתקופה

מסוימת מנתה מאתים
ושלושים בחורים. הרב
דאג לתלמידים שיאכלו
בחדר אוכל מסודר,
ודאג אישית לכלכלתם
של בני עניים. הוא
דרש מתלמידיו הופעה
חיצונית מסודרת, והיה
לו יחס אישי כלפי כל
תלמיד ותלמיד.

בסיוון תש"ד נתקבלה פקודה להעביר את יהודי גלגלטה לאושוויץ. בזמן נתקבל גם אישור לשחרר את ראש הישיבה עם בני משפחתו. האישור ניתן מתוך ההערכה הרבה שזכה לה אפילו מצד הרשעים. אולם הרב סירב, ולפני שיצאה הרכבת לדרכה נשא דרשה מרגשת לפני עדתו בנושא של "בכל נפשך" - קידוש ה'. מי שמע אותו העיד: מי שלא ראה את רבינו באותה שעה אינו יכול לתאר דמותו של מלאך

[illegible]

לכל יהודי חלק באבותינו ובקדושתם

כל יהודי יכול להגיע לגניזה במעשי האבות

עוד לאלוה מלין לבאר מה שאמר התנא 'חלק לעולם הבא' ולא 'חלק בעולם הבא', ויובן על פי מה שאמרנו בתנא דבי אליהו (רבה פכ"ה) 'חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב', והקשו, מי פתי ידמה עצמו למעשי אבותינו הקדושים, ובאר הר"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא ע"ה כי הכונה בלשון 'יגיעו' היא שתהיה למעשי גניזה ושיכוח כלשהי למעשי אבותינו, שבכל מעשה ומעשה יש לו לומר 'מתי יגיעו', הכי צד אעשה זאת בהתקשרות ודבקות בקדשת האבות הקדושים, שכל האלקות שיש בבני ישראל בכל הדורות היא מכתם שעבדו את ה' באופן נעלה שלא שיד לתאר, וכמו שאומרים 'אלהינו ואלהי אבותינו, אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב', שמכת שחל האלקות עליהם יכולים אף אנו לזכות לקבל על מלכותו ויחברך ואלקותו עלינו, וכאשר אנו מקשרים את מעשינו במעשיהם וזכים לגניזה וקשר בקדשתם העצומה.

חלק לעולם הבא – שבמעשי מיתקשר ומשפיע לאבותינו הקדושים

נמצא אם כן כי בכל מעשה יש קשר ושיכוח לעולם הבא, שכן האבות הקדושים נמצאים בעולמות העליונים בעולם הבא, וכשמקשרים בהם המעשים קשורים בעולם הבא אפלו בעודנו בעולם הזה, ועל כן אמרה משנתנו 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא', ללמד שכל איש מישראל יש את היכולת לקשר מעשיו ולהדבק בקדשת האבות, ולפיכך אמר 'לעולם הבא' ולא 'בעולם הבא' כי אין כוונתו לדבר על החלק שיש לכל יהודי בעולם הבא, אלא בא להאיר לנו כי בעולם הזה יש לכל ישראל חלק המקשר לעולם הבא, מקום אבותינו הקדושים, כאשר אדם יודע עד כמה יש למעשי שרש למעלה מתמלא יראה מעטפת בשמחה שזכה להיות שיד לעם ישראל בני האבות הקדושים אשר במעשיהם הנחילו לזרעם אחריהם שאף הם יזכו במעשיהם לפרסם שם שמים בעולם ולהמליך את הקדוש ברוך הוא בכל העולמות. ומאידך יש לכל אחד להבין כי כל כך גבוהים מעשי והשפעתם בכל העולמות ואם חלילה וחס עושה מעשים לא טובים משפיע על האבות הקדושים, ופגם מעשיו הרעים מגיע ומחשיך אור העולמות העליונים, וכבר הוכיח הר"ק רבי צדוק הכהן

מלובלין ע"ה בספרו צדקת הצדיק (אות קיב) מדינה של בת כהן שזנתה שנאמר בה (ויקרא כא ט) 'את אביה היא מחללת באש תשרף', ודיון זה נאמר גם אם אביה כבר בגן עדן, שמעשי בתו משפיעים עליו גם בעולם העליון עד שנענש על מעשה בתו. הרי לנו כי במעשה הבנים יש השפעה על אבותיהם בגן העדן.

מעשי קרח לא השפיעו על יעקב מחמת בקשתו

כן מצינו זאת בדברי האור החיים על הפסוק (במדבר טו א) 'ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי, שכתב רש"י: ולא הזכיר בן יעקב, שבקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלקתם, שנאמר (בראשית מט ו) 'בקהלם אל תחד כבדי', והיכן נזכר שמו על קרח, בהתיחסם על הדוכן בדברי הימים, שנאמר (דה"א א' ו כב-כג) 'בן אביסף בן קרח, בן יצהר בן קהת בן לוי בן ישראל, והאור החיים מביא על כך את דרשת חז"ל בסנהדרין (ט:): 'קרח' שנעשה קרחה בישראל, 'בן יצהר' בן שהרתיח עליו את כל העולם כצהרים, 'בן קהת' בן שהקעה שני מולידיה, 'בן לוי' בן שנעשה לוניה בגיהנום, שואלת הגמרא: וליחשוב נמי 'בן יעקב' וידרש בו בן שעקב עצמו לגיהנום, מכארת הגמרא שבגענו של יעקב כבר בקש רחמים על עצמו, באמרו (בראשית מט ו) 'בסדם אל תבא נפש' אלו מרגלים, 'בקהלם' אל תחד כבדי זה עדת קרח.

מקשה האור החיים כמה שאלות, ובדבריו שמעיד עליהם 'ולהאיר אור תורה אסדר ב' ג' גרגרים מסתרי תורה' מכאן, כי כל אחד מנשמות בני ישראל הוא ענף של קדשה היוצא מאילן הגדול והקדוש של כללות ששים רבוא נשמות ישראל, ומי שעובר על מצוה אחת פוגם במעשיו, ועוקר את ענף נשמתו מהקדשה ומכניסו אל הטמאה, רחמנא ליצלין.

אילן זה תחלתו באדם הראשון שכלל כל זרעו, וכשחטא פגם בכל זרעו הכלולים בו, עד שהאבות הקדושים התבררו בכבוד אחר ברור בנסיונות שעמדו בהם, עד שגולד יעקב אבינו ע"ה שהיתה מטתו שלמה, שהוא בשלמות כמו שרמזו (כ"מ פד) שופריה דיעקב אבינו ע"ה מעין שופריה דאדם הראשון, כי אכן יפיו הרוחני של יעקב אבינו ע"ה היה נקי וזך כמו יפיו של אדם הראשון בטרם חטא ונחשף אורו. נמצא כי שרש האילן מיעקב אבינו ע"ה וממנו יצאו י"ב שבטים 'שבטי' יה עדות לישראל' ומהם נתפשטו ויצאו ענפים רבים ששים רבוא נשמות, וענף לוי הצמיח אף הוא שלשה ענפים שהם גרשון קהת ומררי, מקהת יצאו ארבעה ענפים יצחק חברון ועזיאל, וענף יצחק הלא הוא ענף של קרח.

- א. בתנא דבי אליהו: בשביל האהבה שהוא אוהב אותם, ובשביל השמחה שהוא משמח בהם, לכן הוא מדבר עמם בלשון יחיד ובלשון רבים, לפיכך הייתי אומר שכל אחד ואחד מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב, שלא קט האבות העולם הזה והעולם הבא וימות בן דוד אלא בשביל מעשיהם הטובים ותלמוד תורה.
- ב. אמנם כשמקבל האב את עונשו ותתן אז הבן מתעורר בתשובה בעולם הזה, וכן להיפך, על ידי תשובת הבן ותיקונו ליצרא דעבירה מניחים לאבא ואמא בגן עדן.
- ג. באור החיים: ובענין יפלא למה יכנה דברים הרעים לשמות הצדיקים ולא דו אלא שמקשה בעל הדרשה ולחשוב בן יעקב וכו' אשר לא נכון להזכיר שם מבחר האבות בדרך זה, עוד יש להעיר באומנם שעקב עצמו לגיהנום הלא כבר אמר 'בן לוי שנתלול לגיהנום', ולמה יכפול הדבר ב' פעמים.
- ד. כי בחינת הנשמות אשר נטע ה' בעמו הם אותיות התורה כידוע ליודעי חן. ראה דברי השל"ה הקדוש (פסחים מצה עשירה אות כח): כי רוחניות חמשה חומשי תורה הם נשמות של ישראל וכו', כי יש ששים ריבוא אותיות התורה, והם ששים ריבוא נשמות של ישראל, ובפרי הארץ (פסכת ב) ביאר עוד על פי המבואר בזה הקדוש דבכל פקודא אית כללא דכל פקודין, וכן בכל אות מיתרית הקדושה נכללין כל אותיות התורה, והוא כידוע שרשי החיות של כלל ישראל הן המה מאותיות התורה, שהרי בני ישראל הם ששים ריבוא כנגד אותיות התורה, נמצא כללות ישראל וחיותיהם מתנצצים זה בזה, לכן אמרו (ספדרין כז) כל ישראל ערבים זה בזה, כלומר, אוריותיהם וחיותיהם מעורבים איש באחיו, ומחמת זה מצווים ועומדים אנטו בני ישראל במצות 'ואהבת לרעך כמוך' ממש (ויקרא יח ט).
- ה. כך איתא בתיקוני זוהר (תקון סט קא): ומגן דאעקרא אדם אילנא ואיבא וענפין דיליה, ולא אשתאר תמן אלא שרשא דאיהי ה' תתאה, הדא הוא דכתיב (בראשית ט) 'ויאמר לו איכה, כנוונא דאיכה דאתמר ביה (א) 'איכה ישבה בדד', איך ה' ישבה בדד, בגין דא אתגלגל אדם בתלת אבהן, דאינון ענפין דאילנא וגופא ואיבא דאילנא, ואתתן מה דאעקרא, נחית באברם ונטע ביה ה' דאיהי ענפין דאילנא, נחית ביצחק ועביד איבא דאיהו י' מן יצחק, נחית ביעקב ונטע ביה ו' דאיהו אילנא, דאתמר ביה ואלק"י יעקוב.
- ו. וראה בדרך עץ חיים לרמח"ל שכתב: כל הנשמות כולן היו כלולות בנשמת אדם הראשון, וכשחטא אדם פגם את נשמתו ופגמו כל הנשמות כולן, לכך ניתן התיקון לישראל דוקא שיתקנו מה שקילקלו.
- ז. כדאיתא בגמרא (שבט קסז): דאמר רבי אבא בר כהנא, עד שלשה דורות לא פסקה זוהמא מאבותינו, אברהם הוליד את ישמעאל, יצחק הוליד את עשו, יעקב הוליד שנים עשר שבטים שלא היה בהן שום דופי, ועוד איתא בגמרא (פסחים ט): 'ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם', ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימים ונסתלקה ממנו שכינו, אמר שמה חס ושולם יש מבטחי פסול כאברהם שיצא ממנו ישמעאל ואבי יצחק שיצא ממנו עשו, אמרו לו בניו 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד', אמרו, כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד, באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'.
- ח. ובוזרה חדש (יתרו סתרי תורה כא) נתבאר הענין באריכות: ואתערו, שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם קדמאה, בגין דיעקב יושב אוהלים, ואוליף תמן בבית שם ועבר ואברהם ויצחק למפלח לקב"ה, בגין דאיהו בכור, דכתיב (שמות כב) 'בני בכורי ישראל', ועבודה בכבורות הוה, ודאי, ספרא דאדם קדמאה הוה ליה ליעקב, וספרא דחנן, וספר יצירה דאברהם אבינו, והא איתערו מסכת עבודה וזה דאברהם אבינו ד' מאה פרקי הויין, ומכל אינון ספרין אוליף יעקב אבינו איש חם יושב אוהלים חכמתא סגיא, והוה שופריה ושרטוטין דיעקב כנוונא דשרטוטין דאדם קדמאה, והוא כנוונא דאדם קדמאה, דאיהו קדם ליצירה, יציר כפיו של הקב"ה, אוף יעקב ראשון לשלימו 'קדש ישראל לה' ראשית תבואתה' (ירמיה ב) דהוה ערסיה שלים, מה דלית הכי באברהם, דנפק מניה ישמעאל ובני קטורה, דאינון סיגי הכסף, ואדם, דנפק מניה קין, ונח, דנפק מניה חם, ויצחק, דנפק מניה עשו, סיגי דהבא, אבל יעקב, ערסיה שלימא איהו, ועל דא ביה בחר ה' מכל העמים, דכתיב (תהלים קלח) 'כי יעקב בחר לו יה ישראל לטולתו', וכתיב (דברים לב) 'כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו'.
- ט. וכך איתא בזהר (פר אחרי טז): 'רבי חייא אמר, מאי טעמא יעקב קדמאה הכא, אלא בגין דיעקב כללא דאבהן, והוא אילנא קדישא, בגין כ' דשמא קדישא ביה אחידא, והכי קרינן יעקוב בוא"ו.
- י. ראה באוהב ישראל (פר ויצא ד"ה ויקח מאבני) שכתב כי יעקב אבינו ע"ה הוא בחינת גופא דאילנא, והשבטים הם בחינת ענפים, שבט הוא מלשון שרכיט, וראה עוד בגבורות ה' למהר"ל (פ"ה): כי השורש אחד, ומן האחד שהוא יעקב יצאו י"ב שבטים, ונקראו שבטים כי השבט הוא ענף וחלק האילן, וכן הוא בפירושו האברנאל (בראשית מט כח): ולכן קראם שבטים, כי המשיל יעקב ובניו כאילן, שורשיהם אחד, וענפיהם רבים מסתעפים ממנו, ונקרא הענף הגדול שבט.

שמירת הלשון

שאינן לדחותה ואפילו לא רגע אחד, כי מעשה שהיה כך היה: הלא תדעו שבעירנו יש אברך אחד מצויין ובר אוריין, היושב על התורה ועל העבודה בהתמדה נפלאה, שזכה להקים את ביתו לפני זמן מה, והוא עמל בתורה מתוך הדחק.

והנה בעוד אותו אברך מבקש לישב בשלווה, קפץ עליו רוגזו של שלטונות הצבא שאינם יודעים רחם ואכזריותם מרקיעה לשמי מרום, שהיות שהגיע לגיל גיוס, ולמרות ההשתדלויות הרבות שעשה כדי להסיר מעליו עול מלכות ועול דרך ארץ לא עלתה בידו להיפטר מעונשם שלהם, הגיעו לביתו מקודם קלגסי הצבא ולקחו אותו עימם אל בית השלטון המקומי, על דעת להעבירו בקרוב אל קסרקטיני הצבא.

קול זעקת האברך ואשתו הגיע אלי להושיע אותם בעת צרתם אשר להם צר. אובדי עצות הם מול הכוחות הגדולים מהם, ואינם יודעים מה עליהם לעשות כדי להצילו מגזירה קשה ומרה זו שמלבד הסכנה הגשמית שיש בה, הרי שסכנתו הרוחנית גדולה ועצומה, שכנוע אין בן ישראל מסוגל לשמור על מצוות התורה בתוככי מחנות הצבא ותחת ידם הקשה של המפקדים שכל רצונם הוא לעקור את הכל.

פניתי איפוא במהירות רבה, ממשיך האוהב ישראל ומספר ליושבי בית המרחץ, אל מפקד הצבא העירוני וביקשתי ממנו ברחמים ובתחנונים שיזאיל נא לשחרר את האברך האומלל, שבלאו

הכי אינו מסוגל לעבודת הצבא כלל, אלא שהמפקד הקשיח את ליבו והשיבני שלא אעלה כזאת על מחשבתי, כי מצווה ועומד הוא מאת ראשי הצבא לגייס את האברך הזה, וסכנה גדולה צפויה לו אם יעז לשחררו.

כיון שכן, גילה להם האוהב ישראל, עברתי לעסוק עמו ב'חכמת הקבלה' הידועה שניתנה להם ולאשר כמותם. הצעתי לשקול על ידו אלף רובלים טבין ותקילין עוברים לסוחר, כדי שישכים להצהיר כי אברך זה הוא חולה מסוכן שאין לצבא כל תועלת עבורו, ואך למותר הוא לגייסו ותיכף לשחררו. עיניו של המפקד נצצו בעוז לשמע הבטחה זו, והוא תקע לידי כך שאם אגיש לו סכום זה של אלף רובלים עד כניסת השבת, הרי שבצאתי יצטרף עמי האברך גם הוא חזרה לביתו.

פניתי לראות מאין יבוא עזרי בהשגת סכום כסף גדול זה. ידעתי כי אביו של האברך, וכן חמיו אבי אשתו, הם עניים מרודים. בעלי מלאכות זעירות אשר בקושי מוצאים את פרנסתם הדלה להחיות את בני ביתם, ומניין להם סכום גדול ומופרז זה כדי להעבירו כשוחד למפקד. התחלתי איפוא להסתובב על בתי נדיבי עם, בעלי היכולת שבעירנו, אלא שבכל בית השיבו לי כי בעל הבית מצוי כעת בבית המרחץ.

החלטתי איפוא כי אם זהו המצב, הרי שאף אני אשים את פעמי לבית המרחץ ושם אעורר את לב הנמצאים שם למצוה גדולה ונשגבה זו של פדיון שבויים, להציל את האברך החשוב מצו הגיוס הנורא האורב לו, כדמו ודם זרעיותיו תלוי בזה.

תוך כדי דיבורו, פרץ האוהב ישראל בבכי עז לרוב רחמיו על אותו אברך. באותה שעה היו כאלה שנוכרו בדברות קדשו של האוהב ישראל עצמו בחשיבות מצוה זו של אהבת ישראל, וכפי שהובא בספרו הקדוש (פרשת חיי שרה): ועל ידי זה רצון הצדיק הוא ותשוקתו תמיד שיהא לכל זרע ישראל שפע ברכות וכל טוב, ולא יא להכנסת ישראל הן בכלל הן בפרט שום איזה צער, וחסרון איזה דבר טוב ח"ו. מכמה טעמים. א'. מחמת שהוא מצות עשה לאהוב את כל אחד ואחד מישראל. ועוד שאהבת ישראל נקשרת עם אהבת השי"ת ושניהם הם אחד, כי מי שאוהב את השי"ת אוהב גם כן את ישראל עמו.

רגילים היו בני העיר אפטא לתפוס שעה קלה של מנוחה לאחר צאתם מבית המרחץ העירוני. אם בחדרים הפנימיים של בית המרחץ היו אדי החום כמעט ומחניקים את הנמצאים בהם, בפרט בחדרי הזיעה וסמוך לבור המקווה הרותח, הרי שבחדרים החיצוניים הייתה הרוח נושבת מבעד לחלונות הפתוחים בה ומרעננת את נפשם של המתרחצים.

אחרי שסיימו האנשים את מלאכתם על הצד היותר טוב, בייחוד בערבי שבתות וימים טובים, ולאחר שהיו יורדים וטובלים במקווה הטהרה, עולים ומסתפגים, היו משיבים את נפשם בכוסות שתייה צוננת שהיה מוזג להם האחראי ואף טועמים מעט ממיני תרגימא שהגיש להם, תמורת מטבעות קטנות וגדולות שניתנו לו כמובן.

כדרכם של בריות היו יושבים האנשים כשדעתם נוחה עליהם ומדברים זה עם זה במילי דעלמא. בעלי אומנות שבהם היו משוחחים בעניין אומנותם כהנה וכהנה, ואילו סוחרים שבהם עסקו בנידון מסחרם. אירע ואדם מסוים חזר ממסע לעיר רחוקה, היה האיש יכול במשך שבועות ארוכות לספר נפלאות רבות ועצומות ככל אשר ראו עיניו בעולם הגדול, ואלו היו בבחינת 'עדויות שאי אתה יכול להזימן', שכן אנשי אפטא לא היו יכולים להכחיש או לאשר את סיפוריו, שכן רובם ככולם מעולם לא יצאו את אפטא וגלילותיה, ומניין להם לדעת את הנעשה מעבר לים הגדול.

חביב היה באופן מיוחד על היושבים לעסוק בסיפורי מדינאות עולמית, הוא הקרוי בלשון העם 'פוליטיק'. לא שבקאים וידענים היו במקצוע, אלא שעניין זה יש בו כדי לפלפל ולסלסל בהשערות שונות ובתחזיות כאלה ואחרות. יושב לו היהודי לאחר צאתו מהמרחץ ומעלה את מיטב הגיונו מאשר נראה לו שכן היה צריך לעשות או כך ייעשה, והסובבים אותו פעמים ומסכימים ומקבלים דבריו, ופעמים שמתוכננים עימו.

היה זה באחד מערבי השבתות, בשעת צהריים בערך, כשהחדר החיצון היה מלא וגדוש ברבים מטובי העיר, בעלי בתים המשתכרים בכבוד ופרנסתם מצויה בהרחבה, יחד עם עסקנים ובעלי מרץ, כשהם הושלך לפתע בחדר והכל השתתקו בירת הכבוד. אל החדר נכנס רבה הנווד של העיר, הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זיע"א, הוא אשר נודע לתהילה בקרב ישראל כבעל 'אוהב ישראל'.

לא הייתה דרכו של האוהב ישראל להגיע לחדר זה. אף כשהיה הולך לבית מרחץ זה היה בא בשעות שאין בני העיר מצויים שם, ובוודאי שלא היה מכלה את זמנו ביישיבה זו של חדר החיצון. והנה מלבד ההפתעה הגדולה שהייתה לציבור הנאספים בראותם את האוהב ישראל מופיע שם בהדרת גאווה, הוכפלה ההפתעה עשרת מונים כשהאוהב ישראל סימן לנוכחים כי ברצונו לשוחח עימם.

כמובן שהכל תלו עיניים מעריצות באוהב ישראל וכיבדוהו לשאת את דבריו. היה זה מעמד משונה ולא רגיל בעליל, שכן את נועם אמרותיו, אמרות ה' אמרות טהורות, של האוהב ישראל, היו בני העיר שומעים בזמן עריכת השולחנות שהיה עורך לפני השם, בלילי שבתות וימים טובים ובזמן סעודה שלישית ומלוה מלכה. כיוצא בזה היה יכול האוהב ישראל לשאת מדברותיו לפני הקהל בעמדו סמוך לארון הקודש, והנה כאן עומד האוהב ישראל לפני אנשים, שחלקם לא היו לבושים במלבוש עליון, ופותח בדברים יוקדים.

בתחילת דבריו התנצל האוהב ישראל על כך שהגיע לפנייהם בזמן כזה, של ערב שבת, ובמקום כזה, אשר בו ינוחו יגיעי כוח, להטריד את מנוחתם, אלא שההכרח לא יגונה מאחר ומדובר במצוה בשעתה

נענה האוהב ישראל: חס וחלילה שתאמרו או תחשבו כדבר הזה. אני לא הענשתי ולא הקפדתי על אביכם, לא מיניה ולא מקצתיה, אלא זו בלבד: באותו רגע שאביכם אמר את מה שאמר: מה עירנו תחסר אילו אברך זה לא יהא בה?! עלה במחשבתי שאלה דומה להפליא: מה עירנו תחסר אילו גם אביכם לא יהיה בה?!

עד שאדם אחד, חמוש בגרון גדול, שם נפשו בכפו והצליח להרחיק את השור מהאיש, שנותר שרוע על הכביש. השור נשף נהימות עצבניות ורץ חזרה אל היער.

הכל ראו כי דקותיו של האיש ספורות וכי עוד מעט והוא משיב את נשמתו לבוראה. נמנו וגמרו כי יוליכו אותו אל ביתו, השכיבוהו על מיטה מאולתרת העשויה מקרשים שנמצאו במקום והביאוהו במהירות לביתו. בני הבית המפוחדים למראה ראש משפחתם השוכב מפרפר, וכפסע בינו לבין מותו, בקושי הצליחו להטות אוזן לאדם אחד שנכנס אל ביתם וביקש לדבר איתם בדחיפות: חיי אביכם תלויים בזה. האיש פתח וסיפר לבני המשפחה ככל אשר אירע לפני שעה קלה במרחץ, ועל כך שרבה של העיר, האוהב ישראל, ביקש את עזרת נדיבי העם לעמוד לימין אביון ולהצילו משופטי נפשו המבקשים לגייסו, ואילו אביכם התחכם כנגדו וקירר את האמבטיה, תרתי משמע. בדבריו קלי הדעת הוא צינן את יחסם של הנוכחים למקרה הטראגי, עד לכשלון המגבית.

סיים האיש ונתן עצה טובה לבני משפחתו של הפצוע: רגליים לדבר וידיים מוכיחות כי זלזול זה של אביכם הביאה לו מכה קשה זו שקיבל עתה על דברים שלא היה לו לומר. זאת עשו: קחו בידכם פדיון נפש, סכום כסף גדול עבור הצדקה לפדיון השבויים שהאוהב ישראל עוסק בה, וחושו מהר אל ביתו להתחנן בפניו, אולי כך ינצל אביכם מסכנה זו. דברי טעם הללו עשו את שלהם ומצאו מסילות ללבבות בני המשפחה המבוהלים, מיהרו הללו ולקחו עימם סכום כסף גדול של כמה מאות רובל ורצו במהירות אל ביתו של האוהב ישראל, וכשדמעות בעיניהם ביקשו כי יסיר את ההקפדה על אביהם.

נענה האוהב ישראל: חס וחלילה שתאמרו או תחשבו כדבר הזה. אני לא הענשתי ולא הקפדתו על אביכם, לא מיניה ולא מקצתיה, אלא זו בלבד: באותו רגע שאביכם אמר את מה שאמר: מה עירנו תחסר אילו אברך זה לא יהא בה? עלה במחשבתי שאלה דומה להפליא: מה עירנו תחסר אילו גם אביכם לא יהיה בה?!

ואמנם, היות שהבנתי היטב את משמעות מחשבה זו שעלתה במוחי, ניסיתי בכל כוחי לדחות ולעקור את המחשבה ממני, אך ללא הועיל. ככל שניסיתי להסיח את דעתי ממחשבה זו, כשאני מנסה שוב ושוב להתעמק בנושאים אחרים, צצה מחשבה זו והשתלטה על מחשבותיי. ראיתי שאין זו מחשבה שלי,

אלא שאנוס אני לחשוב זאת, כי כך גזרו משמיים, ומכך ידעתי כי גורלו נחרץ.

ידעו היו בני אפסא לומר כי עוד בטרם יצא מסע ההלויה של אותו אדם שלא שמר על פיו כבר שוחרר האברך ממאסרו. בני אפסא המבוהלים לשמע אזניהם ולמראה עיניהם מיהרו לתת את כל הסכום הנדרש לפדיון שבויים, כשהם ממלמלים שיהא זה לתיקון נשמתו הדוויה של אותו אחד ששילם בחייו על המילים שלא צריך לומר.

***

על הפסוק (במדבר יג ו'): 'לְמִטָּה יְהוּדָה פָּלַב בֶּן יִפְתָּה', פירש הרה"ק האביר יעקב זיע"א בספרו 'פתוחי חותם': יהודה הוא מלשון הודאה. וכיון שהודאה נעשית בפה באה התורה להודיענו כיצד יש לאדם השלם, הצדיק, להתנהג עם פיו: שיהן הן שלו צדק ולא שלו צדק, שיהיה משאו ומתנו באמונה, שלא ידבר שקרים ושלא יתלוצץ! שמירת הלשון זו חובת הפה של האדם, וזהו שאמר הכתוב: למטה יהודה - היינו פה האדם, 'כלב' - ראשי תיבות: כ'חש, ל'יצנות, ב'דאות, 'בן יפונה' - יש על הצדיק לפנות את כל אלה ולהרחיקם.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הכי נקרא שמו לדורו 'אוהב ישראל' אלא בשל מידת האהבת ישראל המיוחדת שהייתה בו. וכפי שכתב הרה"ק רבי משולם זוסיא מזינקוב זיע"א בהקדמתו לספר 'אוהב ישראל': וקראתיו בשם 'אוהב ישראל', יען כי הוי מרגלי בפומי דרב, אשר במידה זאת יוכל להתפארה אפילו לפני בית דין של מעלה, אשר אהבת ישראל תקועה בלבו, וטרם הלך ארון אלקים צוה לבניו שלא ירשמו על מצבת אבן שיצינו על בנין הנפש שלו שום שבב רק 'אוהב ישראל', וכן רשם. ולסימנא 'אוהב ישראל' ראשי תיבות: 'א', כמו ראשי תיבות של 'אברהם יהושע'.

לאחר שנרגע האוהב ישראל מבכיו הסוער, הוא ביקש מכל הנוכחים, שבינתיים הצטרפו אליהם עוד כהנה וכהנה מאלו שסיימו את שהייתם בבית המרחץ, לפתוח את ידם ברוח נדיבה ובסבר פנים יפות לתרום עבור הצלת האברך.

הנוכחים שהיו מזועזעים הן מעצם הסיפור הנורא על האברך והן מבכיותו הנרגשת של האוהב ישראל, הנהנו בראשיהם לאות הסכמה. אכן הם לא מגיעים עם צורות כספיהם לבית המרחץ, מחשש אינשי דלא מעלי שלא יעמדו בנסיון ויקחו ממון בקניין משיכה, אבל הנה הם הולכים כעת לעבר ביתם, שם הם מחזיקים את כספם, ותיכף ומיד יביאו את נדבם אל האוהב ישראל.

אלא שלפתע, נשמעה לחישה ארסית של אחד מהיושבים, איש שלא שלט על פיו ונתן דרור לחרצובות לשונו, באומרו בגסות רוח אופיינית: אין אני מסוגל להבין מה הרב מוסר את נפשו כל כך עבור אותו אברך, שמן הסתם יש כמותו עוד כהנה וכהנה? וכי מה עירינו המעטירה 'אפסא' תהא חסרה אילו אברך זה לא יהא בה?!

לחישה זו שבכוונה תחילה נאמרה בקול שיגיע לא בלבד לאזניהם של שאר היושבים אלא גם לאזניו של האוהב ישראל הרסא במחי יד את כל מפעלו של האוהב ישראל. האווירה הרצינית שהייתה לאחר דברי האוהב ישראל הפכה לקלילה יותר ולחסרת מחויבות, חיוכים עלו על שפתי הנוכחים לשמע שאלה רטורית זו, והיות וכל אדם בהול על ממונו, הרי ששאלה זו, שהייתה בבחינה 'ליצנות אחת דוחה מאה תוכחות', גרמה לאנשים למחשבה שנייה: שמא יש צדק בדבריו, ומה לנו ולצרה הזאת, לפזר את ממוננו על אברך שכלום לא תחסר עירינו אילו הוא לא יהיה בה.

נתכרכמו פניו של האוהב ישראל והוא פנה לשוב אל ביתו, תוך תקווה וציפיה שהשומעים יתעשתו ויבינו כי חובת השעה היא לבוא לעזרתו בהצלת האברך.

אדהכי והכי, אותו חכם בעיניו שהשמיע את הרעיון האווילי, נכנס חזרה אל בית המרחץ כדי לסדר את ענייניו: להתלבש במלבושו העליון וללקחת עימו את צרור בגדיו וכלי הרחצה. חיוך מטופש היה מרוח על שפתיו, והוא חזר שוב ושוב על רעיון זה שהשמיע, כאומר לאחרים: אל תמהרו לכלות את כספכם על דבר שהוא חסר תועלת.

דעתו של האיש מפוזרת הייתה עליו בלכתו מעדנות מבית המרחץ אל עבר ביתו. מרוצה היה מעצמו על ה'הברקה' אותה השמיע, ומחשבותיו הוליכו אותו למחזות אחרים. כך שהוא לא שם על לבו להבחין בכל הקורה סביבו. רגליו היו מוליכות אותו בדרך זו אותה הלך מאות פעמים במשך השנים, כשעיניו עצומות למחצה, והוא אינו רואה כי שור בר ענק ואימתני מגיח מהיערות העוטפות את אפסא ומתקרב לעברו במהירות. צרור הבד האדום בו החזיק את בגדיו עורר את חמתו של השור המסוכן והוא החל לנגוח בפראות רבה את האיש. פעם אחר פעם נגח השור באיש ובצרורו האדום, עד שהצרור נקרע לחלוטין.

עוברי אורח שראו את המחזה המזעזע לא היה לאל ידם להושיע,

אור חדש מאיר עינים ומאיר לבבות בטרקלין החסידות ליכמן

הספר הקדוש 'מאור עינים' המבואר
להרה"ק רבי מנחם נחום זצ"ל מטשערנאביל
בעריכה מפוארת עם ביאור בהיר ומזוקק

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מולין יקירין ויהודים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הָרֵא חֹזֶה

חֲדָתָא דְאַזְרִייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

זכירת הלימוד תלויה בשמירתו בקדושה

תישאר אצלו בזיכרון תמיד. וסימן זה בידך, מי שיש לו זיכרון טוב, הוא אומר שזכה לקדש נפשו ורוחו בקדושה עליונה. כמו שהיה מעשה, שהגיע אדם למו"ר אבי הקדוש ע"ה והתאונן שאין לו זיכרון בתורה. אמר לו מו"ר אבי ע"ה, 'זכור ושמור בדבור אחד נאמר' (ר"ה כז), כשיש 'שמור' ששומר עצמו בקדושה, יש גם 'זכור' יש בו הכח לזכור את התורה שלומד. כי הזכירה באה מכח הקדושה, ממילא כשיש לאדם קדושה יש לו גם זכירה.

וזה מה שרמזה לנו תורתנו הקדושה ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אם תשמרו עצמכם בקדושה שלא לתור אחרי מחשבת הלב וראיית העין, למען תזכרו יהיה זה הדבר סגולה בדוקה לזכור את התורה.

כלי מוכן למעלת התורה.

זוהי בחינת מה שאמר חז"ל (אבות פ"ג מ"ט) 'כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת', שיש להקדים יראת שמים ללימוד התורה שהיא החכמה האמיתית חכמת התורה. ואף שאי אפשר לבוא ליראה בלי תורה, כמו שאמר (שם פ"ב מ"ה) 'אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד', מכל מקום אין להתחיל בלימוד התורה מבלי להקדים תחילה את היראה, כלומר, יקדים במחשבתו יראת חטאו לחכמתו, שיחשוב בליבו אלמד בשביל שאהיה ירא חטא (רע"ב אבות פ"ג מ"ט).

הזיכרון בתורה תלוי במידת שמירתו

בכלל 'חכמתו מתקיימת', הוא שכל שיתעלה האדם בקדושה כך יזכה שהתורה הקדושה

וְלֹא תִתְּנוּ אַחֲרֵי לִבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם וְגו' לְמַעַן תִּזְכְּרוּ (טו לט-מ).

הרב הקדוש רבי חיים ויטאל ע"ה אומר משמו של האר"י הקדוש ע"ה (ספר הליקוטים תהלים נ), על האדם לטהר עצמו בקדושה כדי שיוכל לבוא ללימוד התורה, כי קדושת התורה אינה חלה באדם קודם שיכין עצמו כראוי, להיות כלי מוכן להארת התורה בנפשו. כדוגמת האש שאינה נאחזת יפה בשמן ופתילה שאינם נקיים, כך גם נצרך הכנה מתחילה להיות ראוי לקדושת התורה, והרמז לכך הוא, שקודם אותיות 'תורה' באות האותיות 'קדשה', שקודם האות ת' נמצאת האות ר', קודם ה' האות ה', וכן על זה הדרך יוצא אותיות 'קדשה', לרמזו לו לאדם שיקדש עצמו מתחילה כדי שיהיה

מִילְתָּא דְפִלְיָא

הצדיקים מאריכים ימים בעולם הזה לטובת בניהם ותלמידיהם

כי כבר שלמו ימיהם מצד כשרון נפשם, רק ה' יתברך מניחם עוד על האדמה לטובת זרעיהם וצאצאיהם ותלמידיהם, שיהנו מאורם וישלימו גם הם נפשם, ואין זה טלטול וטרדה להנפש, כי זכות הוא לה להשפיע מאורה לזולתה, ע"כ דברי קדשו.

וכך מסופר על היהודי הקדוש ע"ה שחלה בעת שהותו בצל רבו הרה"ק החוזה מלובלין ע"ה, כשהזכירו בנו רבי יהושע אשר מפוריסוב ע"ה לפני החוזה ע"ה שיעתיר בעבור אביו, אמר לו הרה"ק: לפעמים כשרואים בשמים על אדם מישראל שכבר גמר כל עבודתו שהיה לו לעבוד בעולם הזה, וכבר תיקן כל מה שהיה מוטל עליו לתקן בחלק שורש נשמתו, אם כן מוכרח להסתלק מהעולם. אך מאחר שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים (יבמות סד. חולין ס:) ולעבודתם, שולח אליו אנשים שיסעו אצלו ויסתופפו בצילו לדרוש ממנו את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו, ובזה יהיה לו עבודה מחדש בעולם הזה שהיא לתקן נשמות בני ישראל ולהדריכם בדרך הישר והרצוי לפני ה' יתברך, ובזה יוכל להיות שישאר עוד בעולם.

כך מובא בספר נהר שלום (ליקוטים). ומוסיף שם שאכן כן פעל בתפילתו ונתרפא תיכף, ותיכף נהרו רבים מישראל לאורו הקדוש. ופירש בזה הפסוק (במדבר יג ב) 'שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען', שאם יבואו אליו אנשים אז יתקיים אצלו 'ויתורו' שישאר פה בעולם הזה.

שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וְיִתְּרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן וְגו' (יג, ב).

כתב הרמב"ם ע"ה באגרת לבנו והביאו החתם סופר ע"ה (שו"ת יו"ד הקדמה): ודע בני כי האדם המסכן בזה העולם השפל הנבזה אין לו מנוחה בו ואשריו למי שחתמו ימיו מהרה בלא טרדת נפשו, ע"כ.

[וביארנו החתם סופר (שו"ת שם) כי עיקר הויית האדם בעולם הזה הוא רק הכנה להגיע לחיי הנצחיים בעולם הבא וכמו שאמר חז"ל (אבות פ"ד מט"ז) 'התקן עצמך בפרוודור כדי שתכנס לטרקלין', והכנה זו היא כשרון מעשה המצוות ושלמות הנפש, ואין שיעור להשלמה ההיא בזמן, כי אם הכל תלוי בהשתדלות האדם, והיה כאשר ירים השכל את ידו, וגבר הנפש על החומר, ושבה כנעוריה בית אביה בקוצר ימים, אך אם יניח השכל את ידו וגבר החומר לעשות חיל בימי נעוריו, תצמח מזה רעה להנפש, כי צריכה להיות טרודה בעולם השפל הזה ובהבלי ימים רבים כשבעים שנה ולפעמים יותר עד שיתקן האדם את אשר עיוות, ויפה כתב הרמב"ם ז"ל 'אשרי למי שחתמו ימיו מהרה בלי טרדת הנפש'].

והקשה החתם סופר: ומעתה יפלא הלא עינינו רואות השרידים אשר ה' קורא, גם המה ינובון בשיבה, ובלי ספק כי הם השלימו נפשם בימי נעורם, ולהיכן אריכות ימים של אלו. אמור מעתה כי בודאי הם מצד עצמם כבר חתמו ימיהם, ואריכות ימים שלהם אינו לטובת עצמם,

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

מיד בקומו ממיטתו ירים תרומה לה' בקבלת עול מלכות שמים

בכך יבואר מה טעם נרמזה קריאת שמע בתחילת תורה שבכתב, וכדלעיל 'בראשית ברא' גימטריא 'שמע ישראל' וגו', שרומז על קריאת שמע של שחרית שהוא היסוד של כלל התורה, ותורה שבעל פה פותחת 'מאימתי קורין את שמע בערבין', שכח קריאת שמע של ערבית אף הוא נותן כח לסיים את היום בקדושה, ולא זו בלבד אלא שנותן כח לכל הלילה שהוא זמן תורה שבעל פה.

ויתכן שמחמת זה הסמיכו חז"ל את מצות קריאת שמע לתרומה, כדאיתא 'מאימתי קורין את שמע בערבין משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן', שעניינה של קריאת שמע בערב היא לקדש את הלילה שיש בו רושם טומאה ככה שנטמא, ובכח קריאת שמע לטהר את הלילה שיהיה כולו בטהרה לשם שמים, בבחינת 'ומבלעדי אין אלקים'.

מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה

סוף דבר יש לחדד את הידיעה, אמנם כל אדם משתוקק מתחילתו לעשות רק טוב, אבל לא תמיד הוא זוכה להוציא מחשבתו הטובה אל הפועל, ועל כגון זה אמרו חז"ל (קידושין מ.). מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, כי אפילו שהמעשה אינו בשלימות אבל הקב"ה מצרף אליו גם את המחשבה ומשלם שכר לפי ערך המחשבה הטובה, ולכן יהיה זהיר תמיד לקדש מחשבותיו בתחילת היום, ואף שאחר כך נופל הוא ממדרגתו הקב"ה ברוב רחמי יעלה עליו כמי שזכה להוציא מחשבותיו למעשה. ועל פי זה אפשר לפרש הפסוק (תהלים סב יג) לך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו, שהקב"ה משלם שכר טוב לאדם 'כמעשהו' היינו בכ"ף הדמיון יותר מכפי מה שעשה בפועל.

מצות קריאת שמע תיכף בתחילת התורה, דהנה, כתב המגיד מדובנא ע"ה בספרו אהל יעקב (תזריע ד"ה והנה רז"ל), שלפיכך אמרה תורה לקרוא קריאת שמע בבוקר ובערב, כי מיד עם תחילתו של יום, כאשר נשמתו של האדם חוזרת ממקום גבוה בצל נשמות הצדיקים, ועדיין רוח ה' נוססת בו, כאשר מיד ממשיך את רוח הקדושה, ומקדש תחילתו של יום, קרוב לודאי שיתהלך כל היום תחת עול מלכות שמים. ובלשונו של המגיד: כי האדם כאשר יעמוד בבוקר יתן בליבו יראת ה' ראשית דעת, ויבלה שעה או שתיים בעבודה, מה מאוד יקל עליו עבודת כל היום כי צדק לפניו יהלך ולדרך הזה ישים פעמיו כל היום, ובהיפך אם כאשר יקום ממיטתו יתחיל את היום בענייני עולם הזה אחר כך ילך שובב בדרך ליבו כל היום כל עתיו ורגעיו.

ועל כך כתיב (ישעיה מד ו) 'כה אמר ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים', כלומר, הבט נא וראה בתחילת כל דבר מי הוא המתחיל והראשון, אם מחשבת האדם נתונה ל'אני' ראשון, שזוכר ועובד בתחילת הדבר את הבורא, וכן בסיום כל דבר, זוכר ורואה כי 'אני' אחרון, שמסיים את הדבר לשם שמים, אז 'ומבלעדי אין אלקים', כי הוא יתברך בהיותו ראשון ואחרון הוא המסבב את הכל, וממילא נעשה כל המעשה מקודש בבחינת 'בלתי לה' לבדו'.

כך הוא בכל דבר ומעשה, וכן הוא בתחילת כל יום ובסיומו, ולכן קוראים קריאת שמע בבוקר ובערב, שע"י זה נעשה כל היום לשם שמים. ואכן בקריאת שמע נאמר 'בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך', שכח קבלת עול מלכות שמים שמקבל האדם בבוקר ובערב, משפיע על כל מעשיו שבכל היום והלילה, בשבתך ובלכתך וכו'.

ראשית ערסותכם חלה תרימו תרומה פתרימת גרן פן תרימו אתה. מראשית ערסותיכם תתנו לה' תרומה לדתיתכם (טו, כא).

על קימת הבוקר דרשו צדיקים 'מראשית עריסותיכם תתנו לה' תרומה' - 'עריסותיכם' מדבר על האדם כשהוא בעריסתו, ורומז שתיכף בתחילת חייו ירים תרומה לה'. כמו כן משמעותו על כל אדם בקומו בבוקר ממיטתו שאף היא נקראת עריסתו כדכתיב 'הנה ערשו ערש ברזל' (דברים ג יא), 'תרימו חלה לה' שיקדיש תחילתו של יום לעבודתו יתברך. שהקב"ה מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, ויש לו לאדם להידבק בהתחדשות הזו שבכל יום. וכאשר מקדש תחילתו של יום ניתן לו כח שיוכל לעמוד כל היום בעבודתו יתברך.

***

בתחילת התורה נרמזה קבלת עול מלכות שמים הקודמת לכל דבר, כמו שכתב בפני דוד להחיד"א (בראשית א א) ששמע מזקן דחיל חטאין, וכן כתב גם מו"ר זקני ע"ה במחשף הלבן (שם ד"ה עוד בראשית), כי תיבות 'בראשית ברא' עם ב' הכוללים עולה 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד', 'להורות דעיקר הבריהא היא על בני ישראל, כדי שידעו ויכירו שהשם הוא אלקינו והוא אחד מיוחד, וחייבים לאהבה וליראה אותו ולייחדו בייחוד שלם. הוסיף על כך החיד"א שראה כן בספר צבי קודש (פתיחה לברכות) דמהאי טעמא פתח רבינו הקדוש את סדר המשניות במצות קריאת שמע כדאיתא (ברכות ב.) 'מאימתי קורין את שמע בערבין', שתחילה לכל דברי התורה שבכתב ובעל פה, יש לו לאדם לקבל עליו עול מלכות שמים.

כאשר מקדש עצמו בתחילת היום נמשך אחריו כל היום ונעשה כולו מקודש

ובדברינו יש לומר עוד בטעם שנרמזה

עיקר פגם הראיה תלוי במחשבה

מהרהר תמיד בתורה וביראת שמים, ויהיו כל מחשבותיו עוסקות בדברים שבקדושה, ובכך מובטח לו שגם אם יראו עיניו בשוגג דבר פסול לא תתפעל נפשו מכך, כי עיקר האדם הוא כפי מחשבות ליבו, ואם כל מחשבותיו בקדושה אין למראה עיניו שום שליטה עליו, ובזה תינצל נפשו מגירויי היצר המבקש להכשילו בראיות אסורות.

אזי הראיה הרעה עושה רושם בנפשו, אבל אם לא הרהר בליבו במה שענינו רואות אינו נפגם מחמת הראיה לבדה, ולכן הקדים את הלב לפני העינים כי עיקר השמירה היא שלא ימשך הלב אחרי מראה העין. ובאמת העצה הנכונה להינצל מפני הרהור הלב, ולקיים כראוי 'ומלתם את ערלת לבבכם' (דברים י טז), שיהיה האדם

ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם (טו לט).

הקדים הכתוב את הלב קודם העינים, כי הראיה האקראית לבדה אינה משפיעה לרעה אם לא הצטרף אליה גם הרהור הלב, ועיקר פגם הראיה כשמתבונן האדם במראה עיניו, על דרך שכתב רש"י 'העין רואה והלב חומד וכלי המעשה גומרים'. ואם מחשבות ליבו משאות שוא ומדוחים

העצה להינצל מקרירות היצר בעשיית המצוה

כך בכל פסולי עדות שמא הרהרו תשובה בליבם, ופירש **בלחם משנה** (אישות פ"ח ה"ה) שהמקדש אשה הרי אמר בפירוש שהוא צדיק גמור, ולכן יש לחשוש ביותר שמא הרהר תשובה בליבו, אבל פסולי עדות שלא אמרו מאומה אין לנו לחשוש שמא עשו תשובה. ויש להוסיף ביאור בדבריו שמחשבה שמוציא האדם בשפתיו יש לה תוספת כוח על פני מחשבה גרידא, וכיון שאמר בפיו שהוא צדיק לכן יש יותר תוקף למחשבתו וחוששים לקידושיו, ובזה יובן שפיר לשון הכתוב 'בפיך ובלבבך לעשותו', הקדים את הפה לפני הלב, כי מאחר שדיבר והוציא בפיו שהוא צדיק לכן יש לחשוש ביותר למחשבתו ולהרהור ליבו, אבל בלי הקדמת דיבור פיו אין לחשוש למה שהוא מהרהר בליבו.

הקבלה בפה מסייעת לקיים הדבר למעשה

וכל קבלה טובה ורצון טוב של האדם יש תועלת מרובה אם מוציא הדבר בפיו, כי פה האדם מקודש בקדושת כלי שרת, ומשום כך הקדימו הכתוב לפני 'ובלבבך', ועל ידי שמקבל על עצמו בדיבור ואמירה מקבל תוספת כוח לעמוד בקבלתו הטובה, וכמו שנרמז כאן בפסוק 'בפיך ובלבבך לעשותו', על ידי הקדמת הדיבור והמחשבה 'בפיך ובלבבך' זוכה להוציא הדברים אל הפועל 'לעשותו', כי מן המחשבה והדיבור נבראים מלאכים טובים המסייעים בידו להשלים מחשבתו ולהוציאה אל הפועל.

קבלה טובה משפיעה על האדם אור המקיף

וכבר נודע מה שכתב **רבי חיים מוואלוז'ין ע"ה** בספרו **נפש החיים** (שער א פ"ו הג"ה ב) שבשעה שאדם מישראל מקבל על עצמו לקיים מצוה הרי הוא מעורר רוחם בעולמות העליונים, כמו שאמרו חז"ל (יומא לט.) המקדש עצמו מלמטה מקדשים אותו מלמעלה, וככל שמרבה להמשיך קדושה עליונה על ידי כך הוא דבק בה' יתברך בעודו חי בעולם הזה, ואותו האור מקיף אותו ומקדש אותו ומסייע בידיו לקיים את המצוה ולהוציאה אל הפועל, ואחרי שזוכה להשלים את המצוה מתחזק אותו האור להקיף אותו כאילו הוא שרוי בעליונים, ומתוך כך מתעורר בו רצון להוסיף ולקיים עוד מצוות ולהתגבר על היצר הרע.

כך מתאונן הנביא 'ען כי ניגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחוק ממני, ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה'. ועל כך בא ציווי התורה (דברים כג כד) 'מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת', ופירש **התפארת שלמה** (לשבועות ד"ה זכור) שמדרך העולם בשעת הנדר האדם נודר בחשק נמרץ ואחר כך מתקרר החשק, ולזה מעורר הכתוב 'ועשית כאשר נדרת', באותה התלהבות שהיתה בך בשעת הנדר, 'מוצא שפתיך תשמור' להעלות בזכרוןך בשעת העשייה את החשק והרצון שהיו לך בשעת הנדר. שעל ידי שהאדם מקבל על עצמו בלב שלם לעבוד את ה' יתברך, הקבלה עצמה נותנת בו את הכוח להוציאה אל הפועל ולקיים מה שקיבל על עצמו, כמו שכתב **בשפת אמת** (כי תצא תרל"ח ד"ה מוצא) על הכתוב 'מוצא שפתיך תשמור' שעל ידי כן 'ועשית כאשר נדרת', כי קבלת האדם עושה רושם לסייע בידו.

תוקף המחשבה כשמוציא אותה בדיבור

הכתוב אומר (דברים ל יד) 'כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו', ונרמזו בפסוק זה שלושת חלקי העבודה, מחשבה דיבור ומעשה, והם הכוללים את כל עבודת ה' מתחילה ועד סוף. וראשי תיבות של 'ב'פיך ובלבבך לעשותו' הם 'ב'ול', וכן ראש ואמצע וסיום התורה גם כן האותיות 'ב'ול', כי התורה פותחת באות 'ב'ית של 'בראשית', ואמצע התורה באות 'וא' של 'ג'חון' (ויקרא יא מב), וסיום התורה באות 'למ' של 'ישראל'. כי באותיות אלו נרמז יסוד כל התורה 'ב'פיך ובלבבך לעשותו' דהיינו דיבור מחשבה ומעשה. אמנם צריך להבין מפני מה הקדים הכתוב את הפה לפני הלב, והרי הדרך היא שמחשבת הלב קודמת לדיבור הפה. אלא לפיכך הקדים הפה קודם ללב להדגיש כי עיקר מעלת המחשבה כשמוציאה בפיו, שכן מחשבה שהאדם מוציאה בפיו יש לה יתרון כוח על פני מחשבה שאינה אלא בהרהור הלב. והנה בגמרא אמרו (קידושין מט:): שהמקדש את האשה על מנת שהוא צדיק חוששים לקידושיו שמא הרהר תשובה בליבו, וצריך להבין מדוע לא חוששים

והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה'. ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה פתרימת גרן פן תרימו אתה. מראשית ערסתכם תתנו לה' תרומה לדתיתכם (טו יט-כא).

ראשית דברינו נקדים להתבונן, מפני מה הוא הדבר, שבעת שמתעורר האדם לעשות מצוה הרי שהוא מלא התלהבות והשתוקקות לקיים אותה כהוגן בכל דקדוקיה וכוונותיה, אך כשמתחיל לקיים את המצוה בפועל נחלשת התלהבותו ואינה עולה בידו כרצונו, כי מדרך הטבע ככל שחולף הזמן מתמעטת ההתלהבות כמצות אנשים מלומדה. אולם ביאור העניין כפי שביארוהו צדיקי אמת ע"ה, כאשר מעורר האדם את הרצון אין מבחין בכך אלא הקב"ה, התלהבות זו שמורה היא מן המקטרגים ועולה לרצון, אבל כשמקיים את המצוה במעשה מתגלה הדבר ליצר הרע, או אז מתעורר כנגד האדם להסיח דעתו ולהפריע לו בקיום המצוה.

אם כן מהי העצה להינצל מקטרגו היצר. יעשה כסדר הזה, לפני קיום המצוה יקבל על עצמו בדחילו ורחימו לקיים המצוה במסירות נפש, ומחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, וייחשב (קידושין מ.), ויחשב לו כאילו קיים את המצוה בשלימות כרצונו, ועל ידי זה נחלש כוח היצר ואינו יכול למנעו מקיום המצוה, אחרי שכבר נרצתה מחשבתו הטהורה, ומעתה שוב יוכל לעשות המצוה בהתלהבות כשאיפתו. ועל דבר זה כתבה תורתנו (להלן ל ג) 'איש כי ידור נדר וגו' ככל היוצא מפיו יעשה', כפי שביאר **השפת אמת** (מטות תרל"ט ד"ה במדרש ונשבעת) להבין מדוע כתבה תורה 'ככל' בכ' הדמיון, היה לה לומר 'כל היוצא מפיו יעשה'. אלא כותב השפת אמת יסוד גדול, וכאמור, כי להגיע לדרגה שהאדם יעשה באותה ההתלהבות שהיתה לו בתחילה כמעט ואין אפשרות כזאת, והלא 'אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו' (ע"ז ג.), לכן אמרה תורה 'ככל' - עשה קרוב ככל שתוכל להתלהבות שהיתה לך בראשונה.

הקבלה בדיבור פיו מועילה לשמר ההתלהבות

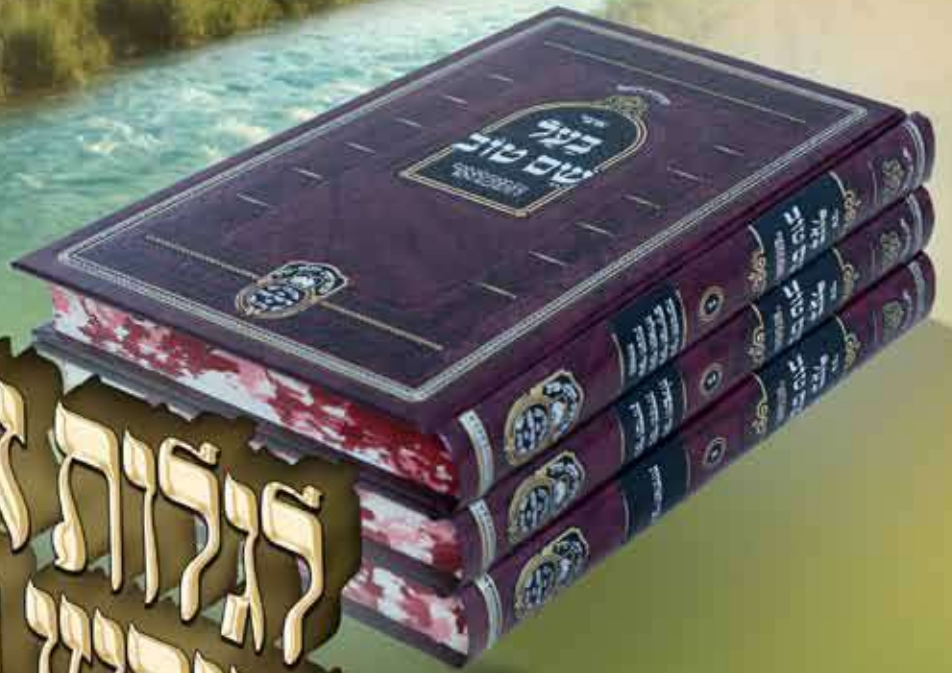
על כל אדם מוטל לעשות פעולות כדי לשמר עד כמה שניתן את ההתלהבות הראשונה שלא יבוא לבחינת 'מצות אנשים מלומדה' (ישעיה כט יג), שעל

הפירוק שמשנה את ארון הספרים ההספרי

הבעל שם טוב

כל תורת רבינו הבעל שם טוב זי"ע
מלוקטת מתורת תלמידיו גדולי החסידות
בכל הדורות, עם ביאור נרחב ומשולב,
כולל מקורות והרחבות מעשירים.

לגלות את
שודר שם החסידות

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

אֶלְדָּנוֹת

פֶּרֶשֶׁת עֵשָׂה

לְעֵשָׂא בְּרַחֲמֵי עֵשָׂה

כס"ז, ט"ו סיון ר"א

של משה רבנו אשר קרן עור פניו והיה דומה למלאך ה', שבודאי כל אלו שהביטו בו זכו להרהורי תשובה. וזהו שאמרו חז"ל ש'באותה שעה' שעמדו לפני משה רבנו 'כשרים היו' בלי מחשבת פסול, ורק כשפרו מעם פני משה ולא הביטו בו, באו עליהם המחשבות הרעות ויירדו ממדרגתם הראשונה.

ראש כפוף

למטה אשר סתור בן מיכאל (יג, יג).

רגיל היה הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א לכופף את ראשו תמיד, בין כשהיה יושב ובין כשהיה הולך. לעת וקנתו נחלשה מאד ראיתו והוא נזקק לרופא שיבוא ויבדק את עיניו. הרופא הגיע אל הרבי והרכיב כמין משקפים על פני הרבי, כשהוא מבקש ממנו שיצייר במחשבתו כאלו צפור מעופפת כנגד פניו ושלילה בעיניו את הצפור במעופה. נענה הרבי ואמר לרופא: ומה אעשה שממימי לא ראיתי צפור במעופה (קדושת עינים' עמוד שלא).

יושע עינים יושע'

על הפסוק (במדבר יג יג): 'למטה אשר סתור בן מיכאל, פרש הרה"ק האביר יעקב זיע"א שפאן בא הכתב לרמוז וללמד שהאדם ירא ה' עליו להיות כנוע וענו וראשו כפוף למטה, כמו שנאמר (איוב כב כט) 'יושע עינים יושע', ואדם מגיע לדרגה כזאת כשהוא יודע שהקב"ה מצוי למעלה מראשו וכך לא ילך כשראשו מורם וגבוה, אלא בכפיפות ראש. וזה מרמז בדברי הפסוק 'למטה אשר' - 'אשר' אותיות 'ראש', 'סתור' הינו שהוא מסתיר את עצמו והוא כפוף בענוה גדולה.

(ספר ספיר ויהלום - להרב הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

לאיש בעל מדרגה ואפלו לקח קוויטלעך, כי על ידי שעשה כל מה שצוה עליו אבי הרה"ק מרוזין ידע אחר כך מעצמו לעשות הכל והבין מה התשובה שצריך לעשות על כל דבר ודבר ('דברי דוד' ליקוטים).

...

אחד מרבני דורו של הרה"ק הקדשת אהרן מסדיגורא זיע"א שאל אותו: מדוע אין מברכים ברכה כאשר באים לקבל את פני הצדיק? השיבו הרבי, כי ענין זה הוא בבחינת עולי רגלים, אשר אף הם לא היו מברכים ברכה בעלותם לרגל. שאל הרב: אכן מדוע אין ברכה בענין זה של עליה לרגל והבטה בפני הצדיק? נענה הרבי, שהוא לפי שענין זה הוא מהדברים אשר אין להם שעור. לא נחה דעתו של אותו הרב והוא חזר ושאל: הלא תלמוד תורה הוא גם כן מהדברים שאין להם שעור, ועם זאת תקנו ברכת התורה על מצוה זו? נענה הרבי ואמר: אכן תלמוד תורה אין לו שעור ומצבה 'מת' ללמד שהרי מצוים אנו להגות בו יומם ולילה, אוילם בשעור 'כמה' ללמד, בודאי שיש לו שעור, שהרי כבר קבעה המשנה במסכת אבות (פ"ג מ"ט) 'כל שחכמתו מרבה ממעשיו אין חכמתו מתקיימת', ונמצא שלמוד התורה יש לו שעור, אף ההבטה בפני הצדיק אין לו שעור.

מסגל ליראת שמים

על הפסוק (במדבר יג יג): 'וישלח אתם משה ממדבר פארן על פי ה' כלם אנשים ראשי בני ישראל המה', ופרוש רש"י: כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות, ואותה שעה כשרים היו, פרש הרה"ק רבי יוסף צבי דושינסקי זיע"א, שראית פני הצדיק עושה רשם והוא מסגל ליראת שמים, שפניו הטהורים והמאירים של הצדיק עוררים את האדם לתשובה ולמעשים טובים, ובודאי כך היה בראית פניו

ראית פני הצדיק

וישלח אתם משה ממדבר פארן על פי ה' כלם אנשים ראשי בני ישראל המה (יג, יג).

ספר הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב זיע"א: מעשה בחוטא אחד שהרשיע מאד עד שיכולים היו לומר עליו שלא הניח עברה אחת שלא עבר עליה רח"ל, וכך היה שקוע בשערי טמאה. פעם אחת נכנס בו הרהור תשובה, והוא בא לפני הרה"ק המגיד רבי מרדכי מטשורנוביל זיע"א ונתן לו 'קוויטעל' בו כתב את כל העברות שעשה ובקש מהמגיד שיתן לו דרך תשובה.

ראה המגיד את הקוויטעל המזעזע הזה והשיב לו: הנה אני כבר וקנתי, קשה עלי לקבל על של עברות רבות כל כך ולתקן את החוטא כראוי, לכן עצתי נתונה לך שתסע אל הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א, שהוא עוד צעיר לימים, והוא יקבל אותך ויתן לך דרך תשובה כראוי.

אותו חוטא עשה כעצת המגיד מטשורנוביל, הוא נסע אל הרה"ק רבי ישראל מרוזין ומסר גם לו את הקוויטעל בו פרט את כל חטאיו ועוונותיו, הגדולים עם הקטנים, החמורים עם הקלים. ויהי כאשר קרא הרה"ק מרוזין את הקוויטעל, סדר לו דרך תשובה באפן זה, שמכאן ואילך לא יאמר כל דבור שבקדשה בעל פה, כי אם מתוך הסדור דוקא! הן תפלה והן ברכות וברכת המזון ואפלו ברכת אשר יצר. ומלבד זאת, הרי שבכל עת שישב הרה"ק מרוזין בעריכת שלחנו הקדוש הרי הוא מצוה ועומד להביט רק על פני קדשו ולא ירף עינו ממנו, וזה יהיה סדר תשובתו.

סים הרה"ק מטשורטקוב ואמר: הכרתי את הבעל תשובה הזה, שברבות הימים נהיה

חידון אֶלְדָּנוֹת - נושא פרסים איזה פסוק בפרשתנו מתחיל ומסתיים באותן שלוש מלים?

פתרון החידה - פרשת צו:

ש. באיזה הקשר מוזכר סל בפרשה זו?
ת. בפרשה זו, משיחת הכהנים לתפקידם כוללת לקיחת סל מצות (ויקרא ח ב).

שם הזוכה בסידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר":

פרשת צו:

ה' ישי סבו ממעלות תרשיחא.

פתרון החידה וכן שם הזוכה, יפורסמו אי"ה בגליונות הבאים

הפותרים נכונה יכנסו להגרלה אי"ה
על סידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר".
את הפתרונות יש לשלוח אלינו עד ליום שני

למספר פקס: 077-470-26-81

או למייל: magdenot@gmail.com

נא לכתוב שם, כתובת מדויקת וטלפון.
בראש הדף לציין "עבור חידון לנוער".

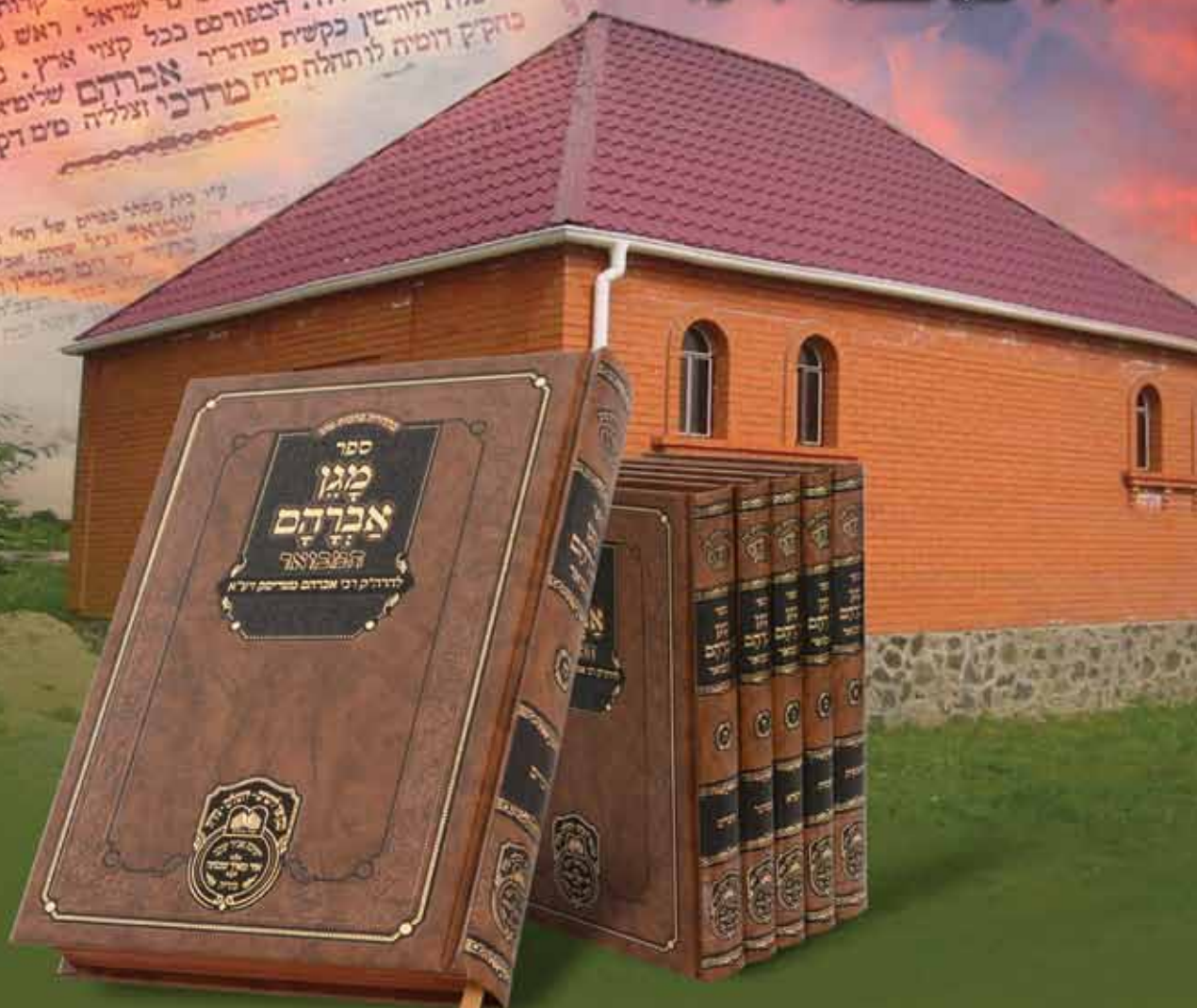
מגן אברהם המבואר

"ועכשיו שהגעתי לגיל הנבחרות לא אוכל
לדווח קולי לבוא לפניהם בדברי תורה, לכן
אמנתי אולי דבר בזה למען יפרעו מעיינותי
החוצצו" (הקדמת המגן אברהם מטרסק)

ספר
מגן אברהם

זה השני לה עדיקים יבוא בו.
הספר הנתון אמר שפר.
מגן אברהם הוא לכל החסידים בו.
אברהם עמד עומד לפני ה'.
הן רבה אמרו מפורסם. כפז ומפנינים יקרות. יוחזק במספר לחזרה
לעודת ישרון למשמרת. מרבינו נר ישראל. ראש גולת ארצות. שר התורה
אספקלריא המאירה. המפורסם בכל קצו ארץ. נודד נודד ועומד בפרץ
שלישית הוזהר בקשת מזהיר אברהם שלישיא מים דקק מוריסק
בחקק דומיה לו תהלה מיה מרדכי וצללה מים דקק משערנאבל וייע:

קרי בלא ספק בליים של היל ווסת צבי לעונו
שלישית וצילי הילת. אביר כל וואלמישין
בחדר יד נחם מסליו תרים היל האביל
לחזקת מיה וציללה מים דקק משערנאבל וייע:

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מכתלי בית ההוראה

אקטואליה
ברחלה

פניני הלכה למעשה, בענייני דיומא ושאלות המתחדשות

מרבני בית המדרש להוראה ודיינות "באר ישראל"

בראשות מורינו הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

מכתלי בית ההוראה

תשובה ממורינו הרב שליט"א

ניגוב ידיים על ידי מכשיר לייבוש

לנגב ידיו. וביאר בבית יוסף (סימן קנח ס"ב) שהטעם מפני שכאן אין מים טמאים כלל, והוסיף שמתעם זה, הוא הדין לשופך על שתי ידיו רביעית בבת אחת, או רביעית על כל יד בבת אחת, שאינו צריך ניגוב, כיון שלא נטמאו המים כלל, וכן פסק בשולחן ערוך (סימן קנח ס"ג) המטביל ידיו יכול לאכול בלא נגוב, והוא הדין לנוטל ידיו בבת אחת ושופך עליהם רביעית מים בבת אחת, או שנטל ידו אחת ושפך עליה רביעית, וכן שפך על חברתה. ואילו לטעמו של רש"י גם במטביל ידיו יש סיבה להצריך ניגוב, שלא יגע בלחם עם ידיים רטובות, וקשה מדברי התוספתא. ואכן הרדב"ז כתב (ח"א סימן טו) שלדעת רש"י גם בטבילה וגם בנוטל ברביעית צריך ניגוב, ורבי אבהו חולק על התוספתא.

אמנם המהרש"ל נקט (ים של שלמה חולין פ"ח סימן לו) שאין הטעם משום טומאה אלא משום נקיות וכרש"י, אלא שכתב לבאר טעם החילוק שבין נטילה לטבילה: כי בכלל תקנת חז"ל בחובת נטילת ידיים תיקנו דין ניגוב הידיים, וכמו שתקנו דינים נוספים כגון שצריך כלי וכו' גברא. אבל בטובל ידיו שטרתו מצד טבילה גופו שהיא מן התורה, בזה לא תיקנו כלום, וממילא בטבילה אין צריך ניגוב, אבל בנוטל ידיו ברביעית צריך ניגוב וחולק על השולחן ערוך, והסכימו עמו הט"ז (סק"ה) והמגן אברהם (סק"ח). וכן נראה שנקט המשנה ברורה (סק"ו) שנוטל ברביעית צריך לנגב ידיו. והוסיף במשנה ברורה, שאף במטביל שאין צריך ניגוב מן הדין, כתב המגן אברהם (שם) דמי שדעתו קצה עליו יש בו משום מיאוס וצריך ניגוב.

ומצאנו שדנו הפוסקים אם צריך לנגב ידיו דווקא במפה וכדומה, או שמועיל גם שיתנגבו הידיים מאליהם. והנה לפי הטעם שהניגוב הוא משום מיאוס, הרי שפשוט שאם מתנגבים הידיים ואינם רטובות שוב אין כאן מיאוס, כיון שסוף סוף ידיו יבשות ומה לנו כיצד נעשה זאת.

אמנם לפי הטעם של סילוק הטומאה מהידיים, נחלקו האחרונים אם כאשר אינו מנגב על ידי מפה, הטומאה נשארת על ידיו: הלבוש כתב (סעיף יג בתירוץ השני) הנוטל ידיו כדינם שהיו כאן מים טמאים, אפילו המתין עד שיתנגבו ידיו מאליהן אסור לאכול, כיון שהמים הטמאים עודן עליהם אלא שנתנגבו, דלעולם צריך לקנחם במטפחת כדי שיתקנחו המים הטמאים. וכן כתב בשולחן ערוך הרב (סעיף יז) ולא די

המשך בעמ' ב'

שאלה זו מתעוררת לא אחת כאשר מזדמנים לאולמות שמחה או במקומות ציבוריים שונים: לאחר שנוטלים את הידיים לסעודה ובאים לנגבם, מתברר שנגמרו ניירות הניגוב או שכלל לא היו, רק שבמקום מותקן מכשיר חשמלי המיועד לייבוש הידיים; האם על פי הלכה אפשר לכתחילה לנגב את הידיים גם על ידי מכשיר זה, או שיש לנגבם דווקא בנייר או מגבת.

תשובת מורינו הרב שליט"א:

הפוסקים כתבו שתי דרכים לבאר הטעם של חובת ניגוב הידיים: א. הבית יוסף כתב (סימן קנח ס"ב) שהוא משום סרך טומאה, שהמים הראשונים נטמאו מהידיים, ולכן צריך לנגב להסיר את המים הטמאים. ב. המהרש"ל כתב (ים של שלמה חולין פ"ח סימן לו) משום מיאוס, שנוגע בלחם עם ידיים רטובות וממאס את הלחם. ונביא את מקור הדברים ומהם נלמד להנוגע לענייננו.

המקור לחובת ניגוב ידיים בגמרא במסכת סוטה (ד: הובא בטור ריש הלכות נטילת ידיים לסעודה סימן קנח ס"ב): אמר רבי אבהו: כל האוכל פת בלא ניגוב ידיים - כאילו אוכל לחם טמא, שנאמר: 'ויאמר ה' ככה יאכלו בני ישראל את לחמם טמא בגוים'. פסוק זה נאמר לנביא יחזקאל על מה שציווה לו ה' לקחת עוגת שעורים ולאפות אותה בגללי צואת אדם. ומפרש רש"י (ד"ה כל האוכל) שכשם שהפסוק מכנה לחם זה 'טמא' משום שהוא מאוס, כך האוכל ללא ניגוב 'דבר מאוס הוא וחשוב כטומאה'. מבואר ברש"י כי אין כוונת הגמרא שהאוכל ללא ניגוב כאוכל לחם טמא ממש, רק שזה עניין מאוס בכך שאוכל עם ידיים רטובות. [ובטור פירש (שם ו"ה במדכ' ברכות פ"ח רמז קצב) שיש רמז לענין ניגוב הידיים בגוף הפסוק: לחםם טמא - בגימטריא: 'בלא ניגוב ידיים'. ובמאירי פירש (שם), 'לחםם נוטריקון - 'לח מים', וראה עוד במהרש"א].

אבל הבית יוסף כתב הטעם משום טומאה ממש, משום שהמים הראשונים ששופך על ידיו נטמאו מחמת ידיו, ואף ששופך מים שניים לטוהר המים (כמבואר בסימן קסב), מכל מקום לכתחילה צריך להעביר את הראשונים לגמרי על ידי ניגוב.

והנה על הטעם שכתב רש"י שהוא משום מיאוס הרטיבות, קשה מדברי התוספתא (ידיים פ"ב ה"א וכן פסק המרדכי ברכות רמז רב, וסמ"ג עשין כז ק"ג). שהמטביל ידיו אינו צריך

הלכה למעשה

משולחן מורינו הרב שליט"א

כאשר הפילטר שובת יש חשש לכשרות המקווה.¹

בישול דגים בסיר בשרי

עקרת הבית שהביאה מנהג מבית אביה לייחד סיר ייעודי לבישול הדגים. אולם עתה בעלה אומר לה כי אין כל חשש לבשל דגים בסיר בשרי, והדבר סתם מיותר ותופס מקום בארון. האם אכן אין סיבה להחמיר בדבר, והאם צריכה האישה לעשות היתר נדרים לאחר שכבר נהגה בכך או שאין זה מנהג של מצווה.

תשובת מורינו הרב שליט"א:

הסכמת הפוסקים שאין לחוש לסכנה בבישול דגים בסיר בשרי, כי הסכנה שייכת רק בתערובת ממשות הבשר והדג ולא בטעם הנפלט מכלי.² אך מכיון שיש

טבילת כלים במקווה עם פילטר

אדם שרצה להטביל כלים חדשים במקווה, ובבואו לבניין המקווה ראה שהבור של טבילת הכלים סגור, ומשכך טבל את הכלים בבור המיועד לטבילת האנשים, אולם בבור זה פועל 'פילטר' ולא הבחין האם 'הפילטר' פעל בשעה שהטביל את הכלים. והוא שואל כעניין האם עליו להטביל את הכלים פעם נוספת.

תשובת מורינו הרב שליט"א:

מוטל עליו להטביל את הכלים פעם נוספת, ואפילו

המדקדקים לייחד סיר לבישול הדגים,³ נראה שיש בזה משום מנהג טוב, ותתיר בפני שלושה הדיוטות ולא בפני בעלה.

טבילה בשבת לצורך חול

סופר סת"ם הכותב ספר תורה, ותנאי התנה עמו קונה הספר שיטבול במקווה טהרה בכל יום, ורוצה הסופר לכתוב במוצאי שבת אך לא הספיק לטבול בשבת בבוקר לפני שחרית. האם מותר לו לטבול לאחר התפילה כיון שיועד עם לבבו שכוונתו בטבילה לצורך חול.

תשובת מורינו הרב שליט"א:

יכול לטבול, אך שלא יאמר שטובל כדי שיוכל לכתוב במוצאי שבת, אלא יכוון לשם תוספת קדושה.⁴

משום איסור הכנה משבת ליום טוב. ובשו"ת קנה בשם (ח"ז סימן כב - כו) אסור הטבילה בשבת לצורך מוצ"ש. אבל כשאנו אומר שזה לצורך חול וכן אין ניכר הדבר מתוך מעשיו נראה שלכולי עולמה מותר, שהטבילה מצד עצמה יש בה גם לכבוד השבת משום תוספת קדושה.

דברים שאסור לעשותם בשבת, וגם משום לזלזול בכבוד שבת (אלה רבה סימן שז סק"א ופרי מגדים סימן רצ במ"ד). ולענין לטבול בשבת לכבוד יו"ט שחל במוצ"ש, ראה בספר מאור השבת (חלק ב) שהגרש"ז אור"באך התיר לטבול, וכן בספר ערב פסח שחל בשבת (פרק יב ה"ה ג) בשם האדמו"ר מליובאוויץ' שהוכיח שאין בטבילה איסור

3 כלשון הטור (סימן צ"ח) ויש מחמירין בדבר לייחד לדגים כלים לבד, והביאו בחכמת אדם (כלל סח ס"א בסוגריים). אמנם רוב הפוסקים לא הזכירו חומרא זו. 4 ראה במשנה ברורה (סימן רצ סק"ד) שהביא מדברי ספר חסידים שלא יאמר נלך ונישן כדי שנוכל לעשות מלאכתנו במוצאי שבת שמראה בזה שח וישן בשביל מות החול. זה משום איסור 'ודבר דברי', שאסור לדבר

הטביל כלי זכוכית שחיונם רק מדרבנן יש להחמיר להטביל שנית, משום שיש בזה כמה חששות וספיקות וזהו דבר שיש לו מתירין - על ידי טבילה במקווה כשרה. 2 ט"ז (סימן צ"ח סק"ג), ומהרש"ל (חולין פ"ח סו"ס ט) 'מה שמיידיחין כלים לבדן זהו שיבוש, דאינו סכנה אלא בממשות בשר ודגים שנתערבו, ועוד גדולי הפוסקים שהסכימו כן, וכן מנהג העולם.

1 בפילטר פועל יש חשש 'וחוללים', וגם כאשר הוא שובת יש חשש 'שאובים'. וכבר נכתב רבות לפני סוגי הפילטרים השונים, ולמעשה התריעו הפוסקים בעניין זה להחמיר בטבילה דאורייתא שלא יהיה במקווה פילטר, ראה בשבת הלוי ח"ט סוף סימן קפו, ובשו"ת מנחת יצחק כתב (ח"ה סימן נח) שגם במקווה לאנשים יש להימנע שמו יטבילו בו כלים. ונראה שגם אם

ב. מצד איסור נטילת נשמה. יש לדון מה הדרך שמי שבון ושטיפתו מורידים החרקים מעל גבי עלי חסה, האם יש צורך בהריגתן כדי שיפלו מעל החסה, או שאין צורך שימותו אלא שהמי שבון מחליקים אותם ויתכן שימותו, ושמת' מפי הרב ויא שליט"א, מגדולי הבקאים בנושא החרקים, ששריית העלה במי שבון ושטיפתו אינו בהכרח שימותו החרקים למרות שיתכן שימותו, וראה בעצמו בשטיפת החסה הנעשים בתעשייה שלפעמים לאחר שעבר מכבסה שלמה עם כמה דרכי שטיפה, עדיין מצא במסגרות חרקים חיים.

ולפי זה יש להתיר מבחינת נטילת נשמה משתי סיבות: שמא אין בו שום חרקים כלל, ואף אם וודאי ימותו אך כיוון שאין זה רצונו, הוה ספק פס"ר לשעבר שהט"ז (בסי' שט"ז ס"ג) מיקל לגמרי וביב"ה שם מיקל עכ"פ כשלא ניאח ליה, ובנוסף שגם אם וודאי יש שם חרקים יש להתירו לטווח מכיון שאין צורך כלל בהרגיהם אלא שחילקו מעל העלה ויכתן שישארו בחיים וא"כ אינו פס"ר וגם לא ניאח ליה. ולפי כל זה אפשר למצוא דרך להתיר שטיפת חסה במי סבון בשבת, במקרה ששכח לפני שבת לשרותו, אך היות שמדובר בדבר ששייך בו כמה איסורים, איני רוצה להתיר לבדי, וכתבתי כל סברתי במדור חשוב זה בתקווה שיהיה רבנים חשובים שיעילו בטיבם להגבי לי בנושא זה שרבים מסכים לדעת תורה בזה, כדי שישא פסק הלכה על סמך בורוי שימוש שכימי, בדיקוב חרקים, ובפפול התלמידים, כדרך מגני התורה.

אחת השאלות השכיחות בשבת היא, בעניין שריית חסה בשבת כאשר שכחו לנקותו לפני השבת, ובשבת רוצים להשתמש בו לאכילה, ובשרייתו במים ישנם כמה חששות של איסורי שבת וכמו שביאר הלל, ונבוא לדון האם יש דרך לנקות את החסה בשבת באופן המותר ללא סרך חשש איסור.

ובכדי לענות על שאלה זו יש להתבונן בשתי מלאכות והאם יש דרך שאפשר לעשות שיהיה מותר בשבת: א. מצד איסור בורר. ובשלוחן ערוך כתב (סימן ש"ט ס"ח) שאין שורין את הכרשנין משום בבורר. לפי רוב הפוסקים האיסור הוא דווקא בשרייה אבל ע"י שטיפה מותר. (הערה באג"מ אורח"ח ח"א סי' קכ"ה ובש"כ פ"ג הערה נ"ב בשם הרוש"א שומריי' ע"כ לאחל.)

וממומחי כשרות העדה החרדית בענין
החרקים שמעתי, שבצצם מועיל גם
לשטוף את החסה במי סבון ועל ידי כך
החרקים יחליקו מהעלה ולא צריכים
דווקא שרייה, ומה שכותבים ההכשרים
לשרותו במי סבון שלש דקות, אינו משום
שלא מועיל בלאו הכי, אלא משום חשש
שלא יסטפו אותו טוב ויסודי מכל צדדי,
ולכן כתבו הערות שכל בת ישראל יכולה
לעשותו בצורה הפשוטה ביותר במטבח
ולדעת שעשתה את זה באופן היועיל
ביותר. אך עכ"פ בשבת בשעת הדחק,
כששכחו לשוטפם לפני שבת ושאי
אפשר לשרותם מדין בורר וכברשיני,
אפשר לטפסם במי סבון באופן יסודי,
אף לפרוט אותם בכיוו לשטוף מי סבון
על שני צידי החסה באופן יסודי, על מנת
שכל המים נשפכים מיד לכיור.

המשך מכתלי בית ההוראה מעמ' א'

שיתנגבו מאליהן, אלא צריך לשפשפן במפה או בשאר דברים שהשפשוף מטהרן ביותר. וכן כתב בכף החיים (סקפ"ז) בשם יפה ללב ועוד אחרונים.

מאידך החזון איש כתב (א"ח סימן כה סק"י) שלפי שני הטעמים אם הידיים מתיבישים שוב אין חשש כלל, וזה לשונו: יכול להמתין עד שיתנגבו, דהא עיקר הטעם משום מים שנטמאו או משום מיאוס וכל שנתנגבו לית לן בה.

ואמנם כל הנידון הוא דוקא כאשר נוטל עם מים מועטים שבשפיכה ראשונה היה פחות מרביעית ונטמאו המים, אבל אם בנטילה ראשונה נוטל ידיו עם הרבה מים יותר מרביעית, אם כן אין המים טמאים (מכבואר בסיון קסב), וצריך לנגב הידיים רק משום מיאוס, ועל זה די גם אם הידיים מתנגבים מאליהם.

ועתה נשוב לנידון דידן אם מועיל לגנב על ידי מכשיר לייבוש הידיים: הדבר דומה לנידון הנזכר כאשר הידיים מתנגבים מאליהם, שלדעת החזון איש בכל אופן אין חיסרון בדבר, וגם לדעת הלבוש והשולחן ערוך הרב שצריך יגוב במפה דווקא, הרי זהו משום שהמים הראשונים נטמאים, ואמנם לפי המציאות בזמנינו שאין מצמצמים במים ובשפיכה הראשונה נוטלים את הידיים עם רביעית אין חשש כלל, אם כן אפשר להתחילתה להשתמש עם המכשיר לייבוש הידיים. וכן כתבו בזה"ל בצל החכמה (חלק סי' טמא) וקבוצת מבית לוי' בשם הר"ר וואזנר.

יוש להעיר, שדעת הראב"ד שגם בנוטל בשיעור רביעית המים נטמאים, ובעל השולחן ערוך הרב בפסקי הסיידור (נטילת ידיים ס"ב) הביא דעתו וכתב שהרוצה לקיים מצוות נטילת ידיים לדברי הכל יחוש לדעתו, וכן במשנה ברורה (סימן קסב סקכ"א) כתב שלכתילה אם יש לו מים מזומנים נכון להחמיר כשיטה זו ויטול מים שניים להעביר טומאת המים הראשונים. וכתב בקצות השולחן (פסקי י"ג, שלפי זה, גם הנוטל ידיו ברביעית יש לו לנגב במפה או בשאר בדדים ולא סגי שיתביישו מהם.

אך למעשה נראה להקל בזה, שהרי עצם הנידון אם צריך ניגוב במפה תלוי בשתי מחלוקות. א. מה הטעם שצריך לנגב הידיים, והפוסקים נקטו לעיקר שטעם הניגוב הוא משום מיאוס וכדעת המהרש"ל. ב. גם לטעם של טומאה, נחלקו אם מספיק מה שהידיים מתנגבים מאליהם, ולדעת החזון איש מועיל. והשתא גם אם נחוש לדעת השולחן ערוך הרב שצריך ניגוב במפה מצד מה שהמים נטמאים, עדיין חומרא גדולה היא להוסיף על זה לחוש גם לשיטת הראב"ד בנוטל בשיעור רביעית לעניין ניגוב הידיים. ולכן נראה שבזמנינו שנוטלים עם כמות ימים גדולה משיעור רביעית, יכולים ליישב הידיים במכשיר ייבוש לאחר נטילת ידים לסעודה.

אחד שנטל ממבת להיעזר בה בהוצאת תבנית מן התנור, בה היו חתיכות בשר שקועות מקצתן בתוך רוטב ונאפו בתנור. לאחר שהוציא שם לב שלקח בטעות את הממבת החלבית, ושואל עתה מה דינו לגבי הבשר, התבנית והממבת. וראשית צריך להבחין כיצד מגבת זו חלבית, האם על ידי בליעות, או שיש בה חלב בעין צמר וכו' שיבוא.

לגבי הבליעות במגבת, יש להקדים שכמו שכלי בולע ופולט בליעות ע"י שימוש בחום, כן גם מגבת ובגדים בולעים ופולטים בליעות. וכעת לענייננו, אפי' אם בלע המגבת בליעות חלביים ע"י חום וכגון שהניח עליו פיצה או שהחזיק בו כלי רותח עם חלב (והי' רטיבות ביניהם) או שנבלע בו חלב ממש ונתייבש לגמרי, ובליעות אלו קיבל תוך מעליע וממילא נגדר כ'בן יומו', אפי' אם המגבת כעת יבשה, אין הבליעות אלו עוברים אל התבנית וממנה, כי כלל הוא בידינו (וה"א י"ד ס"ב צ"ב) שאין בליעות עוברים בכלי לכלי ללא רוטב ביניהם, וא"כ הכל מותר (וגם בהשר גם התבנית וגם המגבת) ללא שום חשש. [ומיהו לכתחילה אין סומכין על היתר זה כמבואר ברמ"א שם. ואם אכן היה קצת רטיבות (אפי' של מים) בין המגבת לתבנית במקום שאחז בו, באנו למחלוקת החוות דעת והידי' יהודה האם די בקצת רטיבות להעביר בליעות מכלי לכלי'.

אך אם המגבת רטובה מחלב, וכגון שניגבו בו קפה שנשפך וכיוצ"ב ועדיין לא נתייבש לגמרי, אזי יש על החלב הנספג במגבת (גם אחר מעילי) דין 'חלב בעין' ולא דין 'בליעות' וכמבואר במהרש"ם (ח"ג רה), ואכ"א החזיק את התבנית במקום הרטוב שבמגבת, אזי נבלעין החלב שבמגבת אל התבנית הבשרי.

וא"כ באנו לדון 'טיפת חלב שנפלה על קדירה עם בשר מבחוץ **שלא כנגד הרוטב**^ב ונתבאר באורך בשו"ע (י"ד ס' צב סעי' ה-י), ומבלי להיכנס לכל פרטי והסברי הדינים בזה, העולה משם הוא, שאם הקדירה בלוע בשר בן יומו ('קדירה ישנה'), לא מהני ששים בבשר נגד הטיפה, כי חיישינן שאין רתיחת הבישול עולה עד מקום בליעת הטיפה כדי לבטלה ואמנם שאין הבשר נאסר מ"מ הקדירה נאסרה, ולכן אסור לערות הבשר מתוך הקדירה בעודו חם כי חיישי' שיגע בדופן הקדירה במקום שנאסרה, אלא תקנתו שימתין עד שיצטנן ואז יוציא הבשר [אם לא בשעת הדחק כגון בערש' וכיצ"ב, מקלילן לערות הבשר מ"מ שלא כנגד המקום שנבלע הטיפה]. ואם אין הקדירה בלוע מבשר בן יומו לפני בישול זה ('קדירה חדשה'), מותר בששים נגד הטיפה (וטעם הדין נתבאר בש"ך סקכ"ו ואין להאריך).

ועפ"י הנתבאר י"ה הדין אצלנו כדלהלן, ונחלקו לג' מקרים אפשריים: א) אם התבנית היתה מגולה כל הזמן, א"כ דינה כקדירה חדשה ומהני ששים בבשר נגד הקצת חלב הנבלע בה ע"י המגבת במקום שמחזיק שם, והבשר מותר ואפשר להוציאו מיד. ובדרך כלל יש ששים, כי כל הרוטב וכל החתיכות בשר (כולל מה שחץ לרוטב - ע"י ח"ד צ"ב סק"ו) מצטרפין לששים, וצריכים ששים רק כנגד המקצת חלב הבלוע בחלק המגבת שנגע בתבנית [ולמרות שלפי מקצת פוסקים (הכמ"א) כלל מ"ד] אמר' 'לח חיבור' ובע"י ששים נגד כל הרוטב, מ"מ בבלוע בבגד בודאי מסתבר להקל].

(ב) אם נאפה הבשר כשהתבנית היתה מכוסה ובשעת שאחז בו עם המגבת היתה פתוחה [וכן מצוי בדרך כלל, כי במכוסה נאפה טוב יותר, ופותחו לראות אם מוכן הוא ואז מוציאו], אזי דינו כקדירה שבה יש להמתין עד שיצטנן ואז להוציא הבשר [אם לא בער"ש ויכו"ב]^א. וכן! ולא מהני להוציא הבשר בכף בל שיגע בדפנות התבנית (עי' ט"ז ו"ט ו"כא). וכל דיעבד אם הוציא הבשר קודם שצטנן נאסר הבשר.

[אם לא שיש בבשר ששים פעמים שנים הגדל החלב או מותר הבשר עם בכה"א, ושי"ך כ, ולדעת המחמ"ש מותר בכה"א אף לכתחילה להערתו מצד השני שלא נגע שם המגבת), ומצוי שיה"י שיעור זה כי הלא אי"צ לבטל רק חלק החלב שהיה בקפה הבלוע במגבת, ורק כנגד חלק המגבת שנגע בתבנית כנ"ל. ובמקום ספק בכל זה, יתכן שיש לצרף השיטות (ד' יהודה, תהל"ד ועוד) החסריים להקל לגמרי בדיון ט"פה שלא כנגד הרוטב' באיסור דרבנן כגון בשר גוף בחלב].

(ג) אם התבנית מכוסה [גם בזמן שאחז בו עם המגבת] אזי נידון כטיפה שנפלה **כנגד הרוטב**, כי ע"י הזיעה המתמלא בתבנית מכוסה נחשב כאילו הרוטב מלא עד למעלה (כמ"ש האחרונים פר"ח פמ"ג גר"א ועוד), וא"כ בטל הטיפה בששים שבבשר ומותר אפי' להוציאו מיד (כמבואר בשו"ע שם).

וכל זה לגבי הבשר, אבל התבנית נאסר בכל מקרה (מג' מקרים הנ"ל) ויש להגעילו או לזרקו בחד פעמי, וגם המגבת יש לכבס במים חמים כדי להכשירו.

לגעת בקצה המטה
של תורתו הטהורה של
הרה"ק רבי ישראל דוב בער
מזוילעדניק זיע"א

ה'קלאמקע'

הספר הקדוש 'שארית ישראל' המבואר

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מנורת זהב המבואר

להרה"ק רבי
משולם זוסיא
מהאניפולי
זיע"א

אור חדש על מנורת הזהב:

ילקוט חדש נרחב ומקיף מתורתו של הרה"ק זיע"א שלא היה כמותו
במהדורה חדשה ומבוארת • ביאור נרחב להבנת דבריו • השלמות מובאות
הערות וצייונים • נערך מחדש ועוקר בניקוד מלא עם כותרות משנה
מפתחות המקורות ומפתחות ענינים

